Orientul Apropiat

SUGESTII PENTRU UN EMBARGO ASUPRA ARMELOR

Evoluția evenimentelor din Orientul Apropiat (și cu deosebire intensificarea acțiunilor militare în ultimul timp) preocupă atît opinia publică internațională, cît și cercuri guvernamentale din diferite țări, precum și pe cele din cadrul Organizației Națiunilor Unite. În rîndul unora dintre acestea, au fost evocate consecințele benefice pe care le-ar putea avea asupra evoluției situației din Orientul Apropiat o eventuală instituire a unui embargo asupra livrărilor de arme către statele din regiune. Purtătorul de cuvînt al O.N.U. a declarat la New York că secretarul general al O.N.U., U Thant, „se pronunță în principiu, în favoarea unui embargo asupra livrărilor de arme în actualul context al situației din Orientul Apropiat. Criteriul unui asemenea embargo — a arătat purtătorul de cuvînt — îl constituie eficacitatea și aplicarea lui atît pentru armele furnizate de guverne, cît și cele obținute din surse particulare".

Din Ottawa s-a anunțat că ministrul canadian al afacerilor externe, Mitchell Sharp, s-a pronunțat, în Camera Comunelor, în favoarea unei încetări a livrărilor de arme către statele din Orientul Apropiat, declarînd, în același timp, că atît Israelul cît și țările arabe trebuie să respecte dispozițiile încetării focului, intervenite în urma conflictului armat din 1967. Potrivit agenției de presă A.N.S.A., în cercurile din preajma ministerului de externe italian, s-a evocat, de asemenea, necesitatea instituirii unui embargo asupra livrărilor de arme către țările din Orientul Apropiat care, „avînd în vedere mai ales repetarea zilnică și primejdioasă a incidentelor, poate constitui o condiție prealabilă utilă pentru o evoluție pozitivă a contactelor, în vederea păcii".

La rîndul său, Michael Stewart, ministrul britanic al afacerilor externe, a afirmat, în cadrul unui interviu acordat postului de radio B.B.C., că un embargo total asupra armelor destinate țărilor din Orientul Apropiat ar fi dificil de realizat, dar nu trebuie să se renunțe a se ajunge la el. În ce privește Marea Britanie, a adăugat Stewart, aceasta este gata să se conformeze la un astfel de embargo, dacă celelalte puteri acceptă, de asemenea, să-l aplice. În urma întrevederii cu ambasadorii la O.N.U. ai S.U.A., Charles Yost, și U.R.S.S., Jakob Malik, care l-au informat asupra unor probleme referitoare la situația din Orientul Apropiat, secretarul general al O.N.U., U Thant, a declarat unui corespondent al agenției Associated Press că are impresia că poziția sa în favoarea instituirii unui embargo efectiv asupra livrărilor de arme către țările din Orientul Apropiat „s-a bucurat de o primire bună" din partea reprezentanților celor două țări.

Paralel cu cererile privind instituirea unui asemenea embargo, apar și opinii în favoarea întreprinderii unor acțiuni ale celor patru mari puteri în cadrul O.N.U., în vederea creării condițiilor reluării „misiunii Jarring" pentru găsirea unei soluții politice conflictului din această parte a lumii.

Un ultim fapt pe agenda evenimentelor ultimei săptămîni. Precedată de cîteva contacte interarabe, la Cairo a avut loc, zilele trecute, „mica reuniune arabă la nivel înalt", la care au participat, potrivit agenției M.E.N., „țările implicate direct în conflicul cu Israelul". Reuniunea a avut drept scop examinarea actualei evoluții a situației din Orientul Apropiat, precum și „coordonarea strategiei politice și militare a țărilor participante și planurile acțiunilor militare în etapa viitoare". Au fost prezenți șefii de state ai R.A.U., Siriei, Iordaniei și Sudanului, președintele Irakului fiind reprezentat de ministrul de interne Saleh Ammash. Comunicatul final al acestei reuniuni specifică hotărîrea participanților „de a elibera pămînturile arabe ocupate de Israel".

Ilie ȘERBĂNESCU

Din declarațiile săptămînii

Iosip Broz TITO

președintele R.S.F. Iugoslavia

(cu ocazia vizitei sale în Zambia)

„Lupta împotriva colonialismului, neocolonialismului și a tuturor formelor de dominație străină s-a bucurat întotdeauna de înțelegerea și sprijinul deplin al popoarelor iugoslaviei, care consideră că numai în condițiile libertății și independenței tuturor popoarelor pot fi asigurate o pace trainică, progresul social și economic, un viitor mai bun al omenirii.

De aceea, considerăm că este necesar să se întărească eforturile tuturor forțelor care luptă pentru lichidarea definitivă a rămășițelor colonialismului și a regimurilor rasiste — o rușine pentru omenire și un anacronism al timpurilor în care trăim, precum și un serios pericol la adresa păcii".

Georges MARCHAIS

secretar general adjunct al P.C. Francez

(după încheierea lucrărilor celui de-al XIX-lea Congres al partidului)

„Pentru ca lucrurile să se schimbe, așa cum o doresc milioanele de francezi, sînt necesare două condiții.

Prima condiție este un partid comunist, mereu mai puternic, mai unit și mai activ, care să folosească toate energiile sale pentru a apăra oamenii muncii și pentru a duce la succes luptele lor, un partid care să-și perfecționeze neîncetat munca sa, metodele sale, funcționarea sa. Congresul nostru ne va permite să înaintăm mai mult pe această linie. Cea de-a doua condiție este unirea tuturor forțelor muncitoare, a tuturor forțelor democratice. Congresul nostru a confirmat voința partidului comunist de a face totul pentru a realiza această unitate și aceasta, după cum se spune, la bază și la vîrf. Noi sîntem partidul unității. Noi propunem, din nou, unirea și acțiunea comună a tuturor celor care vor, ca noi, să lupte pentru progres social, democrație, independență națională, pace și socialism".

Joseph LUNS

ministrul olandez al afacerilor externe

(într-un interviu acordat postului de radio Belgrad)

„Trebuie să se depună eforturi pentru ca la această conferință (a securității europene — n.n.) să se realizeze destinderea încordării și o mai bună înțelegere între toate națiunile europene, fără excepție, în ciuda deosebirilor în sistemele lor social-politice. La această conferință am dori să se discute și despre controlul înarmărilor și despre începerea unei anumite dezarmări".

Herbert WEHNER

președintele fracțiunii Partidului Social-Democrat din Bundestag

(într-o convorbire avută cu un redactor al revistei „Der Spiegel", referindu-se la recunoașterea oficială a R. D. Germane)

„Eu, unul, nu am nimic împotrivă. În cadrul dezbaterilor parlamentare, am susținut că nerecunoașterea în spiritul dreptului internațional nu constituie o dogmă ; că trebuie să contribuim la crearea unei situații în care ar fi întru totul imaginabil ca noi să modificăm sau să schimbăm radical această nerecunoaștere".

CAIRO

Reuniunea interparlamentară consacrată Orientului Apropiat

Ion Mărgineanu

Între 2 și 6 februarie, capitala Republicii Arabe Unite a găzduit lucrările Conferinței internaționale a parlamentarilor privind criza din Orientul Apropiat. Au participat peste 200 de deputați din 55 de țări de pe toate continentele, care, în timpul dezbaterilor în comisii și în plenul conferinței, au făcut un larg schimb de opinii asupra modalităților de găsire a unei soluții juste și echitabile a problemelor conflictuale din această zonă geografică. La conferință au luat parte și deputații Ion Mărgineanu, secretar al Marii Adunări Naționale, redactor-șef al ziarului „România Liberă", Ștefan Birlea, vicepreședinte al Comisiei pentru învățămînt, știință și cultură, primvicepreședinte al Consiliului Național al Cercetării Științifice, Mihail Ghelmegeanu, vicepreședinte al Comisiei juridice, vicepreședinte al Ligii române de prietenie cu popoarele afro-asiatice.

Timpul și natura nu numai că n-au știrbit din măreția monumentelor Egiptului antic, dar le-au acoperit cu aureola eternității. Poate nicăieri ca aici, la țărmul oceanului de nisip al Saharei, ale cărui valuri s-au retras neputincioase din fața albiei Nilului, nu trăiești mai viu și mai emoționant simțămîntul atotputerniciei gîndirii și creației umane. Piramidele și Sfinxul, aceste minuni pămîntene, păstrează nealterate mesajele transmise prin milenii de către cei ce au înscris, nu numai prin hieroglife ci și prin coloșii de piatră, strălucite pagini în istoria civilizației și culturii.

Dacă, în urmă cu ani, un film al neorealismului italian propovăduia că „nu-i pace sub măslini", astăzi, se poate spune, parafrazînd, că „nu-i pace sub piramide", înțelegînd prin aceasta nu o strictă localizare geografică ci o întreagă zonă, cunoscută sub denumirea de Orientul Apropiat.

Faptele demonstrează că intensificarea acțiunilor militare a dus la agravarea situației din această zonă, iar încordarea și acțiunile militare nu pot nicidecum să servească popoarelor din Orientul Apropiat, ci numai cercurilor imperialiste dornice să-și reinstaureze dominația în această regiune a lumii. Imperativele destinderii, ale păcii și securității reclamă lichidarea focarelor de încordare și conflict, soluționarea lor pe cale pașnică, politică, corespunzător intereselor și drepturilor legitime ale popoarelor.

În numele acestui deziderat major, s-au întîlnit la Cairo, la începutul lunii februarie, parlamentari din 55 de țări pentru a face un schimb de păreri în contextul explorării acelor soluții politice corespunzătoare intereselor păcii și securității din zonă.

Sub cupola clădirii Uniunii Socialiste Arabe, vreme de 4 zile, s-au exprimat diferite poziții, problemele fiind abordate din diferite unghiuri, nelipsind, evident, părerile contradictorii, polemicile. Așa cum a arătat, la ședința inaugurală a lucrărilor, deputatul Youssef Koweita, președintele Comitetului pregătitor al conferinței, președintele Adunării Naționale a Mauritaniei : „Conferința, concepută ca o reuniune de lucru, nu intenționează să facă recomandări sau să impună unele concepții, ci să ofere cadrul pentru un schimb de opinii, pentru un dialog util". Socotesc că merită relevată și aprecierea din cuvîntarea rostită de dr. Labib Shukeir, președintele conferinței, președintele Adunării Naționale a Republicii Arabe Unite : „Singurul mijloc de a studia această problemă (n.a. — situația din Orientul Apropiat) într-o conferință ca a noastră este de a proceda la o discuție rațională și detaliată asupra tuturor aspectelor problemei și a veritabilelor sale dimensiuni. Discuția rațională este singurul mijloc de care noi dispunem pentru a distinge eroarea de adevăr și autenticul de artificial în toate problemele litigioase".

La conferință a luat cuvîntul președintele Gamal Abdel Nasser care, după ce și-a exprimat speranța că lucrările reuniunii vor fi rodnice, a expus poziția R.A.U. față de criza din Orientul Apropiat. Președintele a reamintit că țara sa a acceptat rezoluția Consiliului de Securitate al O.N.U. din 22 noiembrie 1967 și a salutat misiunea lui Gunnar Jarring, reprezentant special al secretarului general al O.N.U. Referindu-se la cererea Israelului privind angajarea unor negocieri directe între părțile implicate în conflictul din Orientul Apropiat, președintele Nasser a arătat că „în condițiile cînd trupele israeliene ocupă teritorii a trei țări arabe independente — Siria, Iordania și R.A.U. — convorbirile directe cu Israelul ar însemna o capitulare necondiționată".

Din cuvîntul marii majorități a participanților s-a desprins ideea că rezoluția Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 este considerată în cercurile largi ale opiniei publice internaționale și din țările arabe însești ca o bază a unei rezolvări echitabile a problemelor. Această cerință a reieșit, de altfel, și din mesajul adresat conferinței de către Bertrand Russell, mesaj scris în pragul ultimelor sale zile, ca și din raportul elaborat la încheierea dezbaterilor în Comisia politică.

Parlamentarii români au expus în cadrul Conferinței, cît și în discuțiile cu numeroase delegații, poziția con-

Un aspect de la lucrările reuniunii

structivă a țării noastre în problemele reglementării conflictului din Orientul Apropiat.

Laolaltă cu celelalte popoare ale lumii, poporul român își exprimă profunda îngrijorare în legătură cu perpetuarea încordării din zonă, care afectează în mod negativ situația internațională și menține un serios focar de primejdie de război. Țara noastră consideră ca o necesitate imperioasă să se facă totul pentru stingerea acestui conflict, acționîndu-se cu consecvență pentru înfăptuirea rezoluției Consiliului de Securitate din 1967. **În spiritul acestei rezoluții, este necesar să se retragă neîntîrziat trupele israeliene din teritoriile arabe ocupate, să se ajungă la recunoașterea și asigurarea integrității teritoriale și a independenței fiecărui stat, la instaurarea păcii în această parte a lumii. Poziția României exprimă limpede ideea, care se impune tot mai mult în relațiile internaționale contemporane, potrivit căreia forța nu creează drept, iar cuceririle dobindite pe calea armelor nu pot fi statuate.** Sprijinind eforturile depuse la O.N.U. în 1967 pentru reglementarea situației din Orientul Apropiat, reprezentanții României au apreciat încă atunci că, prin această rezoluție, s-a creat mecanismul internațional care ar putea să ducă la acțiuni concrete și la o atmosferă de lucru propice pentru abordarea realistă a complexului de probleme din zonă.

Ca factor activ al luptei antiimperialiste și ca parte integrantă a forțelor progresului și păcii, România sprijină aspirațiile de libertate, democrație și progres social ale popoarelor, este activ solidară cu lupta lor împotriva imperialismului, se pronunță constant pentru lichidarea ultimelor vestigii ale colonialismului și neocolonialismului, a oricăror forme de dominație străină. Ca prieten al popoarelor arabe, poporul român și-a manifestat întotdeauna solidaritatea și sprijinul cu lupta pentru propășirea economică și socială, pentru întărirea independenței lor naționale și dezvoltarea nestingherită pe calea progresului și bunăstării. În spiritul acestei solidarități, țara noastră a acordat ajutor țărilor arabe care au avut de suferit de pe urma ostilităților militare din iunie 1967. Ea s-a situat, totodată, în mod consecvent și se situează pe linia unei intense colaborări și cooperări pe toate planurile cu statele arabe.

Această poziție se încadrează în contextul promovării consecvente a unei politici de lărgire a relațiilor de colaborare cu toate statele, indiferent de sistemul lor social-politic, pe baza respectării stricte a principiilor suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc. O asemenea politică răspunde nu numai năzuințelor poporului român, ci și aspirațiilor tuturor popoarelor spre pace, securitate și cooperare internațională.

Putem aprecia că reuniunea a confirmat că trebuie depuse eforturi susținute, în spiritul rezoluției Consiliului de Securitate, pentru soluționarea pașnică, politică a problemelor din zonă, acțiune necesară și posibilă.

Corespondență din Varșovia de la Iosif Dumitrașcu

Convorbiri polono — vest-germane

La începutul lunii februarie, a avut loc la Varșovia prima rundă a schimbului de păreri pe teme politice dintre guvernele Republicii Populare Polone și Republicii Federale a Germaniei. Sînt primele discuții oficiale angajate în anii postbelici între cele două țări pe tema normalizării relațiilor pe plan politic. În același timp, după cum s-a anunțat, în octombrie anul trecut, la Bonn au început negocierile polono—vest-germane în vederea încheierii unui acord pe termen lung în domeniile economic și comercial. Se poate spune că cele două state sînt angajate, în prezent, într-un dublu dialog, care se înscrie în contextul amplificării tendințelor de dezvoltare a relațiilor între țările europene cu orînduiri sociale diferite, de statornicire a unui climat de pace și securitate pe continentul nostru. Procesele ce se desfășoară în prezent pe continentul european, inclusiv schimbările care s-au produs în R. F. a Germaniei și îndeosebi constituirea guvernului Brandt-Scheel, oglindesc deplasări pozitive în rîndurile opiniei publice, creează condiții favorabile pentru realizarea unei atmosfere de colaborare activă, destindere, securitate și pace în Europa.

Se știe că la 17 mai anul trecut, primul secretar al C.C. al P.M.U.P., Wladyslaw Gomulka, a arătat că Polonia este gata să încheie un tratat interstatal cu R.F. a Germaniei, similar cu cel încheiat acum 19 ani cu R.D.G. În toamna anului 1969, într-un interviu acordat televiziunii vest-germane, ministrul de externe polonez, Stefan Jedrychowski, relevînd năzuința Poloniei spre lichidarea primejdiei de izbucnire a unui nou conflict în Europa, spre asigurarea păcii pe continentul nostru, a reînnoit aceste propuneri. În cuvîntarea rostită recent la Uzina de autoturisme F.S.O. din Varșovia, W. Gomulka a specificat că actualul schimb de păreri polono—vest-german se situează în contextul preocupărilor largi de pregătire a conferinței europene de securitate.

Acordul celor două părți de a purta discuțiile politice de la Varșovia la nivel de miniștri adjuncți de externe a fost considerat în cercurile de observatori din capitala polonă ca semnificativ, vădind interesul reciproc în discutarea deschisă, la masa tratativelor, a problemelor importante legate de viitorul și configurația relațiilor dintre R.P. Polonă și R.F. a Germaniei în domeniul politic. În acest sens, s-a relevat faptul că șefii celor două delegații — Jozef Winiewicz și Georg Ferdinand Duckwitz — sînt diplomați cu o îndelungată experiență.

Așteptată cu interes, prima rundă s-a încheiat rapid, după două zile de discuții la sediul ministerului de externe polonez. Un scurt comunicat dat publicității după încheierea discuțiilor preciza că ele au fost utile, urmînd să fie reluate în a doua săptămînă a lunii martie, tot la Varșovia.

Aici, este exprimată părerea că schimbul de opinii a permis delegațiilor să se informeze reciproc în ce privește gama și ordinea problemelor juridice și politice ce urmează să fie înscrise pe agenda viitoarelor întîlniri, în vederea normalizării relațiilor politice dintre cele două țări. După consultări cu guvernele lor, delegațiile se vor întîlni din nou în capitala poloneză, pentru a trece la discutarea problemelor de fond ale unui proces, care — după cum se subliniază în cercurile observatorilor din Varșovia —, deși se anunță lung și dificil, este inevitabil și logic. Din comentariile și știrile de la Bonn, sosite în ultimele zile în capitala poloneză, precum și din părerile exprimate de comentatorii polonezi, rezultă că cele două părți acordă o deosebită importanță desfășurării fructuoase a dialogului început.

Cotidianul polonez „Zycie Warszawy" arăta într-un comentariu că propunerile poloneze de a încheia cu R.F. a Germaniei un tratat cu privire la caracterul definitiv al granițelor vestice poloneze nu constituie o acțiune de conjunctură. „Am fost gata întotdeauna să ne așezăm la masa comună cu reprezentanții R.F. a Germaniei în cazul în care rezultatele convorbirilor le-ar fi constituit recunoașterea granitei de pe Oder și Neisse de către R.F. a Germaniei" — scrie ziarul. „Dacă începem convorbirile în prezent — relevă comentatorul polonez — nu o facem deoarece ne temem pentru permanența granitei de pe Oder și Neisse, ci din cauză că observăm procesele care au loc în R.F. a Germaniei". Presa poloneză menționează, totodată, faptul că se așteaptă din partea Bonn-ului o politică realistă și dorința de abordare sinceră a convorbirilor cu Polonia în scopul normalizării relațiilor dintre cele două țări. Comentatorii polonezi subliniază că politica noului guvern de la Bonn va fi apreciată în lumina poziției pe care acesta o va adopta în problema recunoașterii, ca definitive și inviolabile, a granitei vestice poloneze, a tuturor granițelor stabilite în Europa după cel de-al doilea război mondial.

Desigur, în ce privește rezultatele dialogului angajat pe plan politic între cele două țări, este prematur să se facă pronosticuri. Aici, la Varșovia, se exprimă, însă, speranța că pe parcursul convorbirilor, cele două părți vor reuși să depășească dificultățile și obstacolele din calea reglementării relațiilor politice polono—vest-germane, ceea ce ar fi în interesul celor două țări, al păcii și securității europene.

Varșovia, 9 februarie

KIRUNA și „modelul suedez“

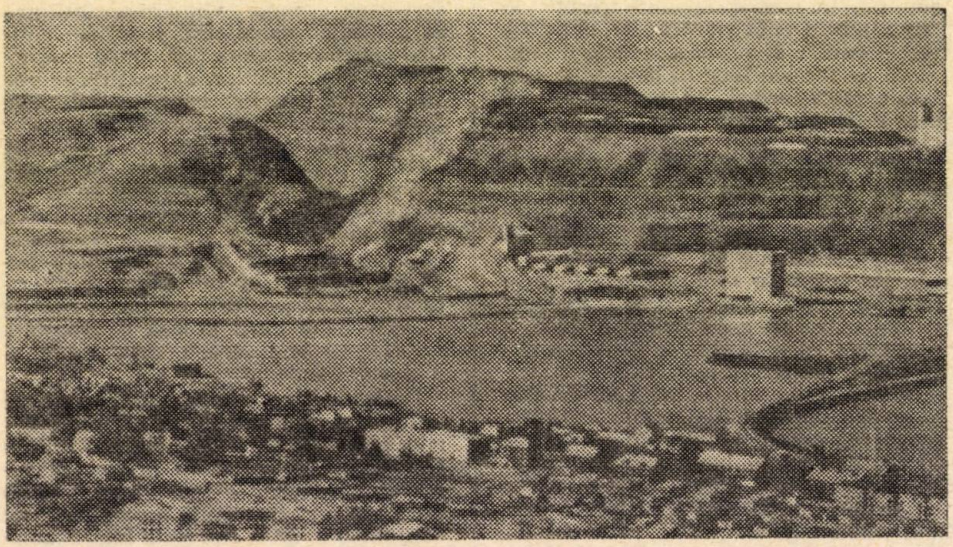

Minele de fier de la Kiruna : 150 km la nord de Cercul Polar

Încheiată săptămîna trecută, greva de peste 50 de zile a minerilor din Kiruna a contribuit, poate chiar mai mult decît alte evenimente recente, la perimarea unei imagini nu de puțini acceptată a unei Suedii în care într-o ambianță modernă, oameni calmi se gospodăresc, absorbiți de creșterea productivității și de îmbunătățirea nivelului de trai.

Nici unul din elementele acestei imagini nu poate fi contestat în întregime, chiar dacă fiecare necesită anumite precizări. Dar Suedia nu înseamnă numai atît : ultimii ani au arătat că aceasta nu este o țară unde pasiunile politice, și evenimentele politice, să se înscrie invariabil într-o tonalitate minoră. Suedezii se interesează într-o manieră tot mai activă de problemele lumii contemporane și descoperă (aceia care nu le cunoșteau dinainte) chestiunile dificil de soluționat care se pun societății lor.

Ultimii ani au oferit suficiente dovezi privind acțiunea militantă a opiniei publice suedeze, adesea în forme care dezmințeau particularitățile temperamentale tradițional atribuite acestui popor. Chiar în această perioadă de efervescență a tineretului occidental, demonstrațiile, uneori patetice, în favoarea sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare nu reprezintă un eveniment cotidian — decît în Suedia. Condamnarea războiului dus de Statele Unite în Vietnam a fost exprimată atît de categoric, și de către cercuri atît de largi, încît guvernul a hotărît, încă din 1968, să-și precizeze poziția, dînd satisfacții criticilor agresiunii și asumîndu-și riscul unei răciri marcate a relațiilor cu importantul partener comercial care sînt Statele Unite (declarațiile recente ale unor „ulii“ americani sugerează posibilitatea ca nici vizita pe care premierul suedez Palme urmează să o facă în S.U.A. să nu calmeze total spiritele). Tot o reflectare a tendințelor existente în opinia publică poate fi considerată și atitudinea în general favorabilă a guvernului suedez față de organizarea unei conferințe în problema securității europene.

Dacă activizarea suedezilor în raport cu marile probleme ale vieții internaționale era cunoscută de cîtăva vreme, despre frămîntările interne, sociale, se vorbea puțin sau deloc. Despre „modelul suedez“ — noțiune care implică, între altele, bunele relații între patronat și sindicate, intervenția nu frecventă dar elastică și eficientă a statului în economie, productivitate ridicată și asigurări sociale incontestabil generoase — se vorbea apologetic, ca despre o utopie în fine materializată și spre care era lăudabil să aspire fiecare stat al „liberei inițiative“. 1969 ar putea fi anul, iar Kiruna ar putea fi locul, în care această opinie a fost din nou pusă sub semnul întrebării. Numele orășelului situat la 150 km nord de cercul polar, în Laponia, are șanse serioase de a trece în cărțile de istorie alături de Adal, unde incidentul soldat cu împușcarea unor greviști de către armată, în 1931, a dus, curînd după aceea, la instalarea la putere a social-democraților (greva de acum 4 decenii a constituit evenimentul central al filmului „Ådalen 31“, realizat recent de Bo Widerberg).

Desfășurarea grevei de la Kiruna este în mare măsură cunoscută cititorilor ; la faptele conținute de articolul reprodus în numărul precedent, după „Le Monde“, ar trebui adăugat că încetarea grevei, săptămîna trecută, a avut loc după ce greviștii obținuseră satisfacerea majorității revendicărilor : îmbunătățirea alocațiilor pentru concedii (la nivelul funcționarilor), calcularea anumitor remunerații pe lună (și nu cu ora), renunțarea la sistemul american, introdus cu puțin timp înainte, de calculare a lucrului cu bucata, compensații pentru lucrătorii care, neadaptîndu-se accelerării ritmului, sînt trecuți în alte locuri de muncă. Incidentul este, probabil, încheiat : s-a reluat lucrul, rămînînd ca unele chestiuni să fie soluționate ulterior sau în alt cadru — cum este situația creșterii salariilor, mai lentă pentru salariații L.K.A.B. decît pe ansamblul industriei. Dar semnificațiile lui și contextul în care s-a produs îi conferă eventuale prelungiri în viitor.

Este important de precizat că acțiunea celor 4 800 de mineri nu reprezintă un fenomen izolat. Ea a fost cea de-a 21-a grevă „neoficială“ a anului trecut — și nu ultima, fiind urmată de acțiuni similare, de durată mai mică, la Volvo, Saab, A.S.E.A., Electrolux. Cu mai puțin de o lună înainte de încetarea lucrului la Kiruna, 1 200 de docheri din Göteborg au refuzat să se prezinte la muncă : după un „model“ asemănător cu al minerilor, nemulțumirea spontană a cîtorva oameni a reamintit celorlalți insatisfacții mai vechi, determinînd o acțiune de masă (La 9 februarie, docherii au încetat lucrul din nou ; recrudescența este semnificativă). Nu a fost vorba, deci, despre un accident, ci despre un fenomen de proporții, pentru Suedia, remarcabile.

O primă constatare este aceea că a fost contestată una dintre instituțiile cele mai strîns asociate „modelului suedez“: acordul de la Saltsjöbaden, încheiat în 1938 între Consiliul patronal (S.A.F.) și Centrala sindicatelor suedeze (L.O.). Acordul prevede stabilirea salariilor pentru perioade de 3 ani prin tratative duse la Stockholm la nivel înalt, adică între S.A.F. și L.O. Procedura aceasta stimulează, sau menține, centralizarea sindicatelor și, totodată, îndepărtarea celor care îi reprezintă pe sindicaliști la negocieri de realitățile din uzine și de exigențele muncitorilor. „Ei vin pe aici din cînd în cînd, — spunea unul dintre minerii de la Ki-

runa despre liderii sindicatului minerilor — dar și atunci se duc să ia masa cu patronii societății". Acordurile pe trei ani, perioadele obligatorii de calmare în așteptarea negocierilor (este tocmai prevederea pe care guvernul Wilson nu a reușit, anul trecut, să o introducă în legislația sindicală britanică), negocierile „la centru" prin intermediari străini de realitățile locului de muncă respectiv, apartenența întreprinderilor proprietate de stat la S.A.F. (astfel că acordurile între stat și sindicate ajung să aibă nevoie de ratificarea unor industriași particulari) — toate acestea s-au dovedit inacceptabile pentru muncitorii din Kiruna și din alte părți. Sînt, totuși, părți integrante ale „modelului suedez".

Guvernul Palme a urmărit îndeaproape și, se poate presupune, nu cu seninătate, evenimentele. 1970 este, pentru Suedia, an electoral. Datorită trecerii la sistemul parlamentului unicameral, alegătorii se vor prezenta la urne la numai 2 ani după alegerea actualului parlament ; firește, tînărul premier dorește să obțină un mandat propriu cît mai convingător. Poate și acesta este un motiv pentru care, la Kiruna, social-democrații s-au străduit — alături de comuniști — să contribuie la succesul acțiunii greviste. Ultimul Congres social-democrat, acela care l-a desemnat pe Olof Palme ca succesor al lui Tage Erlander, a discutat, de altfel, și despre „participare", înscriind înfăptuirea și perfecționarea ei între proiectele partidului guvernamental. După Kiruna, însă, guvernul nu e în situația de a veni în întîmpinarea dorințelor muncitorilor, ci, poate, cel mult să încerce să le răspundă. Din altă direcție, opoziția de dreapta și-a manifestat intenția de a acumula capital politic în perioada preelectorală, criticînd gestiunea de către stat a minelor din Kiruna, în scopul de a crea dubii în legătură cu punctele din programul social-democrat privind efectuarea de noi naționalizări.

Dincolo de aceste aspecte ale tacticii preelectorale, concluzia care se impune este aceea că „modelul suedez" și-a dovedit insuficiențele. Evitînd unele vechi dificultăți, el nu este lipsit de altele noi. La Kiruna, eșafodajul, multă vreme stabil, al acordului de la Saltsjöbaden a cedat ; un muncitor care a constatat că, schimbînd locul de muncă, pierde 2—3 coroane pe zi a reamintit celorlalți 4 800 că au o serie de revendicări care nu pot fi lăsate în grija ierarhiei sindicale de la Stockholm. Descoperirea nemulțumirilor latente este un motiv frecvent în literatura suedeză din ultimii ani : „Reproducerea protestelor în surdină din ateliere și cantine a devenit o temă frecventă la scriitori și artiști", nota un corespondent englez acreditat la Stockholm. La Kiruna, glasul protestatar s-a auzit întreg.

Suedia rămîne, fără îndoială, una dintre cele mai dezvoltate țări capitaliste și realizările ei în direcția prevederilor sociale — obținute și prin acțiuni de felul grevei minerilor — nu sînt întîlnite în toate țările vest-europene. Dar evenimentele recente au confirmat existența dificultăților și a contradicțiilor : Kiruna a contribuit la demitizarea „modelului suedez".

Mihai MATEI

O. E. R. S.

Dincolo de inițiale

Organizația statelor riverane fluviului Senegal este una din grupările regionale de întrajutorare pe care țările africane le-au creat în scopul impulsionării colaborării și cooperării multilaterale pentru a valorifica prin eforturi comune resursele uriașe de care dispun aceste țări și, implicit, spre a înlătura urmările colonizării și ale subdezvoltării .

Șefii celor patru state membre — Mauritania, Senegal, Guineea și Mali — au participat, săptămîna trecută, la conferința la nivel înalt a O.E.R.S. de la Conakry, desfășurarea ei căpătînd o semnificație deosebită în sensul „relansării" propriu-zise a activității organizației, depășindu-se, în acest fel, disensiunile care îi blocaseră un anumit timp lucrările.

Fluviul Senegal, lung de 1 700 km, izvorăște din Podișul Fouta Djalon, în Guineea, curge pe teritoriul malian, apoi devine graniță naturală între Mauritania și Senegal pe o lungime de 80 km, ajungînd să se verse în Oceanul Atlantic, la Saint Louis. Fluviul dispune de potențiale uriașe. Prin valorificarea acestora, s-ar putea crea o vastă rețea de amenajări hidroelectrice și hidroagricole și s-ar ameliora navigația prin regularizarea debitului fluviului.

Convorbirile dintre cele patru state africane avînd ca obiectiv crearea organizației amintite, începute încă în iulie 1962, au continuat pe etape pînă recent, cînd experții au definit o politică de amenajare a fluviului, capabilă să permită dezvoltarea industrială a bazinului superior. În trei rînduri, la Nouakchott, Bamako și Labé, șefii celor patru state s-au întîlnit pentru a discuta problemele reclamate de înfăptuirea propriu-zisă a proiectelor O.E.R.S., dar, în noiembrie 1968, o dată cu lovitura de stat din Mali, organizația și-a întrerupt activitatea. Înainte de a se afla poziția față de O.E.R.S. a noilor lideri malieni, președintele Guineei, Séku Turé a convocat la Conakry o reuniune extraordinară a O.E.R.S. Deși Moussa Traore, noul șef al statului Mali, n-a mers la Conakry, el a exprimat, prin intermediul presei, voința statului său de a rămîne în această organizație regională. Avantajele de pe urma participării în organizație nu i-au lăsat indiferenți pe noii conducători malieni, care, în declarațiile lor, vizau tocmai acest lucru, în intenția de a redresa economia. Producerea energiei electrice ar permite exploatarea bauxitei maliene, iar navigația pe fluviul Senegal, de la Kayes pînă la Atlantic, i-ar deschide accesul la mare. Între timp, însă, între Mali și Guineea, cît și între aceasta din urmă și Senegal, avea să intervină o încordare a relațiilor. Ca urmare, președintele Senegalului a refuzat să participe la consfătuirea la nivel înalt de la Labé din martie 1968. Va interveni, însă, președintele în exercițiu al O.E.R.S., Moktar Ould Daddah, șeful statului mauritan, care, printr-o mediere generală, a reușit să facă posibilă întrunirea conferinței de la Labé. Apoi, opinia unanimă a fost că reuniunea din Guineea a marcat o etapă importantă în relansarea O.E.R.S. Cu acest prilej, cei patru șefi de state au decis crearea în cadrul organizației a unor instituții permanente.

După conferința O.U.A. din vara anului 1969, Mali și-a exprimat solidaritatea cu Guineea, în urma unui incident dintre o vedetă guineeană și marina portugheză din Guineea-Bissau. Apoi, cu ocazia celei de a zecea aniversări a independenței, șeful statului Mali a făcut declarații optimiste privind „perspectivele largi ale unei cooperări loiale și sincere" cu țările vecine. Cu prilejul unei alte aniversări a Guineei, președintele Séku Turé la rîndul său opina pentru o cooperare directă între țara sa și Mali, cît și pentru întărirea organizației amintite.

O.E.R.S. are cîteva obiective de anvergură care presupun, așa cum arăta „Jeune Afrique", investiții globale de 2,6 miliarde franci C.F.A. Pentru realizarea lor, statele membre ale organizației vor contribui cu 700 milioane franci CFA, iar circa 2 miiiarde franci vor fi alocate de programul O.N.U. pentru dezvoltare. Experții apreciază că cheia de boltă a complexului de amenajare a fluviului este construirea barajului de la Gouina, al cărui proiect datează din 1906 ! Prin intermediul barajului, va fi obținută regularizarea debitului fluviului, va fi posibil un trafic fluvial mărit între Kayes și Saint Louis, iar irigațiile nou amenajate vor avea ca efect crearea unei agriculturi de tip modern pe sute de mii de hectare. Lista acțiunilor ce vor fi întreprinse de cele patru state mai cuprinde construirea altor trei baraje. Completată cu producția de energie electrică ce va fi obținută după construirea barajului de la Gouina, — producție estimată anual la 1 miliard kwh, lista justifică pe deplin eforturile pe care aceste țări le vor depune pentru realizarea obiectivelor propuse. Totodată, cooperarea dintre cele patru țări membre ale O.E.R.S. se va extinde și în alte domenii. În afara secretariatului general care se ocupă de amenajarea bazinului fluviului, există alte secretariate destinate coordonării, planificării și dezvoltării economiei, problemelor educative, culturale și sociale, comerțului exterior și formării cadrelor.

Acestea sînt, deci, proiectele. Pentru realizarea lor este necesară existența unui climat de înțelegere între cele patru state. Frecventele reuniuni ale reprezentanților statelor membre ale O.E.R.S., fie la nivelul comisiilor, al miniștrilor, fie la nivelul cel mai înalt, au avut un rol pozitiv în acest sens. O primă fază a relansării, apreciată ca dificilă din cauza unor divergențe ivite între cele patru state membre ale organizației, a fost depășită. Ceea ce era important în activitatea O.E.R.S., crearea unei situații politice favorabile, s-ar putea spune că s-a realizat, dacă avem în vedere rezoluția consfătuirii la nivel înalt din 3 februarie a.c., de la Conakry. Potrivit acesteia, șeful statului Mali, Moussa Traore, va deveni președinte în exercițiu al O.E.R.S., ale cărei instituții și-au reluat, în sfîrșit, activitatea concretă. Viitoarea reuniune la nivel înalt a fost fixată pentru ianuarie 1971, la Bamako, ea fiind precedată de alte întîlniri la diferite nivele. Urmează acum faza dificilă a realizării proiectelor convenite.

Dumitru CONSTANTIN

TANGAJ INTEROCCIDENTAL

În decembrie, conferința la nivel înalt a „celor șase" și comunicatul care consemna rezultatele convorbirilor au declanșat în unele sectoare ale presei occidentale un val de triumfalism : se scria despre „ieșire din impas", despre „nou elan", chiar despre „spiritul de la Haga". Cum președintele Pompidou și cancelarul Brandt participau pentru prima dată în aceste înalte funcții la o asemenea reuniune, ochii observatorilor s-au concentrat, în primul rînd, asupra lor, iar convorbirile au atribuit, fie unuia, fie celuilalt, fie pe din două, meritul compromisului asupra căruia se realizase acordul. Compromisul consta, se știe, pe de o parte în acceptarea de către Franța a unui termen (30 iunie 1970) în interiorul căruia „cei șase" să ajungă la o poziție comună cu privire la primirea în C.E.E. a Marii Britanii și a celorlalte state care au făcut act de candidatură, pe de alta — în acceptarea de către parteneri a cererii franceze ca pînă la 1 ianuarie 1970 să fie duse la capăt negocierile pentru reglementarea problemelor financiare pe care politica agricolă comunitară le crecază în primul rînd, Franței. Într-adevăr, cu vreo zece zile înainte de acest termen, adică în ajunul vacanței de iarnă, după dezbateri de trei zile și două nopți ale miniștrilor afacerilor externe, finanțelor și agriculturii, sistemul de finanțare era definit „în linii mari". În a doua jumătate a lui ianuarie, avea loc o nouă întîlnire în aceeași formație, iar săptămîna trecută s-a desfășurat potrivit următorului program : luni și marți, întîlnirea la Bruxelles a celor șase miniștri ai agriculturii ; marți și miercuri, adunarea plenară a „parlamentului" de la Strasbourg ; joi și vineri, miniștrii finanțelor și afacerilor externe se alăturau la Bruxelles colegilor lor din fruntea departamentelor agriculturii. La capătul acestui efort enorm, precipitat și de faptul că demisia guvernului italian devenise o chestiune de ore, s-a ajuns — ca și la precedentele două întîlniri — la anumite formule de compromis.

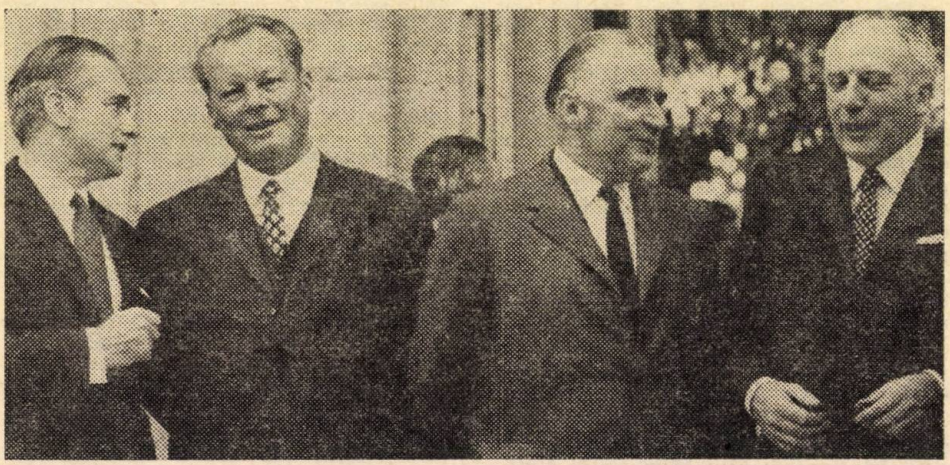

La recenta reuniune franco—vest-germană de la Paris : premierul Chaban-Delmas, cancelarul Brandt, președintele Pompidou și ministrul de externe Scheel (de la stînga la dreapta)

Astfel, dacă săptămîna trecută s-a putut stabili la Bruxelles cum va fi fixat și realizat cuantumul cheltuielilor pentru susținerea politicii agricole, dacă s-a ajuns la reglementări în ceea ce privește circulația vinului și tutunului, problema lărgirii atribuțiilor Adunării de la Strasbourg, în sensul investirii ei cu competențe bugetare superstatale, face obiectul unei „înțelegeri" atît de neclare încît nimeni nu se îndoiește că disputa în această materie e departe de a se fi încheiat.

Consecință a înțelegerii realizate în decembrie la Haga, a fost abordată și problema noilor candidaturi (tot atunci s-a convenit în mod tacit că, o dată cu a Marii Britanii, vor fi examinate și acelea ale Danemarcei, Norvegiei și Irlandei). Convergență pare să fi existat, însă, numai în ceea ce privește principiul admiterii simultane a țărilor solicitante. Adică, o dată ce va fi ratificat acordul încheiat cu C.E.E., aceste țări vor intra într-o „perioadă de tranziție", în timpul căreia „se vor adapta progresiv" normelor comunitare. „În calitate de membri", au opinat unii dintre „cei șase". „Nu se va putea preciza dacă vor deveni membri ai C.E.E. chiar din momentul ratificării, obiectează diplomația franceză, cîtă vreme nu se știe care va fi statutul lor concret în timpul perioadei tranzitorii". Chestiunea este în studiu. Mai sînt și altele. De pildă : s-a stabilit deja că C.E.E. va fi reprezentată în convorbirile cu candidații de un singur negociator ; dar cine va fi acesta, comisia permanentă de la Bruxelles (ale cărei tendințe de a-și extinde atribuțiile irită pe unii membri ai comunității, plus, poate, în perspectiva adeziunii lor, și pe unii actuali candidați), președintele consiliului ministerial al „celor șase" (dar acesta se schimbă la fiecare șase luni) ? Sau : pentru a intra în C.E.E., candidații vor trebui să accepte 1) tratatul de la Roma, act constitutiv al Pieței comune (1957), 2) hotărîrile luate pe baza acestui tratat, 3) opțiunile privind dezvoltarea comunității. „Aceasta înseamnă oare, se întreba corespondentul ziarului parizian «Le Figaro», că vor trebui să-și dea acordul de principiu asupra proiectelor pe care «cei șase» le-au acceptat și ei în principiu ? Și sub ce formă li se va cere s-o facă ? Vor trebui să subscrie și comunicatul conferinței la nivel înalt de la Haga (în care se vorbește despre unire vamală și uniune politică) ?" Problemă în studiu, de asemenea.

Pentru că, dincolo de alcătuirea aridă a paragrafelor, cu clauze stipulînd drepturi și obligații, cu formulări supapă, introduse pentru a înlesni acceptarea unui test sau pentru a îngreuna aplicarea lui, este vorba de interesele participanților. Ici convergențe, colo contradictorii, cînd pe tărîm economic cînd pe tărîm politic — și uneori implicînd repulsia firească a unuia sau a altuia, sau a mai multora, față de caracterul supranațional al instituțiilor și reglementărilor generate de tratatul de la Roma. De altfel, linia de demarcație nu este totdeauna aceeași. Nu se poate spune : aceasta este părerea „celor șase". Și nu numai din pricina cunoscutei poziții a Franței. Nu se poate spune nici : aceasta este părerea franceză, aceasta a tuturor celorlalți membri ai C.E.E. Poate că două din întîlnirile bilaterale vest-europene care au precedat săptămîna-maraton de la Bruxelles și Strasbourg sînt destul de caracteristice din acest punct de vedere.

Cea dintîi a fost prilejuită de vizita lui Maurice Schumann, la Londra, chiar în ajunul plecării premierului britanic peste ocean. Neoficială, vizita ministrului de externe al țării al cărei „veto", în 1963 și 1968, a trîntit de două ori poarta Pieței comune în nasul candidaturii britanice, a atras asupră-i interesul deosebit al cercurilor politice, al observatorilor, al presei. Și pentru că era prima vizită a unui șef al diplomației franceze, din 1966, cînd Couve de Murville însoțise, în această calitate, pe Georges Pompidou, pe atunci prim-ministru. Și pentru că, între timp, generalul de Gaulle — considerat de unii ca adversarul implacabil al intrării Marii Britanii în C.E.E., de alții ca un excelent alibi pentru eventualitatea (de luat în seamă) că solicitatorul de ieri ar găsi azi avantajos să nu mai solicite chiar atît de stăruitor — a părăsi scena politică, iar conturile politicii externe a succesorului sînt studiate cu concentrată atenție. Prilejul era, deci, propice pentru exerciții de reciprocă tatonare a terenului, cu atît mai mult cu cît contenciosul franco-britanic nu a devenit mai ușor, chiar dacă dialogul se desfășoară, în general, pe un ton mai amabil.

În acest climat, Maurice Schumann era la Londra „the right man în the right place". Invitat la sărbătorirea celei de-a 25-a aniversări a Societății Franco-Britanice — era și motivul vizitei sale — fostul ofițer de legătură între forțele Franței Libere și autoritățile engleze a evocat nu fără accente lirice anii luptei comune. Și aceasta vorbind în limba gazdelor sale cu o eleganță și o stăpînire a nuanțelor care, notau corespondenții francezi, au fost foarte remarcate de auditori. Remarcate, fără îndoială ; gustate, nu se poate afirma cu certitudine. De pildă, cînd e vorba de o frază ca *„În perspectivă* (subl. ns.) nu poate exista o Europă fără Marea Britanie...", sau de sublinierea, ca în treacăt, a faptului că schimbarea de ton în relațiile dintre Paris și Londra nu implică din partea franceză nici o concesie de fond în ceea ce privește admiterea Marii Britanii în Piața comună. Apoi, revenind la tradi-

ția relațiilor bilaterale dintre cele două țări — amintind că „Antanta Cordială a existat înainte de comunitatea vest-europeană" — el a făcut elogiul cooperării lor. Nu fără a lansa cîteva săgeți amicale în legătură cu rezervele britanice față de proiectul „Airbus", de pildă, sau de cel al tunelului sub Canalul Mînecii.

Vizita neoficială a mai îngăduit ministrului de externe francez să aibă convorbiri cu omologul său britanic, Michael Stewart, cu premierul Wilson — ba chiar și cu liderul opoziției conservatoare, Heath. Convorbirile avute cu șeful guvernului și cu ministrul de externe, în ajunul plecării acestora la Washington, au gravitat, pare-se, în jurul problemelor legate de cooperarea în cadrul organismelor vest-europene. Maurice Schumann a putut, astfel, folosi prilejul pentru a aminti că Franța nu înțelege ca Uniunea Europei Occidentale — din care, alături de membrii Pieței comune, face parte Marea Britanie — să fie considerată ca un fel de „instanță de apel" față de organismele de la Bruxelles ale „celor șase". Dar a putut sublinia și unele preocupări convergente : de pildă, acelea inspirate de anumite tendințe de a se conferi instituțiilor comunitare atribuții supranaționale, dorința și a Franței și a Marii Britanii de a nu risca să se găsească, prin jocul unor asemenea mecanisme, în fața unor fapte împlinite. În plus, preocuparea creată oficialităților franceze de violența atacurilor pe care presa americană le-a dezlănțuit — puțină vreme înainte de vizita președintelui Pompidou în S.U.A. — în legătură cu vînzarea de avioane „Mirage" Libiei a găsit, fără îndoială, înțelegere la gazdele britanice : se spune că ele însele ar fi început să livreze, sau ar fi pe cale să livreze, sau se gîndesc să livreze (nu se știe exact, în ping-pong-ul știrilor și dezmințirilor) un număr important de tancuri grele aceleiași țări. Ceea ce însă nu înseamnă neapărat că, în numele „Antantei Cordiale", vor fi întreprins ceva pentru a îndulci asperitățile transoceanice destinate președintelui francez.

Înainte de a fi oaspete al Casei Albe, Georges Pompidou a fost, la palatul Elysée, în ultimele două zile ale lui ianuarie, gazda cancelarului Brandt. Este a doua întîlnire vest-europeană despre care vorbeam. Și aici, la capătul celor două zile, s-a vorbit despre atmosfera „optimistă", chiar „euforică" a contactelor. Și aici, însă, dincolo de lexicul superlativ, o linie foarte sinuoasă trece între convergențe și contradicții. Firește, „conducătorii vest-germani au părăsit Parisul cu cauțiunea formală a Franței în ceea ce privește politica lor spre Est, ceea ce constituie pentru ei un atu atît din punct de vedere intern cît și din punct de vedere internațional" (Jean Schwoebel, în „Le Monde"), firește, președintele Pompidou a declarat în toastul său de la Elysée că „aprobă eforturile" R.F.G. de a-și îmbunătăți relațiile cu țările socialiste, dar nu este mai puțin adevărat că în cercurile politice franceze se meditează asupra măsurii în care noua politică externă a Bonnului lipsește Parisul de rolul pe care ține să-l considere al său, de „pionier" al normalizării relațiilor europene. Și nu este exclus ca „manifestările noii politici mediteraneene" a Franței, care suscită în momentul de față „mișcări diverse", cum se spune în cronicile parlamentare, în rîndurile aliaților ei, să fie expresia preocupării de a compensa pe alte coordonate ceea ce prezența și rolul ei ar fi înregistrat ca o îngustare pe planul continentului... Acord din nou în ce privește politica C.E.E. : hotărîrile luate la Haga să fie riguros aplicate (ceea ce poate fi, de altfel, înțeles în sensuri riguros contrarii). Acord, însă, demn de remarcat, pentru inedit, în ceea ce privește R.F.G., în problema atît de controversată a competenței organismelor comunitare. Tot Jean Schwoebel, făcînd bilanțul acestor întrevederi, notează : „Asupra uniunii politice vest-europene, care urmează să fie obiect de dezbatere între miniștrii de externe ai «celor șase», pozițiile Parisului și Bonnului sînt apropiate". Nu pot fi luate în discuție structuri supranaționale care „nu sînt coapte", ci (trebuie) intensificată cooperarea țărilor membre. În același spirit, părțile au considerat că aria competențelor bugetare ale Adunării de la Strasbourg trebuie abia să formeze obiectul unui „studiu aprofundat" pe baza propunerilor de compromis ale ministrului de externe belgian. Dar cînd a fost vorba de alegerea sediului pentru marele accelerator de particule al Comisiei Europene de Cercetări Nucleare (C.E.R.N.), interlocutorii vest-germani au declarat foarte categoric gazdelor lor, ele însele în competiție : „În repartizarea instituțiilor internaționale, mana nu a fost prea abundentă pînă acum pentru Republica federală..." Aluzia, implicită, la importanța propriei lor contribuții, avea să se transforme a doua zi după întoarcerea la Bonn în referiri explicite : purtători de cuvînt ai guvernului au făcut declarații care nu lasă nici o îndoială asupra intenției oficialităților de a obține instalarea acceleratorului pe teritoriul R.F.G.

Se pare că problema poziției speciale a Franței în rîndurile alianței atlantice și a raporturilor accidentale cu S.U.A. care decurg de aici, nu a fost abordată în convorbirile franco—vest-germane de la Paris ; va fi, în schimb, în cadrul vizitei pe care președintele Pompidou o va face președintelui Nixon (24—25 februarie), după aceea a premierului Wilson (26—28 ianuarie) și înainte de aceea a cancelarului Brandt (10—11 aprilie). Viitoarea gazdă nu a lăsat în această privință nici o îndoială. În conferința de presă din 30 ianuarie, Nixon a declarat (pornind de la întrebarea unui ziarist cu privire la avioanele „Mirage" vîndute Libiei) : „Unul dintre faptele încurajatoare survenite de la venirea mea la președinție a fost o anumită ameliorare a relațiilor noastre cu Franța. Unul din motivele pentru care aceste relații s-au ameliorat — și s-au ameliorat în perioada în care l-am vizitat pe președintele de Gaulle în februarie trecut — a fost stabilirea între noi într-o măsură mai mare a consultărilor și discuțiilor asupra divergențelor noastre, care subzistă în primul rînd în două domenii : politicile noastre respective față de Orientul Apropiat și de alianța atlantică. Președintele Pompidou va fi aici luna viitoare și vom discuta împreună un mare număr de probleme. N-aș vrea să fac acum speculații asupra subiectelor pe care le vom aborda. vreau doar să spun că toate aceste divergențe vor veni în mod firesc în discuție".

Corespondenții de la Washington ai agenției „France Presse" salută acest fel de a vedea lucrurile ca pe o expresie a „îndelungatei prietenii" dintre cele două țări. Unul dintre ei notează, însă, ca o dovadă concretă de amiciție : „Președintele Nixon va aștepta sosirea la Washington a președintelui republicii pentru a decide în privința livrării către Israel a unei noi serii de 50 de bombardiere «Phantom» și a aproximativ o sută de avioane de vînătoare «Skyhawk», conform cererii guvernului Golda Meir — aceasta este opinia în general exprimată la Washington. Șeful executivului american consideră că vînzarea celor o sută de «Mirage» Libiei dezechilibrează raportul forțelor militare în Orientul Apropiat și că vor trebui probabil întărite efectivele aviației israeliene, dar ține totuși să consulte în prealabil, cu toată sinceritatea și în mod foarte deschis, pe președintele Pompidou".

Pentru mulți observatori, acest fel de a pune problema a constituit un fel de duș rece — fie că l-au considerat ca o tentativă de presiune asupra Franței, fie că au văzut în el primejdia unei agravări a „escaladei" înarmărilor în regiune. Și aceasta cu atît mai mult cu cît auspiciile sub care se vor desfășura discuțiile franco-americane sînt duble. Pe de o parte, climatul unei eventuale reluări a concertării celor patru — U.R.S.S., S.U.A., Franța, Marea Britanie — în problema restabilirii păcii în Orientul Apropiat. Pe de altă parte, reacțiile unei părți a opiniei publice americane față de politica Franței în această regiune. Este probabil ca primul factor — reluarea concertării — să exercite o anumită influență asupra celui de al doilea, dar este imprevizibil în ce sens. Agențiile de presă prevăd organizarea de către Casa Albă a unei primiri deosebit de prevenitoare. Astfel, la 1 februarie, agenția britanică „Reuter" notează : „Municipalitatea din New York nu va organiza nici o recepție oficială pentru a întîmpina pe președintele Pompidou cu prilejul sosirii sale în S.U.A." A doua zi, agenția „France Presse" anunță: „Președintele Richard Nixon va asista la dineul pe care președintele Georges Pompidou îl va oferi în 25 februarie la reședința ambasadorului Franței și a doamnei Charles Lucet... Pentru prima dată de cînd este la Casa Albă, dl Nixon acceptă invitația unui șef de stat străin, oaspete al capitalei federale, de a asista la un dineu într-o ambasadă..." Încă o zi, și agenția americană „Associated Press" vorbește despre inițiativa a patru membri ai Camerei Reprezentanților care au cerut Adunării să nu participe la ședința specială a Congresului convocată în cinstea președintelui francez. Publicînd știrea, „Le Monde" îi asociază — între paranteze, dar cu literă vizibilă — o notiță proprie care semnalează : „... Această ostilitate contrastează cu atitudinea Casei Albe, care ține să primească pe dl Pompidou cu toate onorurile. Astfel, sosind la Washington, președintele republicii va fi condus nu la Casa Albă ci la reședința prezidențială de la Camp-David (Maryland), unde dl Nixon va veni să-l salute". Și, mai departe, după ce menționează la rîndu-i că președintele american va fi prezent la dineul din 25, ziarul adaugă : „În fine, este foarte rar ca un șef de stat străin să fie invitat să se adreseze celor două Camere întrunite în Congres. Pînă în prezent, această onoare a fost rezervată generalului de Gaulle și lui Churchill".

Este, firește, cu totul prematur să se aprecieze de pe acum în ce fel se va desfășura întîlnirea franco-americană la nivel înalt din ultima săptămînă a lunii, sau dacă se va încheia printr-un acord major... și real. Tocmai pentru că stă sub semnul unor implicații mult mai largi decît relațiile bilaterale între Statele Unite și Franța.

Florica ȘELMARU

Tineretul și contemporaneitatea

Vasile Nicolcioiu

O „PROBLEMĂ" A TINERETULUI ?

Societatea a fost întotdeuna confruntată cu o multitudine de fenomene care, de fapt, reprezentau rodul gîndirii, acțiunii și existenței umane, al spiritului de cunoaștere, înnoire, autodepășire, progres.

În epoca noastră asistăm la o uriașă revoluție tehnico-științifică mondială, la afirmarea unor noi valori politice, sociale, etice ; nu lipsesc nici fenomenele care contrazic natura și esența umană. Sîntem martorii și autorii unor procese de o tot mai mare complexitate, al căror numitor comun fl constituie accelerarea progresului social. Analiza acestor probleme ridică și întrebarea: care sînt rolul și atitudinea tinerei generații față de problemele contemporaneității? Se vorbește mult de „problema" tineretului. Cum se prezintă ea?

Tineretul este o parte importantă și un factor activ al societății contemporane. Tinerii, ca noțiune convențională (pînă la 25—26 ani), reprezintă circa 54 la sută din populația globului.

Este plăcut și necesar să se discute despre tineret. Se remarcă, însă, uneori tentația de a aborda tineretul ca „problemă", „caz", reținîndu-se aspectele formale, exterioare. Cred că se impune să discutăm despre tînăra generație nu ca „problemă", care în această accepțiune cred că nu există, fiind artificial creată, ci pentru a stabili care este atitudinea sa față de societate și cum se rezolvă problemele sale specifice. Putem vorbi de probleme ale tineretului, dar nu de o „problemă" a tineretului.

Literatura politică, sociologică abundă în teorii și ipoteze privind tînăra generație. Ca de obicei, nu lipsesc nici pozițiile extreme. Sub pretext că înlătură eclectismul, mulți exegeți sfîrșesc prin a contrazice realitatea. De la început nu putem fi de acord cu cei care merg de la minimalizare pînă la ignorare. Pe de altă parte, nu putem să acceptăm acele idei potrivit cărora tînăra generație ar reprezenta o „clasă". Alții au fost atît de „curajoși" încît, exacerbînd specificitatea problemelor tineretului, l-au transformat într-o „rasă". Emițîndu-se ideea „clasei", care, în mod logic, ar trebui să facă parte integrantă din societate, s-a mai făcut apoi încă un pas și s-a considerat că această „clasă" ar fi „opusă" societății sau „distinctă" de aceasta. Asemenea idei sînt expuse în studii sociologice, dar și în întîlniri internaționale, ca, de pildă, în cadrul unei reuniuni recente de la Bled (Iugoslavia), privind rolul tineretului în lumea contemporană, dar unde adepții unor asemenea teorii s-au mulțumit să-și asculte singuri ecoul. Pasiunea pentru hiperbole i-a făcut pe alții să decreteze existența unei „culturi" a tineretului. Dacă cei care dezvoltă asemenea teze au sentimentul că servesc cu generozitate interesele tineretului, este evident că se hrănesc cu un optimism exagerat.

Negarea frămîntărilor și preocupărilor specifice tineretului ar fi, desigur, o eroare dureroasă nu numai pentru tineri, ci și pentru societate. Admițînd chiar conceptul de entitate socio-psihologică complexă, atribuit tineretului, trebuie să relevăm însă că tinerii nu reprezintă o categorie socială distinctă, cu obiective absolut proprii, că ei sînt, și trebuie să fie, participanți sensibili, receptivi, conștienți, alături de toți membrii societății la actele de muncă și creație, de luptă, transformare și atingere a unor trepte tot mai înalte de progres și civilizație. Relativismul criteriilor folosite pentru a defini tinerețea, mai ales sub aspect psihologic și social, a dus la sugerarea unei soluții pe cît de înțeleaptă, pe atît de reală, de a califica drept tineri pe cei pe care societatea îi consideră ca atare. Tineretul, prin concepții și opțiuni, aparține unor clase și pături sociale, ceea ce nu exclude deplasările și mobilitatea, se identifică cu obiectivele și năzuințele clasei respective și luptă pentru înfăptuirea lor. Legătura nu este univocă. Afirmarea existenței unor probleme specifice tinerei generații și necesitatea luării lor în considerare de către întreaga colectivitate nu urmăresc acreditarea unei „opoziții", ci subliniază strînsa interdependență a fenomenelor respective. Dacă tineretul este considerat ca o categorie socială distinctă, ruptă de cadrul social-politic dat, rezultatul este inevitabil : el nu va înțelege societatea în care trăiește, fie că o acceptă, fie că dorește s-o transforme, după cum, la rîndul său, nu va fi înțeles de această societate.

CONTESTARE SAU ANGAJARE ?

Prin structura, vîrsta și aspirațiile sale, tineretului îi este caracteristică o mare receptivitate la idealurile de progres și echitate socială. În ultimii ani, s-a înregistrat o activizare a mișcării de tineret pe plan internațional, ceea ce trebuie privit și ca o consecință a dezvoltării forțelor socialismului, păcii, progresului. Într-o serie de țări capitaliste, sute de mii de tineri și studenți și-au manifestat, în forme diferite, opțiunea formă pentru transformarea societății capitaliste. Pe străzile Parisului, în Trafalgar Square sau în „Piața celor trei culturi" din Mexic, la New York sau la Tokio, tineretul, studenții au confirmat că nu este vorba de un „revoluționarism verbal", ci de o puternică angajare în lupta împotriva capitalului, a inechității sociale, a războiului și reacțiunii.

A vorbi, însă, în general despre mișcarea de tineret și studenți, reținînd o simplă imagine, excluzînd particularitățile și detaliile, ar fi nereal, hazardat și ineficient. Vom găsi trăsături, elemente și caracteristici comune, dar care provin nu din ignorarea ci din luarea în considerare a ceea ce este specific.

Trăind în condiții economice și social-politice date, este firesc să adopți o atitudine corespunzătoare, iar acțiunile individului sau colectivității să fie o expresie a realităților respective. Tineretul din țările socialiste participă la efortul general al popoarelor din aceste țări, pentru a edifica și perfecționa noua orînduire. El este conștient de superioritatea socialismului și, fiind realist, este conștient și de complexitatea, de dificultățile făuririi unei lumi cu adevărat noi. Angajat într-o activitate creatoare în economie, știință, cultură, învățămînt, tineretul contribuie, în forme proprii, specifice, la înfăptuirea obiectivelor fundamentale ale societății socialiste.

În țările capitaliste dezvoltate, tînăra generație își dă tot mai mult seama de substratul mirajului „societății de consum", de această „cutie a Pandorei" care îi oferă nedreptate socială, nesiguranța zilei de mîine, alienare. Revolta tineretului este îndreptată împotriva bazelor societății capitaliste, fiind generată de contradicțiile acesteia.

Mișcările de tineret și studenți din Franța, R.F.G., Italia, Belgia, Turcia, Anglia, S.U.A., Spania, Portugalia, dintr-o serie de țări ale Asiei, Africii și Americii Latine, nu rezidă nici în „capriciul" și nici în „exuberanța juvenilă" a acestora. Imaginîndu-și că societatea navighează pe un ocean, R. Maheu invită la receptivitate și analiză, văzînd în actele de protest și nemulțumire „mesaje pe care trebuie să ne străduim să le cercetăm și să le descifrăm".

Mișcările tineretului au la bază revendicări proprii, conjugate cu obiective vizînd schimbări social-politice profunde în societatea capitalistă. Tinerii sînt „revoltați fără cauză" ? O analiză atentă a realităților din țările capitaliste ne va conduce la concluzia că ei au o cauză majoră, o cauză justă. Exploatarea, indiferent de autor și de victimă, a fost și va rămîne barbară. Dar efectele ei sînt resimțite, în primul rînd, de către tineri, prin discriminări dintre cele mai diferite, de la salariu pînă la natura muncii. Chiar tineri care provin din rîndul burgheziei sau a unor pături sociale înstărite se alătură luptei de protest împotriva unor structuri perimate. Sistemul de învățămînt din multe țări capitaliste are numeroase lacune, atît ca organizare cît și ca posibilități de acces și orientare profesională. Tocmai de aceea, u-

nul din obiectivele importante ale mișcărilor revendicative l-au constituit democratizarea și perfecționarea învățămîntului, abordarea și desfășurarea vieții universitare în concordanță cu comandamentele vieții sociale. În Franța, spre a da un exemplu, tinerii sînt nemulțumiți că la 10-12 ani are loc o selecție după care se „decide" cine are capacitatea și aptitudinile necesare pentru a intra în anumite categorii de școli, că în același mod se stabilește cine urmează „ciclul scurt" sau ciclul lung" de învățămînt, că, deci poziția socială și profesională este stabilită în mod arbitrar și selectiv, sistem care lovește, în primul rînd, pe tinerii proveniți din rîndul clasei muncitoare și țărănimii. Pentru multe țări, statisticile indică procentul studenților proveniți din rîndul acestor clase ca fiind de 15—18 la sută, iar uneori chiar mai mic.

În multe din țările capitaliste a avut loc în ultimii ani o creștere a numărului de șomeri. În S.U.A., Italia, Franța, Anglia, precum și în alte țări, cei mai mulți șomeri se recrutează, însă, din rîndurile tineretului, ritmul de creștere a șomajului afectînd, în primul rînd, pe tineri. În S.U.A., la un procentaj general al șomajului de 4 la sută, proporția în rîndul tinerilor este de 8—10 la sută, iar al fetelor mult mai mare.

Tînăra generație din țările în curs de dezvoltare este angajată în lupta cu subdezvoltarea, analfabetismul subnutriția, cu înlăturarea consecințelor opresiunii coloniale, încearcă împreună cu forțele progresiste din aceste țări să găsească căile unei dezvoltări libere, independente.

Desigur, evocarea și analiza mișcării de tineret nu pot fi făcute numai prin prisma unor acțiuni zgomotoase sau lozinci arborate în „cartierul latin"; este necesar să se pornească de la obiectivele majore, de la premisa că forțele înaintate ale tineretului reprezintă — prin elanul și combativitatea lor, prin idealurile sale generoase, — un factor activ în dezvoltarea societății, în realizarea progresului social, că mișcările de tineret nu se rezumă la protest, refuz și contestare.

Asistăm la interminabile dispute în jurul filozofiei lui Marcuse, care este mai puțin revendicat de tineri și mai mult asociat mișcării. Cu limitele sale politice și ideologice, Marcuse încearcă o analiză a societății capitaliste contemporane — avînd meritul de a releva că ceea ce unii prezintă ca „stat al fericirii generale" e în realitate un coșmar — și promovează ideea refuzului și a protestului, fără însă a-și ascunde pasiunea pentru ideile nietzscheene sau freudjene. Dar, așa cum remarca un sociolog, Marcuse este „tare" pe planul criticii, pentru că nu oferă nici un program, iar dacă are o asemenea convingere soluțiile sale rămîn simple construcții filozofice.

Forțele progresiste, democratice, ale tineretului și studenților nu se limitează la contestare și refuz, ci se angajază tot mai viguros, împreună cu celelalte forțe sociale înaintate, în lupta pentru o societate bazată pe egalitate și justiție. Contestarea, protestul și angajarea tineretului sînt expresia necesității unor schimbări, un simptom al decepției și nemulțumirii, o dovadă a unei atitudini conștiente, militante față de realitățile societății capitaliste.

DIVERSITATE, UNITATE

„Faimosul" mai 1968, ca și celelalte acțiuni revendicative și de protest ale tinerilor și studenților din țările europene și din alte continente nu erau fenomene necunoscute. A crescut însă, amploarea acestor acțiuni și s-au îmbogățit semnificațiile lor, ceea ce a determinat noi interpretări și analize. Exegeții s-au grăbit să declare cu emfază: „puterea studențească", tineretul e „criticul și judecătorul infailibil al realităților sociale", s-au lansat lozinci ca „fantezia la putere", pe care Malraux o cenzura ca o pură utopie. Modificările în structura de clasă a societății capitaliste, în condițiile actualei revoluții tehnico-științifice, au ridicat și întrebarea: care este locul tineretului, studențimii, intelectualității?

În realitate, toate aceste mișcări au demonstrat refuzul unor largi forțe și categorii sociale de a se integra într-un sistem fără a discuta sensurile, valoarea și scopurile acestuia, au arătat că „neliniștea sufletelor", „anxietatea" și „le mal du siécle" erau și sînt de fapt căutări febrile, încercări de a schimba o societate potrivit unor idei, obiective și cerințe noi. A reieșit clar că aceste mișcări sînt rezultatul contradicțiilor societății capitaliste, al manifestării lor în forme noi.

Asemenea mișcări au o „ideologie autonomă"? Fiecare poate avea o „ideologie", iar mentorii spirituali și calificativele cu „isme" pot fi enumerate la nesfîrșit. Convingerile politice, ideologice pot fi, desigur, diferite. Dar măsura, eficiența și valoarea acestor mișcări vor fi date întotdeauna de gradul în care se ține seama de realitatea economică, politică, socială, de cerințele și imperativele ei, de elaborarea unui program de luptă potrivit acestor cerințe.

Progresul social, făurirea unei societăți pe baze noi, nu vor putea fi, bineînțeles, numai opera unor grupări de tineret sau de studenți. Realizarea și dezvoltarea unității clasei muncitoare, a țărănimii, intelectualității, tineretului, femeilor, a turor păturilor avansate ale societății din țările capitaliste constituie o necesitate pentru a face să triumfe ideile de libertate socială și națională, de democrație, pace și progres.

În ultimii ani, mai mult ca oricînd, mișcarea de tineret a cunoscut o mare diversificare, ca forme de luptă, poziții politice, convingeri ideologice. Remarca poate fi extinsă și la alte forțe sociale. Într-adevăr, de la formele organizate și acțiunile unor organizații puternice pînă la grupările extremiste, anarhiste sau la indivizii care-și forțează imaginația pentru a se autodenumi, gama de concepții și manifestări este extrem de variată. Chiar presupunînd buna-credință, nu putem aproba acțiunile anarhiste, apologia violenței din pasiune sau demență. În aprecierea mișcărilor de tineret s-a încercat, însă, să se dea și sentințe peremptorii, să se ignoreze specificul, particularitățile fiecăreia, precum și diferențele de la o țară la alta. Multe organizații, grupări, mișcări au fost calificate extremiste, anarhiste, înainte de a le analiza și mai ales de a stabili ce este „extremist". Aș aminti un fapt istoric cu înfățișare de butadă, dar cu valoare de adevăr. În timpul unei cruciade împotriva „ereticilor" din secolul al XIII-lea, un conducător al cruciaților a întrebat pe legatul papal cum să-i deosebească pe cathari de bunii catolici, la care acesta a răspuns: „ucideți-i pe toți. Dumnezeu are să-i recunoască pe ai săi".

Tratamentul în bloc și aprecierile generalizatoare au efecte nedorite atît pe plan național cît și internațional. Se impune ca față de mișcările de tineret să se adopte o poziție care să îmbine fermitatea politică și ideologică, cu supletea și elasticitatea, care să se armonizeze cu tactica și strategia generală a forțelor revoluționare și progresiste. **„Răspunsuri corespunzătoare la preocupările ce-i frămîntă, tinerii trebuie să găsească la partidele comuniste și muncitorești, care pot să le deschidă o perspectivă clară asupra căilor dezvoltării revoluționare a societății** — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești de la Moscova (iunie 1969). **Milioane și milioane de tineri din lumea capitalistă pot reprezenta, dacă sînt just călăuziți în năzuința lor spre progres, o uriașă forță socială în lupta împotriva reacțiunii, pentru democrație și pace".**

Diferitele partide, forțe și organizații politice, sociologii și filozofii au apreciat în mod diferit mișcările de tineret, în funcție și de condițiile concrete din fiecare țară. Independent de diferențele de interpretare, analiză și selecție, se degajă, însă, concluzia că tînăra generație, mișcările de tineret și studenți au cunoscut, în ultimii ani, o dezvoltare notabilă, o maturizare și activizare politică. Este evident că în fiecare țară organizațiile de tineret și studențești, de orientări politice și ideologice diferite, au obiective proprii, specifice, dar ni se oferă tot mai multe dovezi de luptă comună împotriva capitalului, a monopolurilor, pentru libertate și democrație, împotriva dominației străine.

Tineretul se numără printre factorii promotori ai unei apropieri și înțelegeri între popoare, se pronunță și acționează împotriva politicii de dominație și dictat în viața internațională, pentru înlăturarea pericolului unei conflagrații mondiale și statornicirea unui climat de pace și securitate internațională. Încetarea războiului de agresiune dus de S.U.A. în Vietnam, lichidarea focarelor de tensiune și încordare existente în lume, înfăptuirea păcii și securității europene și mondiale, combaterea analfabetismului, foametei, discriminărilor rasiale, dezvoltarea independentă a fiecărei țări pe calea progresului și civilizației, statornicirea în viața internațională a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, lichidarea blocurilor și bazelor militare, lupta împotriva forțelor imperialiste și reacționare — iată cîteva din marile probleme care au constituit obiectul dezbaterilor în numeroasele întîlniri și manifestări internaționale ale tineretului și studenților, cîteva din obiectivele concrete de luptă și acțiune ale unui însemnat număr de organizații și mișcări de tineret și studențești. Sînt, toate acestea, probleme ale tinerei generații pentru că ele sînt, în același timp, probleme fundamentale ale societății contemporane și la ele ne referim atunci cînd evocăm însemnătatea și semnificația mișcării de tineret. Adoptînd o atitudine și făcînd aprecieri asupra mișcărilor de tineret și studenți se impune a fi conștienți de valoarea și însemnătatea poziției și opțiunii, de ecoul acestora în rîndul tineretului, de necesitatea orientării luptei sale spre transformarea revoluționară, progresistă, a societății.

Despre aspectele concrete ale luptei tineretului din țările capitaliste, despre angajarea sa în frontul amplu al forțelor progresiste, antiimperialiste, vom relata mai pe larg într-un viitor articol.

Revoluţia tehnico-ştiinţifică şi implicaţiile sale social-economice

Prof. univ. dr. Gheorghe P. Apostol

Încă de la apariţia sa, în urmă cu două decenii, revoluţia tehnico-ştiinţifică contemporană a constituit arena unor aprige confruntări pe plan internaţional. Numeroşi oameni de ştiinţă, ideologi aparţinînd diferitelor clase sociale încearcă să descifreze bogatele semnificaţii tehnico-economice şi social-politice ale acestei revoluţii.

Lupta de idei în legătură cu problemele complexe ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice actuale este o parte componentă a luptei pe plan ideologic între socialism şi capitalism. Marxism-leninismul — cel mai activ ferment în conştiinţa epocii — se afirmă ca teoria capabilă să explice consecvent ştiinţific sensul marilor schimbări ce au loc sub influenţa progresului ştiinţific şi tehnic rapid din zilele noastre, să contribuie la promovarea a tot ceea ce este înaintat, să ajute masele de oameni ai muncii, partidele comuniste şi muncitoreşti la înfăptuirea idealurilor de libertate, prosperitate şi pace. Marxism-leninismul cercetează fenomenele şi procesele social-economice şi politice în continua lor devenire, combătînd orice tendinţă de închistare, de osificare ideologică. Elaborat pe baza celor mai avansate cuceriri ale gîndirii şi practicii sociale şi a întregului tezaur al culturii mondiale, marxism-leninismul este o ştiinţă vie, în neîntrerupt proces de îmbogăţire şi dezvoltare. El îşi trage seva din gîndirea şi experienţa maselor, din noile descoperiri ştiinţifice, din generalizarea cuceririlor obţinute pe întregul front al cunoaşterii şi culturii umane.

O analiză cît de succintă a luptei ideologice contemporane arată că *nu anticomuniştii sînt azi în ofensivă pe plan mondial, ci marxist-leniniştii.* Aceasta este încă o dovadă elocventă a veridicităţii cunoaşterii, a uriaşei forţe pe care o reprezintă marxism-leninismul creator pentru teoria şi practica socială. *Gîndirea marxist-leninistă, care s-a născut şi s-a dezvoltat în lupta cu ideile nemarxiste, se poate afirma nu prin simpla raportare la sine însăşi, ci prin confruntarea teoretică, prin lupta de idei contemporană.*

Confruntarea teoretică cu privire la semnificaţia şi implicaţiile social-economice şi politice ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice îmbogăţeşte marxism-leninismul cu noi teze şi concluzii, îi permite să se afirme mai viguros în conştiinţa omenirii şi să exercite o adîncă înrîurire asupra destinelor ei.

AMPLU PROCES MONDIAL

Revoluţia tehnico-ştiinţifică reprezintă cel mai spectaculos salt în relaţiile dintre om şi natură, pe care l-a cunoscut istoria, *un salt calitativ în dezvoltarea forţelor de producţie.* Desfăşurarea ei confirmă teoria marxist-leninistă despre rolul hotărîtor al forţelor de producţie în dezvoltarea societăţii, despre creşterea continuă a rolului ştiinţei şi unirea ei cu producţia, despre transformarea producţiei, după expresia lui Marx, într-o „ştiinţă experimentală, ştiinţă material-creatoare, ştiinţă a înfăptuirii concrete", iar a ştiinţei într-o „nemijlocită forţă de producţie".

Nici una dintre revoluţiile care au avut loc pînă în prezent în ştiinţă şi tehnică nu s-a remarcat printr-o asemenea amploare a schimbărilor *calitative,* produse simultan în mijloacele de muncă, în obiectul muncii, în locul pe care-l ocupă omul în procesul producţiei materiale; nici una n-a cuprins sfere atît de vaste ale activităţii umane. Spre deosebire de revoluţiile ştiinţifice din trecut, care aveau loc numai în anumite ramuri sau domenii ale ştiinţei, revoluţia ştiinţifică-tehnică contemporană nu are un caracter limitat, ci cuprinde tot frontul ştiinţelor naturii şi al ştiinţelor economice. Are loc căderea barierelor tradiţionale între diverse discipline ştiinţifice (matematică, fizică, chimie, biologie) şi aplicaţiile industriale corespunzătoare lor; cu cît o ramură industrială este mai „tînără", cu atît este mai mare procentul de oameni de ştiinţă, ingineri, cadre şi tehnicieni în rîndul personalului ei (ea cuprinde, uneori, 50 la sută din sectoarele de avangardă — electronică, rachete, energie nucleară etc.). Se scurtează considerabil perioada care desparte descoperirea tehnico-ştiinţifică de aplicarea ei în practică, în producţie. Realizarea cerinţelor revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane este strîns legată de un mare consum de energie electrică, necesită numeroase cadre de înaltă calificare, investiţii şi eforturi financiare foarte mari. Are loc o schimbare calitativă în ceea ce priveşte poziţia omului în procesul de producţie. Toate acestea atestă faptul că *trăim în perioada celei mai ample revoluţii tehnico-ştiinţifice, care modifică în mod radical condiţiile producţiei materiale şi posibilităţile de valorificare a bogăţiilor naturale în folosul omului.* Fizica, stăpînirea crescîndă a forţei atomului, matematica, cibernetica, automatica, chimia modernă, biologia au deschis uriaşe perspective de sporire a avuţiei materiale a lumii, de creştere a forţelor de producţie ale societăţii, de lărgire a orizontului cunoaşterii şi a vieţii spirituale a popoarelor.

O dată cu schimbarea radicală a condiţiilor producţiei materiale, a profilului producţiei moderne, revoluţia tehnico-ştiinţifică modifică rapid şi fără întrerupere existenţa socială, determină prefaceri în structura economică, în relaţiile sociale, punîndu-şi amprenta şi asupra vieţii ideologice, asupra gîndirii sociale.

Prin profunzimea şi sfera de cuprindere, prin consecinţele asupra întregului edificiu social, problemele pe care le ridică revoluţia tehnico-ştiinţifică depăşesc cu mult cadrul cercetărilor teoretice, devin din ce în ce mai mult probleme de stat. Ca atare, nu este deloc întîmplător faptul că, în legătură cu acest proces complex, se emit tot felul de păreri şi se poartă discuţii atît în ţările capitaliste cît şi în ţările socialiste. Important este să studiem şi să înţelegem principalele procese şi tendinţe care au loc, posibilităţile de progres ce se creează, trăsăturile caracteristice şi mutaţiile care exercită o adîncă înrîurire asupra vieţii materiale şi spirituale a omenirii.

Studierea atentă a principalelor aspecte şi tendinţe ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice este cu atît mai necesară cu cît, într-o anumită perioadă, în ţările socialiste au fost minimalizate realizările ştiinţei şi tehnicii pe arena internaţională. Multă vreme a avut o largă circulaţie teza că în ţările capitaliste tehnica nu se mai dezvoltă, că „forţele de producţie bat pasul pe loc", ceea ce a făcut ca ţările socialiste să privească cu rezerve, cu neîncredere, posibilităţile de progres tehnico-ştiinţific în acea parte a lumii. Uneori, se admitea că noile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii se introduc în marile uzine de armament, dar nu şi în celelalte ramuri. În realitate, ştiinţa şi tehnica modernă au pătruns şi în ramurile producţiei civile, desigur, într-o măsură foarte diferită, în ţări şi perioade diferite. Uneori, atitudinea de neîncredere şi chiar de combatere a unor teze de covîrşitoare însemnătate pentru progresul tehnico-ştiinţific, cum ar fi, de pildă, în legătură cu cibernetica, a frînat mult dezvoltarea, a dus la serioase rămîneri în urmă.

Depășirea acestei etape de minimalizare a revoluției tehnico-științifice, mai precis a implicațiilor ei multilaterale, nu s-a făcut deloc simplu. Insuficienta abordare creatoare a problemelor, neluarea în considerare în suficientă măsură a perspectivei și a specificului calitativ al noilor procese și fenomene legate de desfășurarea revoluției tehnico-științifice nu au permis înțelegerea deplină a acestui amplu proces mondial. Viața a demonstrat că înțelegerea schimbărilor ce au loc în lumea contemporană, a legilor obiective care le guvernează și desprinderea unor concluzii juste nu se pot face prin comparații mecanice cu perioade istorice depășite sau prin simpla repetare a unor adevăruri general-cunoscute, ci necesită abordarea creatoare și analiza permanentă a noilor fenomene și tendințe.

DEPENDENȚA DE DEZVOLTAREA SOCIALĂ CONTEMPORANĂ

Revoluția tehnico-științifică influențează asupra dezvoltării sociale contemporane, dar la rîndul ei, *revoluția tehnico-științifică este puternic influențată de dezvoltarea socială contemporană deosebit de complexă.* Nu este nicidecum o coincidență istorică faptul că în epoca noastră — epoca trecerii omenirii de la capitalism la socialism —, datorită uriașelor cuceriri ale științei și tehnicii, automatizării producției, folosirii mijloacelor cibernetice și a energiei nucleare, sînt cu putință eliberarea omului de eforturile fizice și ridicarea productivității muncii sociale la un nivel de neimaginat acum cîteva decenii. Revoluția socialistă și revoluția tehnico-științifică sînt două aspecte ale aceluiași moment în dezvoltarea istorică a societății, două aspecte ale aceluiași proces obiectiv de ascensiune a omenirii spre civilizația comunistă.

Desfășurîndu-se pe plan mondial, în ambele sisteme social-economice, revoluția tehnico-științifică are, pe de o parte, trăsături și urmări comune, iar, pe de altă parte, trăsături și efecte specifice orînduirii social-economice și chiar diferitelor țări luate aparte. Numeroase teze ale ideologilor burghezi contravin realității datorită unor concepții necorespunzătoare cu privire la raportul dintre general și specific în desfășurarea revoluției tehnico-științifice contemporane, concepții unilaterale în care sînt estompate particularitățile concrete legate organic de orînduirea social-economică, de evoluția istorică a diferitelor țări. Pentru a demonstra inconsistența științifică a teoriilor burgheze cu privire la revoluția tehnico-științifică, trebuie *să se pună accentul pe cadrul social-economic și politic concret în care se desfășoară amplul progres științific și tehnic contemporan.* Acest principiu metodologic al analizei concret-istorice permite o abordare realistă, nuanțată a influenței pe care o exercită un asemenea factor de mare importanță cum este revoluția tehnico-științifică, ferește de simplificări și aprecieri unilaterale. V. I. Lenin scria că *„o cerință absolută a teoriei marxiste este aceea că orice problemă ce urmează a fi analizată trebuie să fie situată într-un cadru istoric bine determinat"* (Opere complete, vol. 25, ediția a II-a, Editura politică, 1964, p. 285). Numai în acest fel se poate răspunde deschis la întrebarea : ce clase sau grupuri sociale sînt interesate în susținerea unei teorii, cui folosesc ?

În *capitalism*, desfășurarea revoluției științifice și tehnice are loc în condițiile restrîngerii sferei de acțiune a imperialismului pe plan mondial, în condițiile crizei generale a acestui sistem. Sub impulsul dezvoltării forțelor materiale de producție, concentrarea și centralizarea producției și capitalului au atins proporții necunoscute, ceea ce a dus la transformarea capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat. A devenit o caracteristică principală a capitalismului contemporan intervenția statului în viața economică și socială ; mecanismului de reglare spontană a producției i s-a adăugat o anumită reglementare de către stat a proceselor economice cu ajutorul unor planuri și programe pe termen lung, al unor pîrghii de influențare directă și indirectă a dimensiunilor reproducției. Au apărut noi forme ale proprietății capitaliste, elemente noi în formele de repartiție. Ele privesc dezvoltarea monopolurilor și unirea lor cu forța statului pe plan internațional, apariția unor organisme monopoliste suprastatale ș.a. Aceste fenomene exprimă un anumit proces de adaptare, de ajustare a relațiilor de producție la cerințele dezvoltării impetuoase a forțelor materiale de producție, ajustare fără de care mersul economiei pe baze capitaliste ar deveni imposibil. Ele sînt generate de dialectica dezvoltării forțelor și relațiilor de producție, dar ele nu pot schimba *esența* capitalismului — exploatarea omului de către om.

Datorită unor condiții istorice concrete, multe din marile cuceriri ale revoluției tehnico-științifice s-au realizat în țările capitaliste dezvoltate, care dețin un avans în unele domenii ale cercetării științifice, în unele domenii ale industriilor de avangardă, ale organizării și conducerii producției, în sfera productivității muncii. În scopul menținerii și întăririi pozițiilor lor în lupta de concurență, monopolurile alocă o parte însemnată din investiții pentru cercetarea științifică, își creează o bază proprie de cercetare ; cea mai mare parte a sumelor alocate cercetărilor științifico-tehnice sînt, însă, suportate de stat. Dar faptul că nu este exclusă o creștere rapidă a capitalismului în stadiul imperialist, în unele ramuri, în unele țări, în unele perioade, — așa cum sublinia Lenin —, nu duce la desființarea sau la atenuarea contradicțiilor ; viața demonstrează că nu are loc o „regenerare a capitalismului", așa cum pretind ideologii burghezi, ci o complicare și agravare a contradicțiilor capitalismului, apariția unor noi contradicții economico-sociale și politice. Revoluția tehnico-științifică nu restructurează *și nu poate să restructureze* capitalismul, cum pretind apologeții burghezi, ci favorizează unele schimbări în formele de proprietate, dar, desigur, în cadrul aceluiași tip de proprietate, privat-capitalist.

Datorită proprietății privat-capitaliste asupra mijloacelor de producție, relațiilor de producție burgheze, dominației monopolurilor și oligarhiei financiare, progresul științific și tehnic este extrem de contradictoriu. Ramurile cheie, de avangardă, ale științei și tehnicii moderne — electronica, radiolocația, cibernetica, tehnica nucleară și altele — s-au dezvoltat cel mai activ în domeniul producției de război, al tehnicii militare ; aceasta constituie una din principalele explicații ale subvenționării masive de către stat a cercetărilor științifice. Pe fondul relațiilor de producție capitaliste, progresul tehnic a dat naștere unor forme noi de exploatare a clasei muncitoare, a făcut să crească caracterul intensiv al muncii muncitorilor, creează nesiguranța zilei de mîine, spectrul șomajului. Totodată, datorită îndelungatelor și susținutelor lupte economice și politice anticapitaliste ale clasei muncitoare, în țările capitaliste dezvoltate s-au realizat progrese în ridicarea nivelului de trai al unor categorii de oameni ai muncii.

Caracterul contradictoriu și inegal al dezvoltării și utilizării științei și tehnicii în capitalismul contemporan își găsește expresia, între altele, în menținerea, chiar și în cele mai dezvoltate țări capitaliste, a unor regiuni înapoiate economicește, ca și în existența, pe glob, a unor zone întregi în care nu sînt introduse cuceririle științei și tehnicii. Fără îndoială că introducerea acestor cuceriri poate constitui o cale reală de înlăturare a decalajelor și inegalităților istorice formate între diferite popoare, dar ritmul inegal în care ea se desfășoară în diferite țări și scopurile cărora le este subordonată de către capital au dus nu numai la menținerea acestor decalaje, ci și la accentuarea lor, îndeosebi între țările avansate din punct de vedere economic și țările aflate în curs de dezvoltare.

Relațiile de producție capitaliste generează, în epoca actuală, adevărate paradoxuri ale istoriei. Cuceririle geniului uman, menite să facă din om cu adevărat stăpînul naturii, conviețuiesc cu relațiile perimate de exploatare ; eliberarea omului de forțele naturii coexistă cu subjugarea omului de către om. Paradoxul capătă dimensiunile sale reale dacă adăugăm că forțele cele mai reacționare, în frunte cu cercurile imperialiste americane, amenință ca uriașele cuceriri ale științei să fie folosite pentru a distruge, o dată cu valorile intrate în tezaurul civilizației umane, milioane de vieți omenești.

Revoluția tehnico-științifică adîncește și agravează contradicțiile capitalismului, scoate în evidență în mod acut necesitatea înlăturării contradicției dintre forțele de producție dezvoltate și relațiile de producție vechi, capitaliste, ca o condiție esențială a progresului omenirii. În raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, prezentat la Congresul al X-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că *„dezvoltarea rapidă a forțelor de producție în țările capitaliste, ca urmare a revoluției tehnico-științifice, a produs transformări adînci în viața societății, în gîndirea oamenilor, creează noi premise obiective pentru lichidarea orînduirii capitaliste, pentru victoria socialismului în întreaga lume"*.

Faptul că forțele de producție, ca elementul cel mai mobil și mai revoluționar al producției, au ajuns la un nivel la care lichidarea relațiilor de producție vechi, capitaliste, a devenit o necesitate obiectivă, nu înseamnă deloc că modul de producție capitalist ar părăsi automat scena istoriei. Revoluția socialistă, cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, de masele largi de oameni ai muncii, vor rezolva problema schimbării esenței relațiilor de producție, a relațiilor de proprietate, vor rezolva problema fundamentală care stă în fața clasei muncitoare din țările capitaliste și anume — ridicarea relațiilor de producție, rămase istoricește în urmă, la nivelul înalt al forțelor de producție ale lumii contemporane, corespunzător cerințelor construcției socialiste și comuniste.

TENDINȚE FUNDAMENTALE ÎN TEORIILE BURGHEZE DESPRE REVOLUȚIA TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ

Ideologii burghezi își dau seama, desigur, de implicațiile revoluției tehnico-științifice contemporane asupra destinelor capitalismului. Apărători ai rînduielilor bazate pe proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție, ei nu sînt interesați în explicarea veridică a forțelor motrice ale acestei revoluții și a implicațiilor ei sociale. Mulți economiști burghezi fac abstracție de ceea ce este esențial în aprecierea stadiului actual și a perspectivelor revoluției tehnico-științifice din zilele noastre, *de caracterul relațiilor sociale de producție istoricește determinate*. Nu este de mirare că ei ajung la teorii care nu corespund adevăratelor tendințe ale vieții sociale contemporane.

În literatura social-economică și politică din Occident se manifestă, chiar în rîndul ideologilor burghezi, numeroase nuanțe. *Nu am acționa în spiritul ideilor marxism-leninismului dacă am face o tratare globală, dacă am trage un semn de egalitate între părerile exprimate de ideologii burghezi, dacă nu am ține seama că în cadrul confruntărilor teoretice au apărut și aspecte realiste, anumite nuanțe mai raționale în modul de abordare a unor probleme ale progresului tehnico-științific.* Că unii dintre cei care abordează anumite probleme mai realist se situează, totodată, pe o poziție necorespunzătoare în alte probleme, este o realitate a vieții sociale contemporane. Și pe plan ideologic există o diversitate de condiții, de împrejurări în care se acționează. Viața economică și social-politică, profund contradictorie, imprimă și mișcării ideilor un curs asemănător, o evoluție contradictorie. De aici nu decurge nicidecum că trebuie să negăm existența unei nuanțe realiste, de pildă, pe plan economic, pe motiv că același autor susține idei retrograde pe plan politic, și invers.

Deci, chiar dacă există anumite nuanțe în modul de abordare a unor probleme, se conturează, totuși, anumite tendințe fundamentale, strîns legate între ele, interdependente, subordonate „determinismului tehnologic", după care „natura tehnologiei este cheia pentru înțelegerea întregii societăți" (R. La Pierre — „Social Change", New York-London, 1965, p. 263) : tendința de mitificare a progresului tehnico-științific actual ; concepții automatiste, potrivit cărora schimbările în forțele de producție ar duce „de la sine" la rezolvarea contradicțiilor capitalismului, la lichidarea antagonismelor de clasă : tendința de a confunda premisele *materiale* ale revoluției socialiste cu *însăși* revoluția socialistă.

Una dintre cele mai evidente expresii ale tendinței de mitificare, de sacralizare a progresului tehnico-științific actual o constituie *teoria „societății industriale"* („societatea industrială unică", „societatea industrial-tehnocratică unică", „societatea unică") susținută de J. K. Galbraith, J. Fourastié, A. Laleuf, R. Aron, M. Duverger, G. Friedman și alții. De regulă, în concepțiile acestor economiști, sociologi, filozofi, dezvoltarea societății este redusă la dezvoltarea forțelor de producție, forțele de producție sînt reduse la tehnică, iar progresul tehnic este considerat ca instrumentul care rezolvă totul. Puternica creștere a producției industriale, dezvoltarea intensivă a agriculturii și urbanizarea, schimbarea înfățișării satelor, apariția unor noi profesiuni, legate de tehnica și știința modernă, stratificările sociale etc., toate acestea — expresii ale desfășurării revoluției tehnico-științifice — ar fi dus la cristalizarea unui „nou tip de civilizație", cu o problematică „proprie", care nu mai poate fi apreciată nici după criteriile societății capitaliste, nici după cele ale societății socialiste. Coordonatele esențiale ale acestei „societăți industriale", rezultate din absolutizarea sau supralicitarea laturii tehnice a dezvoltării sociale și din neglijarea sau minimalizarea laturii social-economice, se consideră a fi previziunea și programarea, știința și tehnica conducerii („managementul"), a prospectării pieței („marketingul").

Desigur, magistralele spiritului științific modern, legate de realizarea revoluției tehnico-științifice, nu pot fi cîtuși de puțin negate ; societatea contemporană avansată le înscrie ca aspecte fundamentale de care depind progresul, belșugul de bunuri materiale. Dar este ușor de înțeles că progresul tehnico-științific, oricît de important ar fi, la oricîte mutații ar da naștere, nu poate fi redus la saltul calitativ al forțelor de producție, la tendințe fundamentale ale tehnicii moderne. Nu au existat niciodată forțe de producție fără forma social-economică, fără cadrul, care dă sens evoluției lor ; saltul calitativ al forțelor de producție nu are loc „în general", ci într-un context social-economic istoricește determinat. Deci mitificarea progresului tehnico-științific scoate din cîmpul vizual elementul fundamental al modului de producție, fără de care este de neconceput existența unei societăți — *relațiile de producție*. Tipul de proprietate asupra mijloacelor de producție — pe care se întemeiază relațiile de producție — nu face posibilă existența unei „societăți industriale unice", *ci a unei societăți ISTORICEȘTE DETERMINATE* : capitalistă sau socialistă. Că această „societate industrială unică" nu există nicăieri, că nici Statele Unite ale Americii — țara capitalistă cea mai dezvoltată — nu sînt o „societate a belșugului" reiese, de multe ori, chiar din relatările autorilor mai sus-menționați. Maurice Duverger, de pildă, constată că „societățile cele mai dezvoltate din punct de vedere tehnic sînt departe de abundența generalizată: circa 20 la sută din cetățenii S.U.A. sînt cu mult sub nivelul lui «american way of life»". (M. Duverger — „Sociologie politique", P.U.F., Paris, 1967, p. 83—84).

Introducerea în producție a unora dintre cuceririle științei și tehnicii moderne, oricîte alte schimbări ar determina, nu lichidează tarele capitalismului, inegalitățile și contradicțiile inerente lui. Este adevărat că, *sub impulsul progresului tehnico-științific contemporan, cunosc o anumită modificare relațiile de producție capitaliste*. Schimbările ce au loc în relațiile de producție burgheze sînt, însă, schimbări *în cadrul* capitalismului, în limitele posibile și permise de relațiile *capitaliste* de proprietate. De aceea, sînt sortite eșecului încercările de a demonstra, așa cum face P. Drucker, că tehnica automată schimbă esența monopolurilor, sau că „automatizarea, devenind baza producției, dispune de autoreglare" (P. Drucker — „Ultimii douăzeci de ani", Düsseldorf, 1957, p. 58 și 59). Dirigismul, măsurile de reglementare și control aplicate în țările capitaliste dezvoltate, ca și alte forme de manifestare ale capitalismului monopolist de stat din perioada postbelică, sînt rezultatul agravării contradicțiilor reproducției capitaliste, al accentuării instabilității lui, și nu al regenerării capitalismului.

Puternicele mișcări revendicative din țările capitaliste, intensificarea luptei greviste, îmbinarea tot mai strînsă a luptei economice cu cea politică, subordonarea luptei economice luptei politice vorbesc de la sine nu despre lichidarea antagonismelor de clasă, ci despre adîncirea lor.

Se ascut tot mai mult contradicțiile interimperialiste. Ca rezultat al dezvoltării inegale și în salturi a țărilor capitaliste, se intensifică lupta pentru piețe de desfacere și baze de materii prime. Practica arată că organismele supranaționale la care recurg cercurile imperialiste nu pot împiedica lupta de concurență, ciocnirea de interese între țările capitaliste : *„Din examinarea amplului tablou al tendințelor din lumea capitalistă* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești de la Moscova, anul trecut —, *rezultă că are loc un proces de îngustare a cîmpu'ui de acțiune și dominație a imperia ismu'ui, de accentuare a fenomenelor de descompunere a acestuia"*.

Mitificarea progresului tehnic, teza că formele de proprietate, deosebirile din sistemul relațiilor de producție încetează să mai joace vreun rol în condițiile revoluției tehnico-științifice au făcut loc unei alte idei, larg răspîndite azi în rîndurile ideologilor burghezi și anume aceea că ar avea loc o „convergență a celor două sisteme", o apropiere între ele pînă la contopire.

Teoria „convergenței celor două sisteme" este o variantă a teoriei „societății industriale unice", o altă expresie a tendinței de a estompa deosebirile calitative dintre societatea industrializată contemporană *capitalistă* și societatea industrializată contemporană *socialistă*, de a estompa deosebirile, divergențele și contradicțiile dintre cele două tipuri de societăți industriale.

Așa cum nu există forțe de producție „în general", tot așa nu există nici relații de producție „în general" ; acestea țin în mod obiectiv de o etapă istorică determinată și oricît de adînci ar fi mutațiile determinate de tehnică sau de forțele de producție în ansamblul lor, relațiile de producție nu se modifică radical decît după cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, în cursul înfăptuirii revoluției socialiste.

Economistul burghez american Robert Theobald, care în lucrările sale analizează interesant multe dintre contradicțiile revoluției tehnico-științifice din lumea capitalistă, susține că „revoluția cibernetică", începută în S.U.A. în pragul anilor '60, creează în mod automat „o nouă orînduire socio-economică", un sistem nou („New Politics" nr. 3/1964) ; el proclamă că progresul tehnic rezolvă toate problemele capitalismului contemporan, duce la „societatea tehnologică a deceniilor viitoare" („Free Men and Free Markets", New York, 1963). Deci, în ultimă analiză, el ajunge tot la teza „convergenței celor două sisteme".

În realitate, tendința capitalismului contemporan este de a întări subordonarea muncii față de capital. Oligarhia financiară devine treptat tot mai puternică. Procesul de concentrare și centralizare înaintează în chip vertiginos. În 1968, cifra de afaceri globală a principalelor 6 000 de societăți din țările capitaliste dezvoltate era de 1 000 miliarde de dolari, de 30 de ori bugetul actual al Franței. În lucrarea economistului francez Robert Lattes („O mie de miliarde de dolari"), apărută la sfîrșitul anului trecut, se arată că în 1984 această sumă de 1 000 de miliarde dolari va fi realizată de 60 de societăți. Cei 60 de mastodonți vor folosi mai puțin de 1 la sută din populația mondială pentru a produce o pătrime din bogățiile lumii dezvoltate ; cifra lor de afaceri va reprezenta

60 la sută din produsul național brut al S.U.A., față de 30 la sută în 1968, înregistrînd o creștere anuală de aproximativ 100 miliarde de dolari, adică aproximativ produsul național brut al Franței în 1969 (citat după : Cristian Jelen — „Domnia celor 60 de giganți", „Le Nouvel Observateur", 17 noiembrie 1969).

Insistența cu care ideologii burghezi vorbesc în ultima vreme despre „convergența celor două sisteme social-economice" arată că în confruntarea de idei contemporană este tot mai greu să fie preamărit capitalismul, că este tot mai greu să convingi masele de viabilitatea capitalismului. Un specialist al relațiilor industriale scria, în studiul intitulat „Argumente pentru capitalism", că această societate „a ajuns să fie mai greu de propovăduit decît de practicat" („The Case for Capitalism", Editura Michel Joseph, Londra). Fără a nega cîtuși de puțin dezvoltarea științei și tehnicii în țările capitaliste avansate, tot atît de adevărat este că de acest progres se folosesc mai ales monopolurile, oligarhia financiară. Esența și caracterul imperialismului nu s-au schimbat. Cercurile imperialiste sprijină forțele cele mai retrograde din diferite țări. Se adîncește criza generală a capitalismului. Relele incurabile ale capitalismului continuă să se manifeste cu toată puterea. „Această societate, care numai la suprafața ei este umanizată — nota săptămînalul elvețian «Die Weltwoche» din 21 iunie 1968 —, este o societate a concurenței aprige și dure, unde nu contează decît principii nemiloase ca «fiecare contra fiecăruia», «privilegiile celor tari». Această societate a dezvoltat, în primul rînd, tendințele egoiste ale oamenilor..." În același sens, publicistul francez André Fontaine arăta că evenimentele care au avut loc în mai 1968 au demonstrat „amploarea aspirației la un alt stil de viață, în care activitatea umană să răspundă unor mobiluri mai nobile decît urmărirea profitului" („Le Monde", 19 august 1969).

Prin urmare, la o examinare cît de cît atentă, rezultă că nu poate fi vorba despre nici un fel de convergență între cele două sisteme.

Socialismul, cea mai înaintată formă de organizare socială, deschide perspective nelimitate revoluției tehnico-științifice, creșterii productivității muncii, în scopul dezvoltării multilaterale a vieții materiale și spirituale a omului.

Competiția pe scară mondială între sistemul socialist și sistemul capitalist se desfășoară în principal pe tărîmul progresului producției, al tehnicii și științei. Cîștigarea acestei competiții depinde de felul cum fructifică țările socialiste marile avantaje ale organizării socialiste a societății în toate domeniile vieții materiale și spirituale, depinde în măsură covîrșitoare de introducerea nemijlocită și rapidă a cuceririlor revoluției tehnico-științifice în producție, în viața socială, de dezvoltarea pe scară largă a cercetărilor științifice și asigurarea unei strînse legături între știință și producție.

Avantajele socialismului, inclusiv în domeniul progresului tehnico-științific, nu se realizează, însă, de la sine. O lege a dezvoltării armonioase, continue și rapide a producției — ca o consecință automată și inevitabilă a relațiilor socialiste de producție — nu există. Socialismul creează numai *posibilitatea* unei creșteri rapide a forțelor de producție, a afirmării largi a revoluției tehnico-științifice. Pentru ca posibilitatea să devină realitate, trebuie promovată în mod consecvent o politică de dezvoltare a forțelor de producție, de industrializare a țării pe baza cuceririlor științei și tehnicii celei mai înaintate. Aceasta implică manifestarea unei permanente inițiative creatoare în adoptarea celor mai eficiente modalități de repartizare și utilizare a resurselor materiale, financiare și de muncă ; realizarea unui nivel înalt al planificării, folosirea cu maximum de eficacitate a sistemului de pîrghii și stimulenți economici și morali în interesul societății.

Experiența construcției socialiste infirmă aserțiunile economiștilor burghezi despre pretinsul dezechilibru ce s-ar crea pe plan mondial prin desfășurarea largă a procesului de industrializare, prin introducerea tehnicii moderne în toate țările. În interes de clasă, ideologi burghezi teoretizează „necesitatea" menținerii în stare de dependență, față de țările dezvoltate, a numeroase popoare.

Este adevărat că amplul proces de industrializare determină însemnate schimbări în structura producției, exercită o puternică influență asupra vieții social-politice contemporane, inclusiv asupra relațiilor economice dintre țări pînă ieri dependente, supuse dominației monopoliste. Progresul incontestabil pe care îl atestă întreaga dezvoltare a țărilor înaintate constă în aceea că industrializarea constituie temelia economică a independenței de stat, duce la afirmarea uriașului potențial material și uman al popoarelor mari sau mici. Desigur, se strică un anumit dezechilibru favorabil dominației de clasă a burgheziei ; se creează însă un nou echilibru, bazat pe echitate, se creează premise pentru noi relații între state.

SCHIMBUL MONDIAL DE VALORI — COMPONENTĂ ESENȚIALĂ A REVOLUȚIEI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE

Combaterea teoriilor burgheze apologetice despre revoluția tehnico-științifică nu trebuie să ducă la închistare, la autarhie, la minimalizarea realizărilor tehnico-științifice, la subestimarea cooperării și colaborării internaționale. *Viața a arătat că, în prezent, mai mult decît oricînd, este extrem de dăunătoare izolarea de știința și tehnica mondială.* După cum se știe, o asemenea orientare nu a putut să nu atragă după sine, în diferite țări, o întîrziere în dezvoltarea unor sectoare importante ale vieții economico-sociale. Multe dintre aceste urmări păgubitoare nu au fost nici pînă în prezent lichidate.

Caracterul internațional al științei se accentuează pe măsura dezvoltării ei, acest proces fiind legat de intensificarea legăturilor economice, științifice și culturale dintre țări. Cu cît se dezvoltă știința, cu atît mai mult se simte nevoia intensificării colaborării internaționale, a coordonării eforturilor oamenilor de știință din diferite țări. În zilele noastre mai mult decît oricînd, colaborarea științifico-tehnică este o *necesitate istorică obiectivă.*

Actuala revoluție din știință și tehnică are urmări profunde și complexe asupra relațiilor economice internaționale, asupra cooperării și colaborării dintre popoare : ea reduce considerabil distanțele dintre țări și continente, dă o amploare necunoscută pînă acum cerințelor de cunoaștere reciprocă și de apropiere între popoare, în cadrul unui proces în care fiecare popor, mare sau mic, are ceva de dat și ceva de primit. În condițiile rapidei revoluții din știință și tehnică, nici o țară nu mai poate obține doar prin propriile eforturi performanțe de vîrf în toate domeniile producției materiale. Asimilarea rapidă a noilor cuceriri ale științei și tehnicii presupune atît intensificarea eforturilor proprii în sfera producției și cercetării, cît și angrenarea tot mai amplă în diviziunea internațională a muncii. Istoria arată că toate popoarele, mari sau mici, își pot aduce contribuția proprie la dezvoltarea și îmbogățirea patrimoniului științei universale. De aceea, *colaborarea economică se afirmă, alături de cooperarea științifică internațională, ca unul din factorii cu cea mai puternică acțiune asupra accelerării progresului social.*

Stabilirea unor raporturi internaționale echitabile, reciproc-avantajoase, permite fiecărei țări să se bucure de avantajele civilizației și culturii, să-și aducă propria contribuție la înfăptuirea progresului social.

Dezvoltarea necontenită a relațiilor frățești, a colaborării științifice și tehnice între țările socialiste stă la baza politicii partidului și statului român în acest domeniu. Prin relațiile de colaborare și întrajutorare tovărășească, necunoscute pînă acum în istorie, socialismul prefigurează pe scară mondială trăsăturile esențiale ale lumii noi.

Partidul și statul nostru privesc, totodată, colaborarea multilaterală, cooperarea economică și tehnico-științifică cu toate țările, indiferent de orînduirea lor socială — colaborare bazată pe avantajul reciproc, pe principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi și neamestecului unui stat în treburile interne ale altor state — ca una din direcțiile principale ale dezvoltării relațiilor externe ale României și manifestă o preocupare permanentă pentru extinderea și perfecționarea ei. Un loc important revine cooperării în producție și în domeniul științei și tehnicii cu toate țările și mai ales cu țările socialiste, ca o formă nouă a colaborării economice internaționale.

Progresele înregistrate în dezvoltarea economiei naționale a țării noastre, ca și a celorlalte țări socialiste, au scos la iveală noi domenii asupra cărora se poate extinde colaborarea economică și tehnico-științifică, iar îmbunătățirea în continuare a informării și cunoașterii reciproce, a potențialului economic și tehnico-științific, perfecționarea continuă a acordurilor bilaterale vor acționa în același sens al extinderii și dezvoltării cooperării. Participarea țării noastre la cooperarea internațională, la circuitul mondial al valorilor materiale și spirituale se sprijină pe dezvoltarea complexă și multilaterală a economiei naționale, care lărgește continuu baza acestei participări, pe progresul continuu al științei românești.

Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român a stabilit că obiectivul fundamental al etapei în care pășim constă în lărgirea și perfecționarea bazei tehnice-materiale a țării, în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Aceasta va fi, în mod necesar, o etapă superioară, de dezvoltare multiplă și profundă a socialismului în toate compartimentele, de perfecționare a bazei și suprastructurii socialiste a întregii societăți. Ea va marca pași hotărîți înainte pe drumul apropierii României de țările cu economie avansată, pe drumul creării acelor premise care să permită, în perspectivă, trecerea către faza superioară a societății noi, către orînduirea comunistă.

Directivele Congresului al X-lea exprimă elocvent o constantă a politicii economice a partidului : *continuarea neabătută a industrializării socialiste — pivotul progresului general al societății noastre.* Numai pe o asemenea bază sînt posibile afirmarea multilaterală a superiorității socialismului, lichidarea decalajului care ne desparte de țările avansate sub raport economic, ridicarea patriei noastre la un înalt grad de civilizație și bunăstare.

reportaj pe glob

VENEȚIA

Rodica Dumitrescu

An de an, apele lagunei cresc cu 3 cm : echilibrul subtil dintre pămînt şi mare e ameninţat...

Aerul poluat al secolului XX e un alt inamic al Veneţiei ; acidul sulfuric pe care-l emană coşurile uzinelor din vecinătatea oraşului corodează lent, dar neiertător secularele ziduri

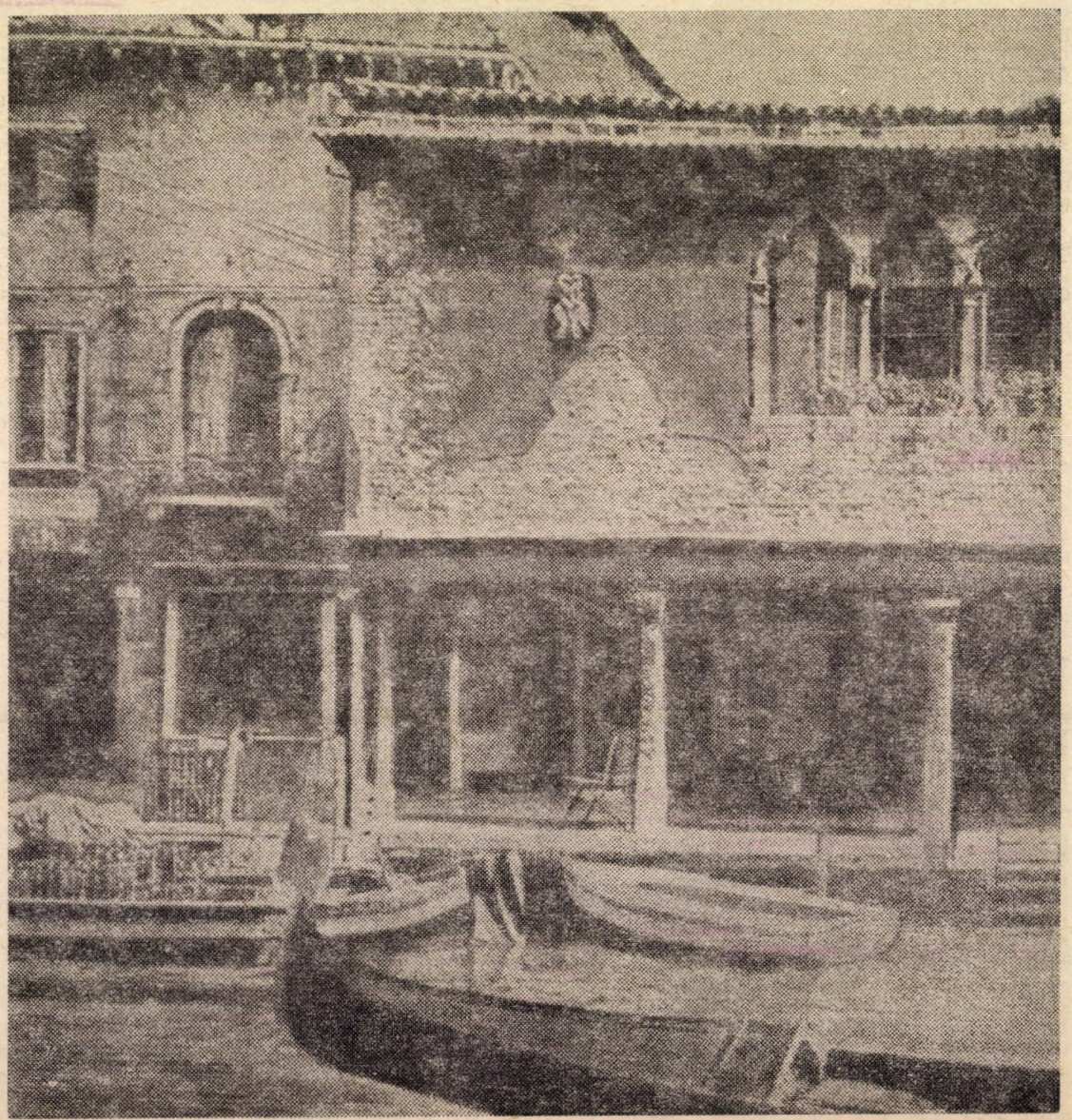

Clădiri insalubre: o față „neturistică" a Veneției

Se nasc orașe și orașe mor. Dacă momentul nașterii orașelor poate fi identificat, cu greu s-ar putea spune (cu cîteva excepții, poate) cînd anume încep ele să moară. Nașterea, dar mai ales moartea orașelor sînt procese lente pe care oamenii, voluntar sau involuntar, le desăvîrșesc. Și nimic nu este mai sfîșietor ca agonia orașelor. Parcă se sting, o dată cu personalitatea lor, și sufletele oamenilor.

Agonia Veneției, orașul născut la 25 martie 421 și care și-a privit cu resemnare semeață, de-a lungul veacurilor, mai întîi decăderea maritimă și comercială, apoi pe cea politică, a început nu se știe bine cînd, dar o simți de îndată ce te apropii de frumusețea roasă de timp și de ape a monumentelor ei. Veneția sau stingerea lentă a frumuseții — așa aș numi această dimineață caldă, izbucnind de culoare în Piața San Marco, profilată pe un cer de un albastru-intens, incredibil.

Aici, în vecinătatea Basilicăi încerci să definești — dacă se poate defini! — fascinația Veneției. Privești în jur la furnicarul turistic, prin el însuși un spectacol, aflat într-o mișcare haotică, ce sparge echilibrul perfect al arhitecturii înconjurătoare. Privești la turiștii ajunși, nu se știe cum, pînă sus, la ametitoare înălțimi, pe cei patru cai de pe Basilica, pentru a-și imortaliza prezența (așa cum, probabil, au făcut-o și la Paris cînd își umpleau buzunarele cu pietre din caldarîmul Cartierului latin, spre a dovedi urmașilor „participarea" la viața secolului nostru), privești la hippies-ii desculți, pletoși, care te fac să te întrebi care sînt mai anacronici, ei sau zidurile și pietrele pe care își odihnesc picioarele obosite „după o zi de Tintoretto și Tizian", privești la toate acestea tentat să afli care este secretul Veneției. Căci acesta nu-i doar de domeniul artei ori arhitecturii. Tabloul în ulei cel mai mare din lume poate fi „Paradisul" lui Tintoretto din Palatul Dogilor, dar găsești tablouri mult mai valoroase la Luvru sau Prado și biserici mult mai frumoase la Florența. De aici, din imediata vecinătate a Basilicăi, privești spre Canaletto ce începe să prindă viață, privești la eleganții **carabinieri** ce își plimbă sub răcoarea arcadelor uniformele strălucitoare, la porumbeii indiferenți față de tot ce-i înconjoară și descoperi, deodată, că fascinația Veneției este Veneția însăși, că secretul acestei cetăți înălțate din mare stă în atmosfera, în ambianța, în amintirile ei. Aerul Veneției îl simți încărcat de trecut și melancolie. Aici întîlnești, în orice loc, umbrele trecutului: Alfred de Musset plîngîndu-și singurătatea în camera de la hotelul „Danieli" după fuga lui George Sand, Wagner stingîndu-se la Palazzo Vendramin, acum Cazino municipal, Hemingway, cu mîinile în buzunarele eternului său impermeabil, colindînd în căutarea căldurii și a „Martini"-ului de la „Harry's Bar". Legat prin muzică, pictură, artă de însuși fondul culturii umane, orașul n-a încetat să-și încînte, secole de-a rîndul, vizitatorii cei mai ilustri. De la Shakespeare la Proust, de la Petrarca la Eminescu, de la Stendhal la Thomas Mann, de la Dante la Henry James, de la Hans Christian Andersen la Hemingway, toți au meditat la „fortuna labilis", la trecerea inexorabilă a timpului și a vieții.

Viața orașului din lagună a izvorît și s-a clădit pe echilibrul subtil dintre pămînt și mare. Necesitatea păzirii acestui echilibru venețienii au înțeles-o întotdeauna și s-au ferit să-l strice. Mi-o confirmă, bunăoară, ceremonialul anual al aruncării în Adriatica a inelului ce simbolizează împăcarea, unirea cetății cu marea. Dar acest echilibru, deși observat secole de-a rîndul, s-a rupt într-o bună zi. Aluviunile ce au invadat Veneția la 4 noiembrie 1966 și inundația ce a scufundat-o la o adîncime de 1,95 m sub apa sărată, îmbîcsită de petrol și noroi, n-au durat, spre deosebire de Florența, decît o zi; dar la 5 noiembrie, „aqua alta" mai atingea încă 1,50 m și, cum fenomenul s-a repetat în 1968, lumea a început să înțeleagă că ceva s-a stricat în echilibrul lagunei. Catastrofa din noiembrie 1966 nu este, însă, decît episodul cel mai spectacular și mai dramatic al unei progresive degradări. Declinul orașului vizitatorul îl simte în fiecare broderie de piatră, în fiecare monument, în fiecare casă. Săptămînă de săptămînă, an de an, timpul și marea lucrează adînc în piatră. Zilele Veneției par numărate: scufundarea zidurilor nu mai este demult un secret pentru nimeni, ea se simte, se percepe cu ochiul liber. În 50 de ani, Veneția s-a scufundat 14 cm; în anul 2011, Piața San Marco va fi în întregime sub apă. „Cetății dogilor — scrie un recent «Raport asupra Veneției» al U.N.E.S.C.O. — nu-i mai rămîne de trăit decît o viață de om". Frescele pătrunse de umezeală, fațada de un roz pur a Palatului Dogilor alterată de dîrele negre ale ploii, statuile roase de ploi și vînturi, decapitate sau dezmembrate în chiar inima orașului, cupolele Basilicii San Marco mîncate de termite, întreg acest tezaur al civilizației se află expus pericolului degradării.

Dar oamenii au nevoie de această lume singulară care este Veneția. Strigătul de alarmă a fost dat. Experți olandezi au venit la fața locului cu competența lor în lupta împotriva apelor; o machetă a Veneției a fost construită la Universitatea din Padova, unde se fac experiențe pentru găsirea unui echilibru stabil între cele două elemente care dau fragilitate lagunei; un apel al U.N.E.S.C.O. a fost lansat lumii întregi, alături de un voluminos raport, „Prezentarea problemelor Veneției", plin de cifre și observații; comitete de salvare au fost create în Franța și Italia; cărți poștale cu imaginea orașului măcinat de ape solicită credite urgente. Pentru salvarea lui s-au propus cele mai năstrușnice soluții: construirea unei gigantice cupole de sticlă sub care să se adăpostească palatele, bisericile și statuile orașului sau înconjurarea lui cu un dig care să împiedice modificarea nivelului apelor.

„Salvarea Veneției" nu înseamnă numai restaurarea celor 400 de palate, 200 de biserici și 16 000 de opere de artă, ci înseamnă, mai ales, recuperarea unui oraș viu. „Veneția — spunea René Maheu, directorul general al U.N.E.S.C.O. — nu poate fi numai un muzeu. Este un oraș care se identifică cu bucuria de a trăi".

Spre deosebire de turiștii veniți aici să viseze și să uite — cum se exprima un ziarist — autostrăzile și neonul, localnicii nu mai au, se pare, de mult bucuria de a trăi. La o radiografie a celor 40 000 de apartamente ale Veneției, se descoperă că 17 000 au pronunțate urme de umezeală, 16 000 sînt lipsite de baie, 2 500 nu au servicii igienice, 10 500 sînt complet insalubre, 18 500 nu au sisteme de încălzire. Locuitorii orașului erau 191 199 în 1951; 153 512 în 1961; 130 606 în 1968.

Și dacă vara mai poți fi înșelat în ce privește vitalitatea Veneției, iarna, cînd turiștii au plecat, magazinele cu suvenire s-au închis, iar barurile s-au întunecat, înțelegi că Veneția s-a golit. Orașul industrial vecin, Marghera, care însuflețește economia întregii regiuni, accelerează, pe de altă parte, dispariția tinereții, a vitalității Veneției. Oamenii, cu o mentalitate insulară (acea mentalitate care le-a creat faima de cuceritori ai mărilor), nu mai suportă să trăiască în casele insalubre dintr-un oraș al nesiguranței; exodul spre centrele industriale crește alarmant. Pentru prima oară în istoria sa, Veneția a înregistrat, în ultimii trei ani, mai mulți morți decît nounăscuți, mai mulți oameni care pleacă decît oameni care se stabilesc în oraș. De aici, procesul de îmbătrînire, de devitalizare a orașului, de însingurare.

Veneția, îmi spunea unul din administratorii orașului, trebuie să devină un oraș universitar, un centru internațional de studii, un centru turistic și artizanal. Veneția, „simbol al responsabilităților secolului nostru", trebuie salvată fizic, artistic și social. O dată găsite soluții pentru restaurarea monumentelor ei, trebuie să se creeze condiții și pentru a fi încadrată în circuitul viu al activităților moderne.

Veneția aparține, prin inestimabilele sale valori, lumii, dar, pentru a putea fi păstrată generațiilor viitoare, ea va trebui să aparțină, în primul rînd, venețienilor. Căci, chiar dacă de cel puțin 500 de ani orașul trăiește prin vizitatorii săi, vitalitatea îi este dată de oamenii lui. Și orașul lagunar poate fi salvat numai prin ei.

reflector

DOUĂ CONSIDERENTE

Într-o expunere în Knesset (parlamentul israelian), deputatul M. Sneh (P.C. din Israel-MAKI), referindu-se la propunerile S.U.A. privind reglementarea conflictului din Orientul Apropiat, le-a respins invocînd două considerente. Primul : „este inadmisibil ca o mare putere să decidă sau să încerce să decidă soarta unei alte țări fără s-o consulte, fără să afle părerea celor direct interesați. Nu putem fi de acord cu nici o dezbatere despre noi — fără noi", a spus M. Sneh. Al doilea considerent : „propunerile americane nu propun pacea. Mă refer la pace în înțelesul simplu al cuvîntului, nu cel juridic", a continuat deputatul Sneh adăugînd : „Mă refer la pace în sensul că nu mai există conflict, că nu mai este contestat dreptul la existență al statului Israel".

Abordînd politica guvernului israelian, M. Sneh a declarat : „Opoziție față de guvern nu înseamnă opoziție față de interesul național. Înseamnă opoziție față de o anumită politică". În continuare, Sneh și-a exprimat părerea că este nevoie de o inițiativă a Israelului pentru convorbiri cu cele patru state arabe vecine, cu ajutorul O.N.U., pentru încheierea unor acorduri de pace și pentru trasarea unor frontiere de pace.

RELAȚIILE HISPANO-ARABE

Majoritatea cotidienelor spaniole au publicat relatări ale conferinței de presă a ministrului de externe López Bravo cu privire la vizita sa în R.A.U. Printre altele, ministrul a declarat : „Am purtat convorbiri foarte interesante și cu un conținut bogat cu ministrul afacerilor externe al R.A.U., dl Ryad, cu asistentul președintelui pentru afaceri externe, dr. Fawzi, și, practic, cu toți miniștrii care se ocupă de probleme economice ; am avut și o întîlnire, inițial neprevăzută în program, cu vicepreședintele și ministrul de externe al Iordaniei, dl Rifai".

Ziarele amintesc că López Bravo a mai avut întrevederi cu Nasser, cu secretarul Ligii Arabe, Hassuna, privind deschiderea la Madrid a unui birou al Ligii.

„Pe plan cultural — a declarat el — am semnat un acord de cooperare științifică și tehnică. Pe plan economic am putut constata, ceea ce de fapt știam, că planul cincinal egiptean, foarte ambițios, oferă enorme posibilități pentru cooperare în domeniul industriei și, în general, oferă mari posibilități exporturilor spaniole. Acest subiect va trebui să fie analizat în detaliu de miniștrii de resort, în special cei din domeniul comerțului exterior ; dar am crezut că este de datoria mea să las clar faptul că noi dorim să intensificăm, să diversificăm, dar să și echilibrăm schimburile noastre comerciale... În ceea ce privește aspectul politic, am încercat să insist asupra faptului că Spania consideră la fel de importantă și problema legăturilor sale cu Europa, și cea referitoare la securitatea colectivă din regiunea Mediteranei".

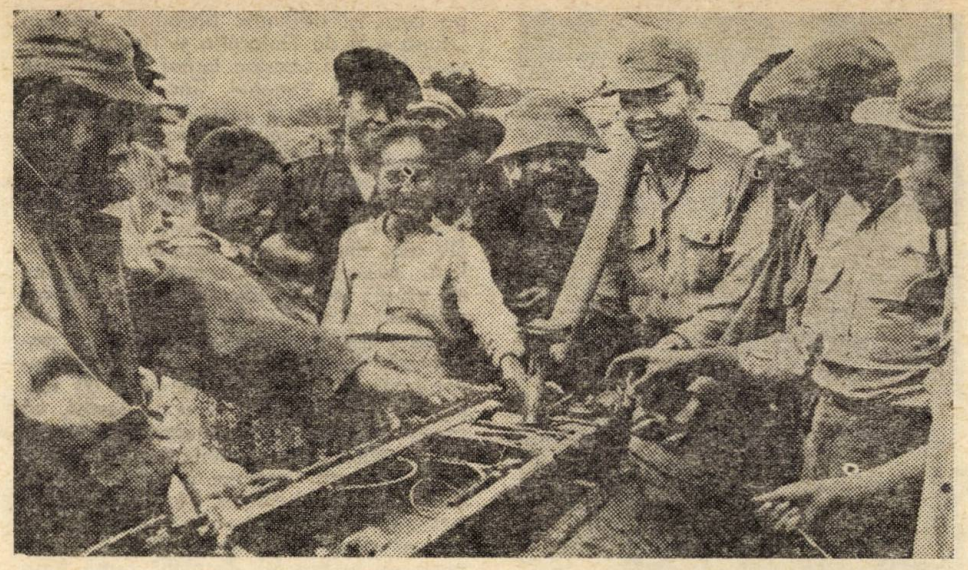

S.U.A. au pierdut în Laos aproape 1 200 de avioane

„Operațiunea secretă" din Laos

În capitala laoțiană diplomații americani sînt discreți, spre deosebire de colegii lor de la Saigon. La Vientiane cuvîntul de ordine este mutismul. Întrebările reporterilor se lovesc de un zid al tăcerii. Slujbașii ambasadei răspund stereotip. Fraze scurte, dincolo de care orice convorbire devine imposibilă. N-au informații despre ceea ce se petrece în Laos și nu doresc nici un fel de publicitate. De altfel, pentru un plus de prudență, preferă să-i ocolească pe ziariști.

Tăcerile acestea nu sînt fructul întîmplării. Washingtonul poartă în Laos un război secret, un război fără comunicate, dar de o duritate incontestabilă. „Statele Unite n-au în prezent nici o unitate de luptă în Laos" — pretinde categoric Departamentul de Stat. Dar „New York Times" afirmă că „este îngrijorător să afli în ce măsură trupele americane sînt angajate în operațiuni militare în Laos".

SEZONUL BOMBARDAMENTELOR

S-a scris despre „războiul uitat". S-ar putea crede că un conflict local persistă datorită unor adversități devenite cronice și că uitarea a învăluit un cîmp de luptă fără contururi precise. În realitate, regatul asiatic cu mai puțin de trei milioane de locuitori continuă să fie scena unui război pe care imixtiunea americană l-a amplificat. Puținele informații ce pătrund în coloanele marilor ziare întrețin iluzia acalmiei. Dar în acest „război uitat", în care s-ar părea că fiecare zi de luptă aparține banalului, bombardierele americane au efectuat — într-o singură lună ! — 17 966 zboruri de zi și 4 412 de noapte. Raidurile încep sistematic de la primele ore ale dimineții și, deseori, continuă chiar și după căderea nopții. Nu există dimineață fără atacuri aeriene și bombe. Cele patru anotimpuri se concentrează în Laos în sezonul uscat și cel al ploilor. Pe plan militar se cunoaște un singur sezon — al bombardamentelor. Fără nici o întrerupere.

Două treimi din suprafața Laosului, cu jumătate din populație, formează zona controlată de Patet-Lao. Guvernul de uniune națională, rezultat din acordurile de la Geneva din 1962, aparține trecutului. Doar existența unei misiuni permanente a Neo Lao Haksat la Vientiane, o clădire izolată prin două rînduri de sentinele ce, tăcute, se supraveghează reciproc, evocă acest trecut. Vientiane trăiește în neliniște, dar orașul nu cunoaște durerile frontului. Bombele cad doar peste zona eliberată. În primele șase luni ale anului 1969, peste această zonă au fost aruncate... 1 950 000 bombe explozive. Orașe ca Xieng Khuang sau Sheng Koy — relata „L'Unità" — au fost complet distruse. „Newsweek Magazine" scria că Statele Unite au bombardat unele regiuni din Laos mai intens decît au făcut-o în Vietnam. Ziaristul francez Jacques Decornoy relata că între Sam Neua și un punct situat la aproximativ 30 kilometri — distanță pe care a parcurs-o — „nici o casă din sate și cătune n-a fost cruțată". Craterele formate de bombe se împreunează ; întreaga suprafață a fost meticulos bombardată. Oamenii au părăsit satele transformate în ruine și s-au refugiat în grote. Țăranii obișnuiți cu arșița și vînturile se văd nevoiți să trăiască, departe de lumina soarelui, în adăposturile umede și întunecoase din munți. În satele răscolite de bombe au lăsat morminte proaspete și urmele dezolante ale distrugerii.

Între pereții de calcar ai grotelor sînt instalate nu numai locuințe. Aici întîlnești școli cu un aer grav, nefiresc, spitale, ateliere ce produc obiecte necesare traiului de fiecare zi. Chiar și redacția ziarului „Lao Haksat" se

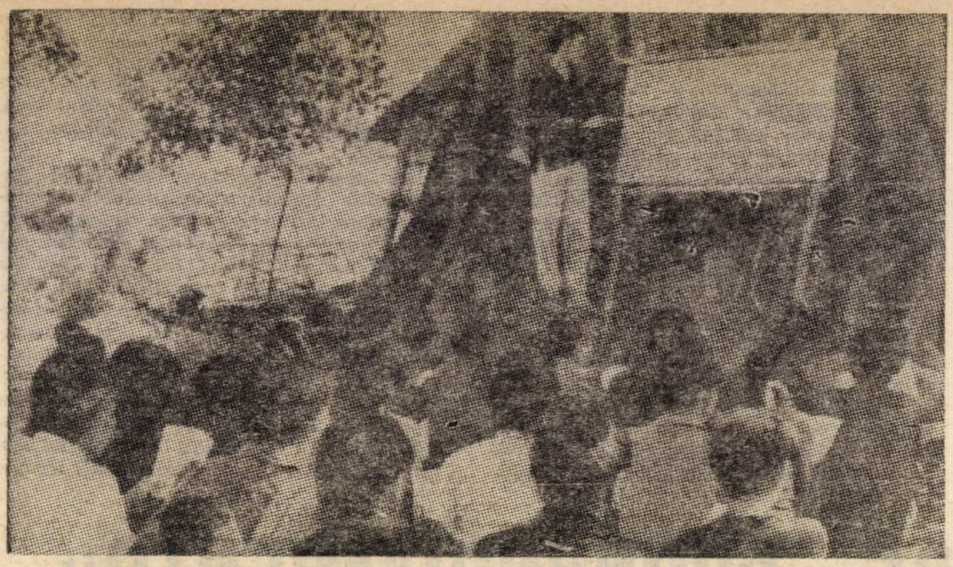

Școală în aer liber, într-o regiune deținută de Patet Lao

găsește într-o peșteră. Condițiile de lucru, mai mult decît precare, nu împiedică însă ziarul să ajungă cu regularitate la cititorii săi...

ARMATA DE MERCENARI

Războiul laoțian nu se limitează la bombardamente, deși de multe luni ciocnirile terestre n-au depășit caracterul unor lupte de hărțuială. Forțele de dreapta au vădit slăbiciuni cronice și, probabil, de aceea au evitat acțiuni de anvergură. „Consilierii" americani au optat pentru atacuri aeriene de o intensitate neobișnuită spre a împiedica întărirea pozițiilor deținute de forțele patriotice iar, concomitent, au pregătit o acțiune terestră de proporții. Soldații de profesie de la Vientiane nu le inspiră încredere. Despre comandanții lor părerile sînt și mai proaste, căci generalii dreptei — obișnuiți cu înfrîngerile — sînt preocupați doar de înavuțire și de caruselul loviturilor de stat. „Consilierii" trimiși de Washington — salariați ai faimoasei C.I.A. — au preferat constituirea unei „armate secrete" pe care să o dirijeze fără complicații. Este o armată mercenară formată mai ales din meo, populație care trăiește în nordul țării, cunoscută pentru starea ei de înapoiere. Triburi de războinici, meo au fost recrutați printr-un amestec de forță și vicleșug : asupra unora și-au produs efectul amenințările, asupra altora — făgăduielile. Această „armată secretă" are, potrivit senatorului William Fulbright, un efectiv de 36 000 oameni, deși s-ar părea că unitățile regulate nu depășesc 15 000 combatanți. Cheltuielile ar reprezenta anual 150 000 000 dolari. Reprezentanți americani de la Vientiane, citați de „International Herald Tribune", pretind că această armată „costă considerabil mai puțin decît întreținerea unei divizii combatante în Vietnam". Formula este, deci, avantajoasă : se economisesc soldații americani și, totodată, se economisesc dolari.

Despre această creație a C.I.A. s-au putut obține unele informații. Comandantul ei este un fost sergent în armata franceză — generalul Vang Pao, care și-a instalat cartierul general în Valea Ulcioarelor, la Sam Thong. Baza militară se găsește la Long Cheng : aici sînt pregătiți soldații și tot de aici își iau zborul avioane de luptă. Despre armata lui Vang Pao, „International Herald Tribune" scrie că „este înarmată, dotată, aprovizionată, subvenționată și condusă din punct de vedere tactic și strategic de către Statele Unite". Controlul asupra ei — precizează ziarul — este efectuat de C.I.A. Faptul îl întîlnim confirmat și în declarația senatorului Fulbright. C.I.A. are drept acoperămînt un organism civil — A.I.D., adică „Agenția internațională pentru dezvoltare".

Cînd Washingtonului i s-a reproșat masiva angajare din Laos, la Pentagon s-a putut auzi o explicație amuzantă : avioanele care operează în micul regat sînt... particulare ! Este adevărat, „armata secretă" este transportată de avioane aparținînd companiilor Air America și Continental Airlines, despre care „Le Monde" scria că „sînt legate de C.I.A." Dar bombardamentele sînt efectuate tot de... particulari ? În privința aceasta, nu există nici o îndoială. Avioanele care bombardează Laosul pornesc de la bazele din Tailanda și Vietnamul de sud și sînt pilotate de americani. „Associated Press" scria că, de la bazele americane din Tailanda, se ridică în fiecare zi „pînă la 750 de avioane" pentru a ataca Laosul.

Washingtonul pretinde că militarii săi nu sînt implicați în luptele din Laos. Dar în realitate „consilierii" (care se numără cu sutele) nu se mărginesc a-i da sfaturi generalului Vang Pao, ci pot fi găsiți în toate unitățile, inclusiv pe linia frontului. Firește, acționează legile severe ale conspirativității ; toți poartă nume false, pentru a nu putea fi depistată apartenența lor la C.I.A. Un document dat publicității de secretarul general al partidului Neo Lao Haksat, Fumi Vongvicit, apreciază că efectivele militare americane care se află în prezent în Laos se cifrează la aproximativ 14 000 oameni. Se apreciază că, în Vietnamul de sud, în perioada „războiului special", exista un „consilier" american la 40 de militari saigonezi. În Laos există un „consilier" la... cinci militari ai dreptei.

ÎNCĂ UN VIETNAM ?

Rarele declarații americane despre Laos mărturisesc „raiduri de recunoaștere" necesare pentru a împiedica „infiltrările" în Vietnamul de sud. Altceva nimic. Mutismul funcționarilor ambasadei din Vientiane a devenit ineficient. Prezența americană în Laos nu mai poate fi camuflată prin cortina tăcerii sau prin succesivele dezmințiri oferite de Washington. Lucrurile s-au clarificat într-o măsură crescîndă : comandamentul american, abandonînd vechea tactică a „îngrădirii", încearcă să micșoreze pînă la desființare zona eliberată, deținută de Patet-Lao. S-a recurs la mijloacele „războiului secret" pentru a se menaja o opinie publică sensibilizată de conflictul vietnamez și pentru a evita o masivă implicare a unităților americane. Armata de mercenari, cu numeroșii ei „consilieri" veniți din S.U.A. și sprijinită de unități aeriene și terestre americane, a apărut ca o soluție oportună. Existența acestei armate nu este, însă, o inițiativă locală a C.I.A., una din acele inițiative care scapă de sub controlul guvernamental și provoacă dureri de cap diplomaților. De astă dată, cei de la C.I.A. s-au dovedit disciplinați. Au executat dispozițiile primite. Fulbright sublinia că în Laos C.I.A. nu și-a depășit prerogativele sale, acționînd în virtutea ordinelor primite din partea Consiliului național al securității. Că aceste ordine contravin acordurilor de la Geneva din 1954 și 1962 cu privire la Laos, este evident. În plus, ar trebui să se adauge încălcarea unor reguli elementare ale războiului : avioanele americane au lansat substanțe toxice în provinciile Xieng Khuang și Luang Prabang, în ajunul unei ofensive desfășurate de 20 batalioane ale „forțelor speciale" încadrate de trupe americane și 5 000 soldați tailandezi.

La cartierul general american se speră, zadarnic, în înăbușirea forțelor patriotice. Corespondentul lui „New York Times" califica operațiunile în curs drept un „război de epuizare". În zonele în care pătrund „trupele speciale", populația este dizlocată și obligată să se stabilească în teritoriul controlat de forțele de dreapta. Războiul laoțian este, însă, costisitor pentru Statele Unite ; nu-i vorba doar de dolari : Pentagonul a trecut pînă acum la capitolul pierderi aproape 1 200 avioane.

Senatorul Mike Mansfield, după un voiaj întreprins în Asia de sud-est, avertiza că modul în care S.U.A. procedează în Laos „ar putea duce la o situație asemănătoare cu aceea a începuturilor intervenției americane în Vietnam". Și articolul din „New York Times" conținea în titlu același avertisment : „Un alt Vietnam în Laos ?"

Mansfield cerea reducerea angajamentelor americane în această parte a lumii și reexaminarea ansamblului politicii S.U.A. în Asia de sud-est. Șocul produs de dezvăluirile privind prezența americană în Laos se vădește și în hotărîrea prin care Comitetul mixt al Senatului și Camerei Reprezentanților a aprobat proiectul de lege în virtutea căruia se alocă 69,8 miliarde dolari pentru bugetul militar al S.U.A. pe anul financiar care se încheie la 30 iunie 1970. Un amendament precizează că aceste sume nu vor putea fi destinate „pentru finanțarea introducerii de trupe americane în Laos". Încă un Vietnam cu pierderi incalculabile și înfrîngeri fără număr nu mai poate fi acceptat de opinia publică americană.

Jacques Decornoy scria că „regatul celor un milion de elefanți" a devenit o țară a celor un milion de probleme. De fapt, „acest milion de probleme" se reduce în esență la una singură : amestecul străin.

Eugeniu OBREA

UN ALT FEL DE „PRONUNCIAMIENTO“...

Un fapt în aparență banal — începerea funcționării unei centrale telefonice din capitala Boliviei — a provocat, în urma unor declarații oficiale, un „suspens“ politic și diplomatic care s-ar potrivi perfect anecdoticii senzaționale a unei cărți de Graham Greene pe teme de spionaj. Despre ce este vorba? La 23 ianuarie, ministrul de interne al Boliviei, Juan Ayoroya, a anunțat la o conferință de presă descoperirea, în La Paz, a unei rețele a C.I.A. (Central Intelligence Agency). Acestei rețele îi aparținuse centrala telefonică, scoasă din funcție cu aproape zece luni în urmă. Se cunoștea încă de atunci existența rețelei? — s-a întrebat la conferința de presă. Răspunsul ministrului de interne a fost indirect afirmativ; el a admis că dezvăluirile făcute, în 1968, de un ministru de interne al Boliviei, Antonio Arguedas, cu privire la activitatea C.I.A. în Bolivia au fost exacte. (Deși defunctul președinte René Barrientos calificase aceste declarații drept „pure invenții“).

Este pentru prima oară că oficialitățile din La Paz dau amănunte în legătură cu activitatea desfășurată de C.I.A. în Bolivia. Nu se știe, încă, cine sînt persoanele implicate, dar s-a dat de înțeles că C.I.A. își recrutase colaboratorii dintre angajații ministerului de interne bolivian.

Conferința de presă din La Paz în legătură cu „afacerea C.I.A.“ are un ecou cu atît mai mare, cu cît firele ei din Bolivia se împletesc cu cele descoperite aproape concomitent în alte două țări latino-americane — Chile și Peru. Dedesubturile complotului eșuat al unui grup de ofițeri chilieni sînt, încă, învăluite în mister, dar regia de culise a conspirației începe să devină cunoscută. Într-o ședință cu ușile închise, senatul chilian a examinat „activitățile și presiunile C.I.A. în țară“. În Peru, mai multe persoane de la ambasada S.U.A., acuzate de spionaj, au fost declarate „personae non-gratae“.

Din capul locului atrage atenția faptul că recrudescența activității serviciilor de informații nord-americane are loc în acele țări unde, în ultimul timp, s-au naționalizat importante bogății naturale, scoase, astfel, de sub controlul unor companii monopoliste nord-americane. Or, este știut că pozițiile cheie dobîndite de aceste companii în economiile țărilor latino-americane serveau, în același timp, strategiei politice folosite de S.U.A. pentru menținerea dominației lor pe continentul de la sud de Rio Grande. Faptul că Peru și Bolivia au scos din uz elemente de bază ale acestei strategii — bogățiile petroliere ale țărilor respective — a determinat o contraofensivă nord-americană, în care puterea economică a monopolurilor expropriate s-a combinat cu presiuni oficiale și cu mijloace secrete de subminare a noilor orientări latino-americane.

Și, totuși, aceste orientări — expresii ale procesului de afirmare a independenței naționale a țărilor latino-americane — s-au plasat pe o tot mai largă orbită. Redobîndirea suveranității asupra bogățiilor autohtone polarizează largi forțe sociale în lupta împotriva politicii hegemoniste a S.U.A. Naționalizările operate în industriile petroliere din Peru și Bolivia au determinat noi prăbușiri în „jocul de domino“, cum denumește un ziarist francez căderea succesivă, în lanț, a pilonilor influenței nord-americane. La sfîrșitul lunii decembrie, statul peruvian a preluat toate pîrghiile controlului asupra rafinării și comercializării minereurilor. Printr-un decret prezidențial, au fost restituite statului bolivian minele de aur concesionate, în 1932, companiei nord-americane „Bol - Inca Mining Corporation“. La 12 decembrie, senatul columbian a votat în unanimitate un proiect de lege care stabilește că toate minele din țară aparțin statului. Proiectul de lege a fost elaborat în urma unei anchete a ministrului minelor și petrolului, din care a reieșit că un cetățean american devenise — prin interpuși — proprietarul principalelor exploatări de aur, argint și platină din Columbia.

În fața acestei situații, monopolurile nord-americane vizate au impulsionat intervenția oficială a S.U.A. Sînt cunoscute „ultimatum“-urile adresate Limei, amenințată — prin invocarea amendamentului Hickenlooper din legislația Statelor Unite — cu suspendarea asistenței financiare nord-americane și cu sistarea cumpărării zahărului exportat pe piața S.U.A. Era continuarea, într-o formă mai brutală, „a pozițiilor insolente — incompatibile cu principiile suveranității oricărui stat— pe care întreprinderea (I.P.C - n.n.) a manifestat-o față de statul peruvian, de fiecare dată cînd s-a pus în discuție revizuirea statutului întreprinderii“. (Cuadernos Americanos, nr. 4, 1969 — „Problema del petroleo peruano“). Presiunile cu amendamentul Hickenlooper — la care s-a renunțat doar de teama unei reacții generale latino-americane — au fost înlocuite cu alte măsuri de intimidare. După naționalizarea întreprinderii „Gulf-Oil“, a fost suspendată desfacerea petrolului bolivian pe coasta de vest a S.U.A. S-a reeditat, astfel, lozinca șantajistă a firmei „Sinclair Oil Comp.“ după naționalizarea petrolului mexican, în 1938, — „să-i lăsăm pe mexicani să se înece în petrolul lor“.

Concomitent cu aceste măsuri represive de ordin economic, a fost reînviat, în variante noi, vechiul proiect al unor forțe armate interamericane, respins în urmă cu trei ani de statele latino-americane. Într-o serie de publicații din S.U.A., exprimînd puncte de vedere oficiale sau oficioase, proiectul forțelor militare continentale este relansat cu insistență. Pornindu-se de la o premisă falsă — pericolele care ar amenința „securitatea continentului“ — se avansează o serie de idei și propuneri care conduc la reexaminarea proiectului de constituire a unei armate supranaționale.

O serie de declarații oficiale formulate în cadrul politicii continentale a S.U.A. pregătesc terenul pentru obiectivele de ordin militar enunțate în „Current History“. Alergia latino-americană în fața instrumentelor de intervenție militare îndeamnă, însă, la prudență. Deocamdată, se vorbește doar de sporirea „asistenței militare“ către țările latino-americane. Pe un ton patetico-alarmist („forțele care se îndreaptă împotriva noastră sînt la porțile noastre“), Nelson Rockefeller propunea — după turneul său latino-american — „amplificarea ajutorului militar“ pentru „menținerea ordinei pe continent“.

În această acțiune concertată, îndreptată împotriva spiritului de independență latino-american, se integrează și activitatea serviciilor speciale ale Pentagonului și ale C.I.A. Așa cum au relevat cercetările autorităților din Chile, Bolivia și Peru, spionajul nord-american acționează deseori sub firma unor instituții de sondare a opiniei publice latino-americane. S-a dovedit că o asemenea instituție a întreprins pentru Pentagon o anchetă în rîndurile ofițerilor chilieni, solicitați să aprecieze, printre altele, „în ce împrejurări ar putea avea în vedere o intervenție în viața publică“. Se pare că scopul urmărit a fost provocarea unei disensiuni în rîndurile armatei și sprijinirea unor ofițeri cu vederi de dreapta. Și nu poate fi considerată ca întîmplătoare izbucnirea tulburărilor din armată, tocmai într-o perioadă cînd guvernul punea la punct pregătirile pentru preluarea de către stat a minei Chuquicamata, cea mai mare exploatare de cupru din lume. Cu doi ani și jumătate în urmă, cînd debuta „chilenizarea“ cuprului, un alt „sondaj de opinie“, cunoscut sub denumirea de „planul Camelot“, explora rezistențele față de planurile guvernamentale. (Amestecul în treburile interne ale țării a fost atît de flagrant, încît ambasada S.U.A. la Santiago a trebuit să prezinte scuze guvernului chilian). În Peru, a apărut ulterior „Planul Protection“, despre care Marcel Niedergang, trimisul special al ziarului „Le Monde“, scria că „după octombrie 1968 (data venirii la putere

Cerînd, după turneul său latino-american, „amplificarea ajutorului militar pentru menținerea ordinei“, Nelson Rockefeller a ținut seama, desigur, și de experiența sa personală din timpul acestui turneu...

a noului guvern — n.n.) «Planul Protection» — avînd la început misiunea de a proteja instalațiile societăților americane — a devenit, potrivit părerii conducătorilor țării, un organism de spionaj. Un fișier, ajuns în posesia serviciilor de informații peruviene, cuprinde sute de nume".

Descoperirea rețelei C.I.A. în Bolivia și denunțarea ei, chiar cu întîrziere și cu amănunte încă nedivulgate, completează cu noi elemente tabloul confruntării dintre S.U.A. și țările latino-americane. Pentru latino-americani este evident că reacția nord-americană în fața naționalizărilor ascunde **negarea** dreptului țărilor de la sud de Rio Grande de a promova o politică independentă. Dar negarea acestui drept impulsionează sincronizarea pozițiilor latino-americane în **afirmarea** lui. O dovedesc, în primul rînd, continuarea naționalizărilor și multiplicarea pîrghiilor prin care se exercită controlul național asupra economiei, a resurselor naturale. S-au instituit noi forme ale colaborării între societățile petroliere de stat latino-americane. La sfîrșitul anului trecut, Lima a găzduit conferința A.R.P.E.L. („Asistencia reciproca petrolera estatal latino-americana"), forum al cooperării între opt țări latino-americane (Argentina, Bolivia, Brazilia, Chile, Columbia, Uruguay, Venezuela și Peru). Solidaritatea latino-americană se manifestă și în dejucarea șantajului economic al monopolurilor nord-americane. Mai multe țări latino-americane și-au exprimat dezaprobarea față de boicotul economic pus la cale de monopoluri împotriva Boliviei. Întreprinderea „Yacemientos petrolíferos fiscales bolivianos" n-a fost lăsată să se înece în petrolul nevîndut. Pentru a ajuta Bolivia în depășirea crizei de desfacere a petrolului, Brazilia a hotărît să achiziționeze o cotă din țițeiul rămas fără piețe. Ajutorul latino-american acordat Boliviei este prompt și operant. După naționalizarea bunurilor lui „Gulf-Oil", compania respectivă și-a retras calitatea de girant al unui împrumut solicitat de Bolivia pentru construirea unei importante conducte de gaz natural. În această situație, Argentina s-a oferit să gireze ea la Banca Mondială împrumutul cerut de Bolivia.

Sînt fapte și evoluții care nu intră în calculele **politice** ale Statelor Unite vizînd raporturile lor cu țările latino-americane. Realitățile vieții internaționale contemporane dovedesc, însă, că, în nici o zonă a lumii, politica de dictat și de dominație nu-și poate recîștiga terenurile pierdute, chiar dacă se recurge la vechea ei recuzită. N-au trecut mulți ani de cînd mai toate guvernele militare făceau parte din această recuzită. Faimoasele „pronunciamentos" („pronunțări" în politică) ale liderilor militari erau, de fapt, alinieri fără rezerve la politica nord-americană pe continent.

Dar acum, cînd președintele Republicii Peru, generalul Velasco Alvarado, se pronunță împotriva „presiunilor imperialismului", iar generalul Ovando Candia vorbește, în calitatea lui de șef de stat, despre înfruntarea „neocolonialismului", avem de a face cu un alt fel de **pronunciamento.** Care nu se redactează la Washington, ci în capitalele latino-americane.

Eugen POP

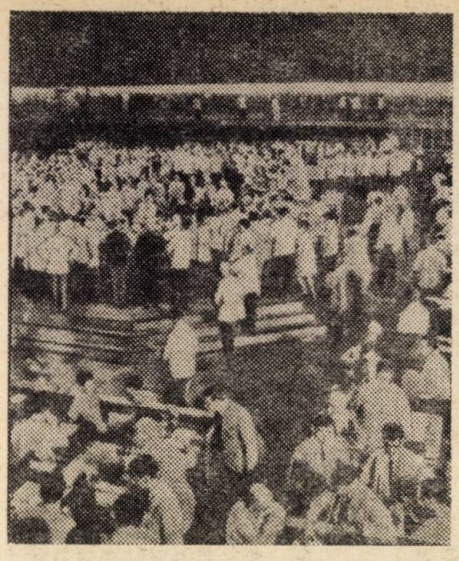

În vasta sală au început tranzacțiile

O dimineață la „superpiața cerealelor"

Eugen Preda

Cîndva, puternicul miros de ceapă sălbatică i-a făcut pe indienii din preajma Marilor Lacuri să denumească acest loc Checagou. Coloniștii albi, formînd aici, în jurul anului 1830, o minusculă așezare, au preluat numele, modificîndu-i doar rezonanța: Chicago.

Într-un anume sens, deci, chiar de la naștere istoria orașului a fost însoțită de tot felul de miresme. Mai întîi, cea a cepei sălbatice. Pe la 1840, localitatea situată la marginea preeriei, într-o extraordinară poziție de placă turnantă a căilor de comunicație, a devenit o imensă piață care aproviziona cătunele de fermieri și absorbea produsele imenselor cîmpii din vestul mijlociu.

La începutul secolului, se povestește, mirosul de la abatoarele devenite celebre în întreaga lume sufoca orașul. Chicago ajunsese cel mai mare centru al comerțului de grîne și carne din Statele Unite și influența lui se extindea asupra întregii piețe mondiale.

Astăzi, atmosfera orașului este saturată mai ales de reziduurile provenite de la fumalele înalte, oțelării, laminoare, rafinării de petrol, uzine de construcții de vagoane și mașini agricole. Cea mai mare metropolă din interiorul Statelor Unite, Chicago numără peste 3 600 000 de locuitori, fiind al doilea oraș ca mărime după New York.

Bucla metroului aerian delimitează, în inima orașului, cartierul financiar. Strada La Salle seamănă cu un defileu îngust. Printre clădirile înalte, cerul se vede doar ca o dungă. În lumea finanțelor, a marilor afaceri, numele La Salle evocă astăzi mai puțin pe exploratorul francez care a cucerit pentru Regele Soare partea sudică a ținutului Mississippi, pe care a botezat-o, în 1682, Louisiana. Citind firmele, poți întocmi un voluminos capitol pentru un almanah Gotha al misiților și agenților de bursă. Băncile se aliniază unele lîngă altele. Asemeni unor colonade de intrare, față în față, se privesc Bursa de valori a vestului mijlociu — a doua ca importanță după cea din Wall Street — și sediul celui de-al șaptelea district al Băncii Federale de Rezerve. Fațadele celor două clădiri se aseamănă cu intrările unor temple romane. De altfel, multe dintre bursele sau băncile americane au împrumutat stilul templelor din Roma antică. Cele două clădiri alcătuiesc împreună cu blocul impunător de 45 de etaje al Consiliului pentru Comerț, situat la intersecția bulevardului Jackson cu strada La Salle, un mare triunghi.

La ora 8 dimineața, prin fața acestei clădiri care adăpostește cea mai mare bursă de cereale din lumea capitalistă, trec puțini pietoni. Treptat, strada se aglomerează. În clădire pătrunde un puhoi de oameni. În jurul orei 9, se restabilește calmul, traficul revine la normal. Miile de oameni care au pătruns prin ușile rulante par a se fi instalat la posturile lor.

Urcăm la etajul al cincilea, într-o galerie cu pereți de sticlă. Dedesubtul nostru, pe un parter de dimensiunile unui stadion, circa 600 de agenți de bursă îmbrăcați în jachete bej, reuniți în mari grupuri — după caracterul tranzacțiilor — fac schimb de impresii, discută liniștit, consultă carnete, primesc din cînd în cînd mesaje la numeroasele boxe telefonice. Un murmur nedeslușit învăluie uriașa sală.

Acele ceasornicului indică ora 9,30. Sunetele nedeslușite, provenite parcă din interiorul unui vulcan, se transformă instantaneu în zgomotul asurzitor al unei erupții. Tranzacțiile au început. Ordinele de vînzare sau de cumpărare sînt strigate cu glasuri ascuțite. Curierii se grăbesc de la cabinele telefonice și teleimprimatoare spre agenții de bursă. E un du-te-vino nervos și aparent dezordonat. Pe ecranele ce domină cele două laturi ale sălii, cu o repeziciune uluitoare sînt scrise cotele și tranzacțiile. Timp de 4 ore, cît durează activitatea zilnică, acest vacarm de forjă nu va înceta nici o clipă.

DISCUȚIE CU PREȘEDINTELE CONSILIULUI PENTRU COMERȚ

În liniștea unui cabinet sobru, situat la unul din etajele superioare, sîntem primiți de președintele Consiliului pentru comerț (Board of Trade) din Chicago. Instituția pe care o conduce în prezent Henry Wilson, fost consilier al Casei Albe în anii 1961—1968, a fost creată, cu mai bine de un veac în urmă, de către un grup de oameni de afaceri. Scopul acestei burse de mărfuri era de a constitui o piață centrală și un mecanism de stabilire de standarde pentru cereale. Chiar și în

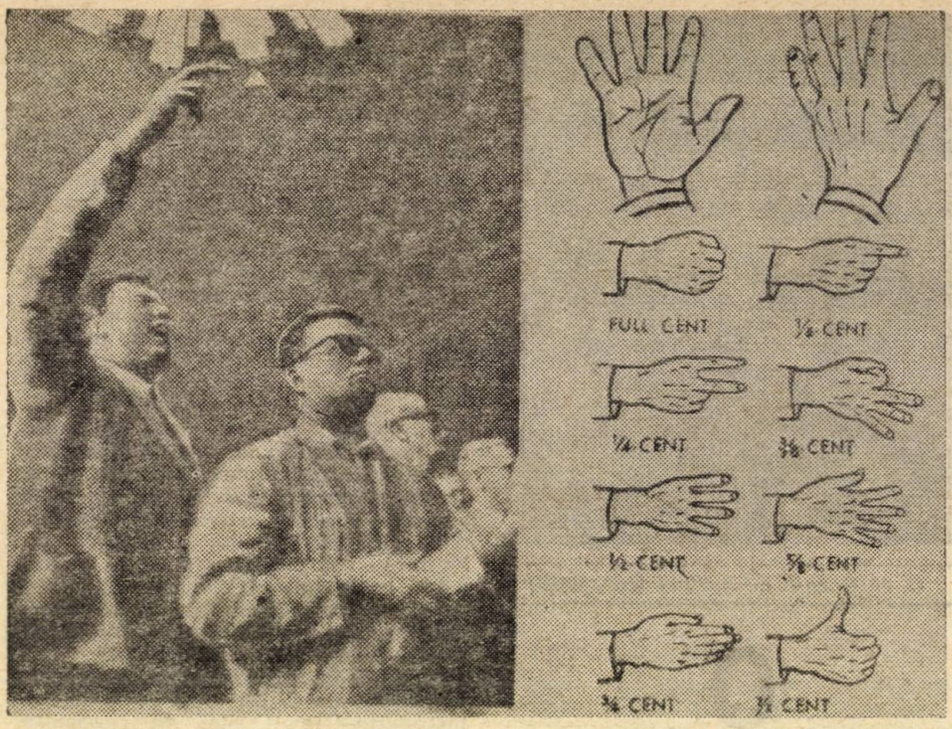

Aici contează nu vacarmul, ci „glasul mîinii" și chiar al fiecărui deget. Fiecare asemenea gest echivalează cu o operație bursieră sau semnifică o valoare bănească

prezent, 76 801 000 de busheli[1]) de cereale sînt prelucrați în oraș. Pentru alți 120 000 000 de busheli de cereale, Chicago reprezintă un punct de tranzit.

Întîmpinîndu-ne, domnul Henry Wilson își exprimă plăcerea de a se întîlni cu oameni din România. El își reamintește : „În iunie 1968, am vizitat România, Iugoslavia și Cehoslovacia, în calitate de co-președinte al unei misiuni comerciale instituită de secretarul pentru agricultură. Vizita mi-a făcut plăcere ; m-au bucurat, de asemenea, întîlnirile pe care le-am avut cu oficialitățile românești și din celelalte țări vizitate. Mi-a plăcut călătoria făcută în provincie. Într-o duminică însorită, am vizitat cu interes o fermă experimentală aflată în apropiere de București". Întrebîndu-l ce părere are despre dezvoltarea comerțului dintre Statele Unite și țările socialiste europene, interlocutorul ne răspunde : „Cred că sporirea comerțului dintre Statele Unite și țările din Europa răsăriteană și centrală constituie o acțiune excelentă. Vara trecută, am fost audiat de Comisia senatorială pentru probleme bancare și valutare în legătură cu un proiect de lege menit să înlăture prevederea de 50—50% în transporturile maritime dintre Statele Unite și țările Europei răsăritene". Henry Wilson ne explică faptul că legislația americană prevedea obligativitatea ca, în transporturile de mărfuri americane, jumătate să se efectueze sub pavilionul Statelor Unite, ceea ce constituia o clauză restrictivă, afectînd însesi posibilitățile de dezvoltare a comerțului. „În cadrul audierii, am cerut ca restricțiile de acest fel să fie înlăturate în comerțul dintre Statele Unite și țările Europei răsăritene. Sînt satisfăcut — spune domnia-sa — că Senatul a luat notă de declarațiile mele și a adoptat, cu o majoritate de 2—1, o nouă lege. Camera Reprezentanților nu a acționat încă. Cred că adoptarea unei asemenea legi ar constitui un pas important în vederea sporirii comerțului dintre țările noastre".

— Domnule Wilson, cu mulți ani în urmă, am citit că André Maurois a afirmat că bursa din New York este plexul solar al lumii financiare occidentale. Cum caracterizați, din acest punct de vedere, activitatea instituției dv ?

— Aș caracteriza bursa din Chicago drept o coloană vertebrală a lumii noastre financiare. Această instituție este implicată într-o imensă rețea de afaceri, în prezent mai ales de natură agricolă. Totuși, în curînd ne vom ocupa și cu tranzacții care nu sînt de natură agricolă, respectiv — vom începe activitatea pe piața argintului și a lemnului.

— Într-un anume sens, bursa se aseamănă cu un seismograf. Ce indică ea în legătură cu situația și tendințele din agricultura americană ?

— Într-adevăr, bursa este un seismograf, deoarece ea înregistrează în mod efectiv și cu promptitudine situația în domeniul prețurilor. Această bursă reflectă implicațiile stării vremii, ale comerțului exterior, influența situației monetare asupra agriculturii, eforturile Statelor Unite în străinătate, obișnuințele și preferințele alimentare ale poporului american. Fluctuațiile reflectă situația producției agricole, prețurile, perspectivele de viitor. Aici, afacerile se desfășoară într-un ritm de 1 milion de dolari pe minut. Cu 3 ani în urmă, volumul tranzacțiilor la „Board of Trade" din Chicago atingea 81 miliarde de dolari. Comparați cu bursa din New York, a cărei cifră de afaceri este de 98 de miliarde de dolari. Prin instituția noastră trec peste 90 la sută din tranzacțiile cu grîne" (din lumea capitalistă).

GLASUL MÎINILOR

Poate nicăieri în altă parte decît la parterul unei burse nu contează atît de mult fiecare gest. La prima vedere, atenția îți este atrasă de aspectul de ansamblu, de febrilitatea manifestată de oameni. Limbajul bursei nu constă, însă, în vacarmul indescifrabil, ci în gesturile care se succed cu o viteză amețitoare. O mînă ridicată cu palma în afară înseamnă că agentul vinde. Mîna ridicată cu palma spre corp, agentul cumpără. Fiecare deget ținut vertical indică 5 000 de busheli de cereale. Pumnul strîns echivalează cu un cent. Combinațiile degetelor ținute pe orizontală semnifică diferite valori bănești.

Agenții de schimb sînt grupați în arenele octogonale, după caracterul tranzacțiilor : grîu, porumb, soia, secară, orz, vite etc. În interiorul fiecărei arene, ei ocupă locurile pe trepte în conformitate cu luna pentru care negociază tranzacția. Unii completează ordine de vînzare, alții fac oferte, o a treia categorie așteaptă o ofertă sau un preț care îi interesează. În sălile anexe, harta meteorologică a Statelor Unite și cea mondială sînt consultate mereu. Prin teleimprimatoare parvine o avalanșă de cuvinte și de cifre despre situația recoltelor, chiar și din cel mai îndepărtat punct de pe glob, despre calamitățile naturale, despre producțiile-record, despre tranzacțiile făcute la mii și mii de kilometri, precum și avize cu caracter economic, statistic sau juridic.

Unul din cei 1 402 membri ai Consiliului pentru comerț din Chicago, dl Johnson, ne spune că numai jumătate din membri își desfășoară activitatea la parterul bursei. Restul sînt persoane din străinătate. Meseria de „broker" (misit care primește procente în funcție de volumul tranzacțiilor realizate) sau de „trader" (comisionul stabilindu-se în raport cu corectitudinea cu care evaluează tendința prețurilor) este dificilă și presupune chiar de la începerea activității o anumită situație financiară.

Gesturile convulsive ale mîinilor sînt teleghidate din birourile liniștite ale firmelor de agenți de bursă, de unde parvin dispozițiile referitoare la tranzacții. Pentru cel care urmărește spectacolul de la parterul bursei, partea cea mai importantă a întregii operații rămîne invizibilă. Cine cumpără ? Cine vinde ? În ce loc se află ? Cine întreprinde o operație cu caracter speculativ ? Cine pregătește sau cine dă o lovitură ? Cine sînt oamenii care se îmbogățesc ? Cine sînt cei care sărăcesc ? La toate aceste întrebări, parterul bursei rămîne mut. Dar efectele există. Ele se pot resimți la mii de kilometri sau numai la cîțiva kilometri.

Prețurile înregistrate la Consiliul pentru comerț din Chicago sînt urmărite, desigur, de toți cei interesați în producția și comercializarea produselor agricole și animaliere. Poate că însă cel mai mult se simt legați de „limbajul mîinilor" din clădirea de la intersecția Jackson — La Salle, fermierii americani. Pentru ei, o fluctuație a acestor prețuri poate deveni o problemă de existență. Pentru fermieri, lectura ziarului local începe cu coloanele înțesate de cifre, care comunică nivelul prețurilor consemnate la sfîrșitul fiecărei zile la „Board of Trade". Un agronom din comitatul Champaign, statul Illinois, ne spunea că numărul fermierilor din acest comitat a scăzut în decurs de un deceniu cu o treime. Cauzele sînt multiple, dar una dintre cele mai importante este scăderea prețurilor unor produse agricole.

„Bursa este un termometru, ea nu este cauza unei situații, ci dă numai măsura ei" — ne spunea un expert în materie. S-ar putea ca definiția să fie corectă. În orice caz, este vorba de un termometru care, privit de aproape, îți arată, dincolo de realități economice ce trebuie luate neapărat în considerare, frenezia unui mod de relații între oameni.

[1]) 1 bushel = 36,34766 l

Virfurile militare japoneze în momentul atacului de la Pearl Harbor; de la stînga la dreapta: generalul Tojo, pe-atunci prim-ministru; amiralul Yamamoto, care a elaborat planul atacului-surpriză; amiralul Nagumo, ministrul marinei

„Ziua cea mai scurtă"

(2)

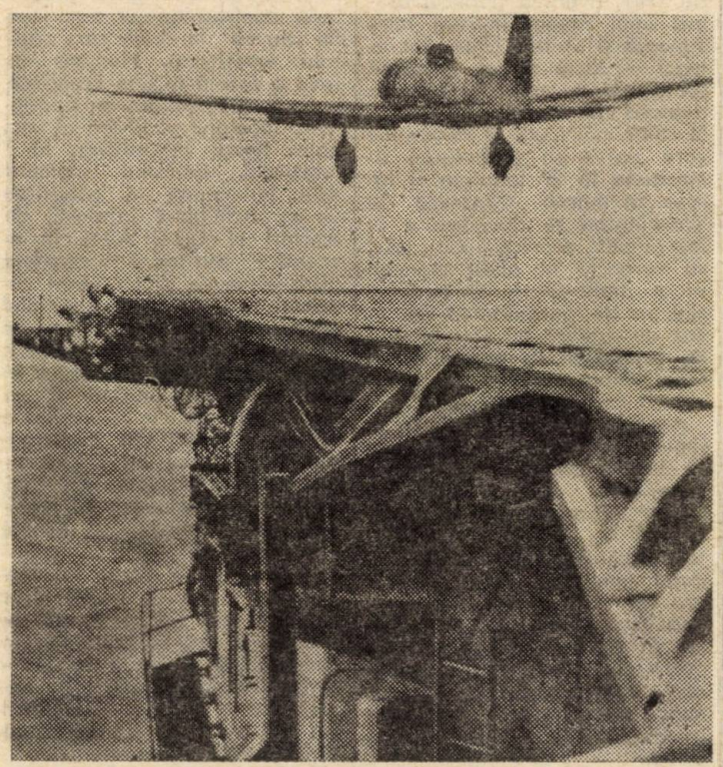

Ora H. Semnalul a fost dat. Escadrilele japoneze își iau zborul de pe portavioane. Ţinta: Pearl Harbor...

Spre mijlocul lunii septembrie, în portul Yokohama se petrecuse o întîmplare ciudată. La sosirea unui vas comercial german, poliția înconjurase roada portului. Trei limuzine cu perdele trase staționau în apropierea docurilor. O barcă cu motor se îndreptă cu viteză spre vas, luă cîțiva pasageri, pe care-i transportă la țărm. Grăbiți, aceștia urcară în mașina din mijloc care porni în viteză. Presa primise consemnul să nu relateze nimic despre cele petrecute.

A doua zi, în cabinetul lui Matsuoka fuseseră introduși, cu extraordinare precauțiuni, doi vizitatori străini. Unul dintre ei era ambasadorul Germaniei. Zile în șir, s-a înregistrat un du-te-vino între ministerul de externe japonez și ambasada hitleristă la Tokio.

La ambasada americană nu se știa nimic din toate acestea. De-abia peste cîteva săptămîni, Grew avea să afle că misteriosul personaj debarcat în portul Yokohama era trimisul special al lui Hitler — von Stahmer, care sosise pentru a pune la punct semnarea Pactului agresiv tripartit. Convorbiri asemănătoare aveau loc și la Berlin.

La 20 septembrie, seara, Grew căpătase de la unul din informatorii săi o știre foarte importantă: înainte cu o zi, avusese loc o reuniune a Cabinetului care durase trei ore; în cursul ei, fusese dat acordul pentru semnarea Pactului. Ambasadorul american a transmis de urgență știrea la Washington, dar nu a reușit în zilele următoare să capete nici o confirmare și nici o dezmințire a informației.

În dimineața zilei de 27 septembrie, ministrul de externe mussolinian, Ciano, sosise la Berlin, unde Ribbentrop îi organiză o primire fastuoasă pentru a-i face plăcere orgoliosului diplomat italian. Mașinile oficiale se îndreptară de la aeroport direct spre Wilhelmstrasse, unde urma să aibă loc ceremonia semnării Pactului tripartit. Înainte de semnare, în masa de diplomați în uniformă apăru Hitler care, cu obișnuitul său aer de somnambul, îi salută pe Ciano și pe ambasadorul japonez Kurusu.

Actul semnat în acea zi — Pactul tripartit — încuraja tendințele cotropitoare ale celor trei puteri agresoare. El prevedea instaurarea „ordinii" fasciste în Asia răsăriteană și Europa. În conformitate cu obiectivele acestei alianțe agresive, expansioniste, primele articole stipulau:

„Art. 1. Japonia recunoaște și respectă rolul conducător al Germaniei și Italiei în stabilirea noii ordini în Europa.

Art. 2. Germania și Italia recunosc și respectă rolul conducător al Japoniei în stabilirea noii ordini în marea Asie de răsărit".

La Berlin, exista tot interesul de a se provoca cît mai repede un conflict între Japonia și Statele Unite, care, în concepția hitleristă, ar fi neutralizat forța americană, evitînd un amestec al Statelor Unite în Europa. Ribbentrop afirmase în mod deschis acest lucru: „Această alianță constituie o măsură împotriva agitatorilor americani. Și dacă, în fapt, acest motiv nu este formulat în mod explicit, termenii ca atare ai tratatului îi implică evidența. Alianța are ca obiect să determine Washingtonul să reflecteze, sau cel puțin pe acele elemente din Congres partizane active ale intrării Statelor Unite în război, demonstrîndu-le că acest act va ridica automat cele trei mari puteri împotriva Americii".

Activitatea lui Grew în Japonia devenea tot mai dificilă. Aparent, nimic nu se schimbase în raporturile sale cu interlocutorii japonezi. Dar o perdea invizibilă îl izola de relațiile pe care le întreținea în mediul japonez și, implicit, de rețeaua sa de informatori. A vizita ambasada americană, ca și cea engleză, era un risc deschis. De aceea, el nota în aceste zile imposibilitatea de a putea aprecia într-un mod oarecare politica de viitor a Japoniei.

Dar aceste dubii aveau să dispară curînd. În cercurile conducătoare japoneze se hotărîse o diplomație ofensivă deschisă împotriva Statelor Unite. Astfel, după reticențele inițiale ale lui Matsuoka, ministrul adjunct de externe Ohashi declară unor diplomați străini avînd grijă ca cele spuse să ajungă și în anturajul lui Grew, că Pactul tripartit este îndreptat în mod special contra Statelor Unite, care n-au încetat din 1924 să se opună „expansiunii naturale a Japoniei".

De fapt, era o mostră a jocului dublu pe care Japonia avea să-l ducă mai bine de un an față de Statele Unite.

Cîteva zile după declarațiile subordonatului său, Matsuoka îl rugă pe Grew să-i facă o vizită. Convorbirea dură peste două ore. Tot atunci, Matsuoka îi remise o declarație adresată Statelor Unite în legătură cu proaspăta alianță a celor trei puteri. Ideea centrală a documentului era integral opusă declarațiilor făcute anterior de Ohashi și anume că pactul nu vizează nici o țară în mod special și că n-ar exista nici un fel de dificultăți între Japonia și Statele Unite în cazul în care S.U.A. înțeleg ce înseamnă „noua ordine" în Asia orientală.

Matsuoka a vorbit aproape în permanență. Monologurile sale lungi se succedau aproape fără a-i permite diplomatului american să intervină. Iar declarațiile sale parafrazau textul documentului.

AMBASADORUL GREW NU POATE JUCA GOLF

La o oră și ceva de drum de Tokio se afla Kasumigaseki. O localitate mică, tipul de orășel balnear. Acolo se desfășura, la începutul lui octombrie, turneul de golf al Clubului American. Grew nu mai fusese

Vezi „Lumea" nr. 6

de cîteva săptămîni la Kasumigaseki și în acea dimineață frumoasă de toamnă se îndrepta spre terenul de golf. Colonia americană era reprezentată în toată floarea ei. Diplomații și ofițerii, întreaga societate feminină aveau un aer degajat, destins, care părea complet desprins de întîmplările curente. Politică nu se discuta, grupurile mici preocupîndu-se de ultimele cancanuri.

Grew își îmbrăcă costumul de golf, dar nu apucă să se îndrepte spre terenul de joc: un servitor îl anunță că este chemat la telefon. Ambasada îi comunica faptul că fusese convocat de Ohashi la Ministerul de externe. Grew urma oricum să se întoarcă pînă-n jurul orei 18, dar diplomatul japonez insista ca ambasadorul să fie chemat de urgență. Grew, înfuriat, murmură cîteva cuvinte printre dinți și, scuzîndu-se față de asistență, se schimbă, apoi ordonă șoferului să-l conducă înapoi spre capitală.

Ministerul de externe japonez aflase de hotărîrea Washingtonului de a ordona tuturor cetățenilor americani să părăsească Extremul Orient. În plus, presa evoca posibilitatea ca guvernul Statelor Unite să declare un embargo total împotriva Japoniei.

Ohashi, care-l primi pe Grew, își exprimă nemulțumirea față de aceste acțiuni. Înainte de a părăsi ambasada pentru întrevederea cu viceministrul de externe japonez, Grew primise o telegramă cifrată din Washington relatînd convorbirea dintre secretarul de stat Cordell Hull și ambasadorul japonez asupra aceleiași chestiuni. De aceea, Grew repetase aproape ad-literam declarația secretarului de stat:

— Nu este vorba, în fond, decît de o măsură internă raportată la programul nostru de prezervare națională. De altfel, Japonia, care a încălcat în repetate rînduri interesele noastre în Extremul Orient, nu se află de fel în postura de a protesta împotriva acestei măsuri.

Ambasadorul american declară, în continuare, că guvernul și poporul american pot avea îndoieli asupra intențiilor reale ale Japoniei.

Convorbirea luă sfîrșit într-o atmosferă destul de glacială.

INFORMAȚIA PROVIDENȚIALĂ

Fusese oare un simplu sondaj? Matsuoka subapreciase oare riposta americană? Cert rămîne un singur lucru: diplomația japoneză nu avea nici un interes să rupă punțile, întrucît avea nevoie de timp. De aceea, la scurt timp după convocarea lui Grew de către Ohashi, la Tokio se ia hotărîrea înlocuirii ambasadorului japonez la Washington printr-o personalitate influentă, suplă, capabilă să găsească un cadru nimerit pentru viitoare negocieri între cele două țări.

La 7 noiembrie, în timpul recepției de la ambasada sovietică, Grew află pentru prima oară despre această intenție. Matsuoka îl anunță că a făcut un nou demers pe lîngă amiralul Nomura, pentru ca acesta să accepte funcția de ambasador al Japoniei la Washington.

La mijlocul lui decembrie, președintele Roosevelt a primit din partea ambasadorului Grew o scrisoare în care se scria, printre altele: „În ce privește Japonia și tot ce se petrece aci, mi se pare din ce în ce mai evident că sîntem sortiți, într-o zi sau alta, să avem un conflict cu această țară. Problema principală este de a ști dacă sîntem avantajați de a-l avea acum sau mai tîrziu..."

Nu era numai părerea sa. Un editorial al ziarului japonez „Kokumin", publicat la 7 ianuarie 1941, avertiza publicul asupra unui război iminent între Japonia și Statele Unite. Iar atunci — scria ziarul — scena principală a conflictului se va deplasa din Europa în Pacific. Și chiar mai mult. O informație care parvenise ambasadei americane la 27 ianuarie și fusese de îndată transmisă la Washington se dovedise a fi, într-adevăr, providențială: „Aci se vorbește în acest moment — își nota Grew în jurnalul său — de posibilitatea ca, în caz de ruptură cu Statele Unite, japonezii să provoace un atac prin surprindere și în masă contra Pearl Harbor-ului..."

Aceasta se petrecea la 27 ianuarie 1941. Deci, cu aproape 11 luni înaintea evenimentului propriu-zis. Era o întîmplare sau o informație de mare valoare? Cu toată exactitatea sa dramatică, era vorba — după cum vom vedea — despre unul din numeroasele zvonuri care circulau în acea vreme în capitala japoneză. Mai precis, un sîmbure al planului care avea ulterior să fie minuțios pus la punct. Dar și un avertisment la adresa Statelor Unite.

Dar, lucru curios, Grew nu era singura sursă din care provenea această informație. Cu cîteva zile înainte, la 24 ianuarie, ministrul marinei Knox, într-o scrisoare adresată ministrului armatei, generalul Marshall, scria: „Dacă se va produce un război cu Japonia, ne putem imagina că acțiunile militare vor începe printr-un atac prin surprindere împotriva flotei sau a bazei militare de la Pearl Harbor". Mai mult chiar, Knox emitea opinia că Japonia ar putea bombarda flota americană cu ajutorul unor avioane purtătoare de torpile și, în același timp, să o atace cu submarine. O altă opinie aparține contraamiralului Zacharias, unul dintre conducătorii serviciului de informații al marinei americane. Întîlnindu-l pe amiralul Kimmel, în martie 1941, Zacharias l-a avertizat că nu este exclus un atac asupra flotei din Hawai.

Cercurile militariste nipone care sconteau în ultimă instanță pe o ciocnire armată între cele două țări aveau încă nevoie de timp. În august 1940, comandamentul flotei japoneze comunica guvernului că ar avea nevoie de cel puțin încă opt luni pentru pregătirea de război împotriva Statelor Unite și Angliei. Numirea amiralului Nomura la Washington era, de altfel, concepută ca un mijloc de a asigura timpul necesar. Nomura nu știa, inițial, că este un pion într-un complex angrenaj. (Alegerea sa avea anumite avantaje și cel mai important era acela că trecea drept prieten apropiat al lui Roosevelt).

O VIZITĂ PUȚIN OBIȘNUITĂ

Nomura a sosit la Washington la 11 februarie, iar la 14 februarie și-a prezentat scrisorile de acreditare. Personajul interesa într-un grad foarte înalt contraspionajul american. Se știa că în drum spre capitala americană, Nomura va face o escală la San Francisco, unde i se rezervase un apartament la etajul al IV-lea al unui hotel luxos. Într-adevăr, la 7 februarie, amiralul Nomura este întîmpinat, la coborîrea de pe pachebotul japonez, de emisari ai Casei Albe. În aceeași zi, are loc o întrevedere între Nomura și un vechi cunoscut al său — contraamiralul american Zacharias. Ceea ce Nomura ignora era — pe de o parte, funcția lui Zacharias în contraspionajul marinei și, pe de altă parte, că întrevederea fusese aranjată din însărcinarea superiorului lui Zacharias, amiralul Richardson. „Doream, precizează Zacharias, să stabilesc, dacă era posibil, scopul misiunii sale".

Zacharias i-a făcut lui Nomura o vizită la hotel, unde discuția lor s-a prelungit aproape o oră și jumătate. În prealabil, Nomura a cerut însoțitorilor săi japonezi să părăsească încăperea, astfel încît cei doi au putut sta de vorbă fără martori.

Iată relatarea lui Zacharias:

— Am trecut în revistă multe probleme și toate se refereau la situația încordată existentă în domeniile militar și politic. Nomura mi-a vorbit despre starea de spirit a unei părți din comandamentul suprem japonez. El a declarat: 1. Misiunea sa consta în preîntîmpinarea unei ciocniri militare între Statele Unite și Japonia în urma unor divergențe diverse; 2. Semnarea Pactului tripartit s-a produs în condițiile unor ascuțite divergențe între diferite grupări japoneze — adepții încheierii pactului au avut cîștig de cauză. Amiralul s-a scuzat pentru activitatea cercurilor extremiste din Japonia. Iar cînd i-am povestit despre acțiunile acestor forțe extremiste în Indochina franceză și în Siam, nu mi-a răspuns nimic și a căzut pe gînduri. Se pare că-l neliniștea influența crescîndă a acestora și nu știa cum poate fi ea diminuată în situația internațională critică. Nomura trebuia să încerce preîntîmpinarea unui embargo american asupra petrolului exportat în Japonia ca și asupra altor mărfuri importante. N-am reușit să aflu nimic despre articolele secrete ale Pactului tripartit, dar era evident că asemenea lucruri existau și că astfel de articole, obișnuite în pactele militare încheiate între țări beligerante cu așa-zișii săi aliați neutri, figurau și în pactul semnat de Japonia.

Copii ale raportului lui Zacharias asupra discuției cu Nomura au fost remise lui Roosevelt, secretarului de stat Hull, ministrului marinei Knox, contraspionajului marinei. Iar Zacharias a tras, în urma întrevederii cu noul ambasador japonez, următoarea concluzie: „Mi-am format convingerea fermă că Japonia se îndreaptă repede spre război".

Nomura urmărea un scop foarte clar: o atitudine favorabilă americană față de propunerile al căror purtător era și pe care le-a prezentat la 9 aprilie: așa-numitul „proiect al înțelegerii japono-americane". Proiectul era inacceptabil pentru Statele Unite, el prevăzînd numeroase concesii față de Japonia. De aceea, la 16 aprilie este prezentat un contraproiect american cuprinzînd 4 principii drept bază a tratativelor japono-americane și a unui acord între S.U.A. și Japonia: 1. respectarea integrității teritoriale și a suveranității tuturor țărilor; 2. neamestec în treburile interne ale altor țări; 3. posibilități comerciale egale; 4. modificarea statu-quo-ului în Oceanul Pacific numai prin mijloace pașnice.

La 3 mai, ambasadorul japonez la Berlin, generalul Oshima, este convocat de Ribbentrop. Diplomatul japonez era foarte calm, crezînd că este vorba de una din obișnuitele întrevederi de informare reciprocă. Dar pe Oshima îl așteptă o mare surpriză: Ribbentrop îi înmînează... textul propunerilor americane făcute în cadrul tratativelor de la Washington, propuneri pe care spionajul nazist le interceptase. Ministrul de externe hitlerist se lansează într-o lungă tiradă de protest împotriva contactelor cu S.U.A.:

— Nu pot înțelege intențiile guvernului japonez. În plus, este scăpat momentul cel mai favorabil al unui atac împotriva lor la Singapore.

Presiunea Berlinului avea să se exercite și în capitala japoneză. La două zile după întrevederea furtunoasă dintre Ribbentrop și Oshima, ambasadorul german Ott îi cere lui Matsuoka să-l primească. Ott cere informații suplimentare asupra tratativelor de la Washington. Prima reacție a lui Matsuoka este să se scuze:

— Am fost nevoit să accept tratativele, sub presiunea unui anumit grup de oameni.

Apoi, după ce îi expune lui Ott principalele momente înregistrate în cursul întrevederilor dintre Nomura—Hull și înțelegînd ce neliniștește mai mult Berlinul, Matsuoka continuă:

— Voi obiecta împotriva oricăror hotărîri incompatibile cu Pactului tripartit.

Sergiu VERONA

(Va urma)

Richard Gordon

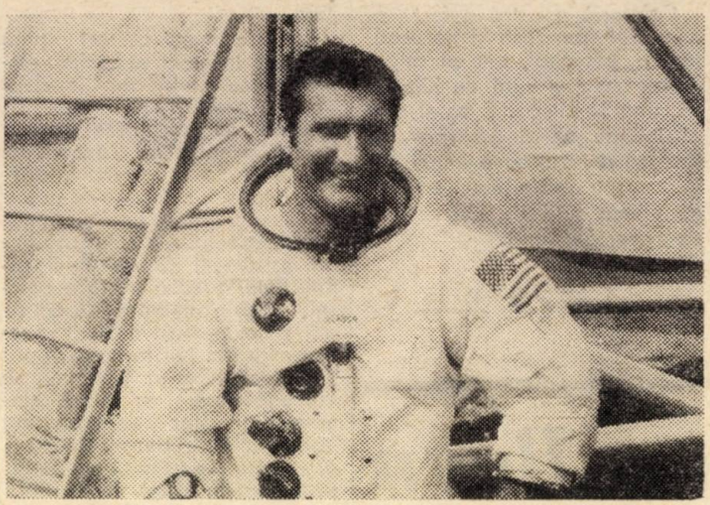

„Singur deasupra Lunii"

După publicarea impresiilor lui Charles Conrad, al treilea pămîntean care a pus piciorul pe Lună (vezi „Lumea" nr. 3), continuăm să reproducem, după săptămînalul „L'Europeo", relatările celorlalți doi astronauți din echipajul navei „Apollo-12", Richard Gordon și Alan Bean.

Știam, plecînd de pe Pămînt, că obiectivul nostru pe Lună era „Oceanul Furtunilor", dar nu îmi închipuiam că o altă furtună, mult mai serioasă și concretă, ne va întîmpina încă în timpul lansării, cînd am și fost loviți de un fulger. Pe toată durata antrenamentului nostru, nu am văzut aprinzîndu-se atîtea semnale de alarmă cîte s-au aprins la bord îndată după decolare. Dacă s-ar fi întîmplat ceva asemănător pe cînd ne găseam în simulatoarele de zbor, cu siguranță că am fi strigat : „Ce faceți ? E o nebunie !"

Cînd nu știi bine ce se petrece în jurul tău, sau cum trebuie să te comporți, cel mai indicat e să nu faci nimic. Așa am procedat și noi, pînă după desprinderea primelor două trepte ale rachetei, cînd am reușit, puțin cîte puțin, să punem totul la loc. O dată plasați pe orbită, totul depindea de poziția noastră, iar sarcina mea era tocmai aceasta. Am alunecat spre fereastra inferioară și am încercat să încadrez unele stele, pentru a putea calcula poziția navei. Am privit prin telescop, dar nu am văzut nici o stea. I-am spus lui Al (Bean) că nu văd nimic prin telescop și am început să mă întreb ce se întîmplă : m-am gîndit că poate au dispărut stelele, sau că le-a șters cineva de pe cer...

Mi-am dat imediat seama că ne aflam într-o parte a cerului de unde era greu să observ stele și, atunci, nu am dat ochilor răgazul să se obișnuiască cu întunericul. Într-o navă spațială, se trece repede de la lumină la întuneric. Dacă aș fi închis ochii, sau dacă i-aș fi acoperit cu mîna, aș fi pierdut acuitatea vederii. Am scos hărțile stelare, iar Al a remarcat că ar fi trebuit să zărim constelația Orion. Am zărit în fugă doar o extremitate a ei, apoi am încadrat cea mai luminoasă stea a cerului, Sirius, și totul a fost în ordine.

Pe urmă nu s-au mai ivit probleme serioase.

În timpul zborului, am privit multe ore cu instrumentele optice și am văzut lucruri spectaculoase. Dar momentul cel mai emoționant a fost cînd am zărit pe „Lem" și pe „Surveyor", unul lîngă altul, pe solul lunar. Înainte de a se plasa pe orbita de coborîre pe Lună, cînd Pete (Conrad) și Al se găseau în „Lem", dar erau încă agățați de „nava-mamă", eu orientasem nava spre un crater apropiat de cel în care se afla „Surveyor". Atunci, ei s-au desprins și s-au pregătit să coboare, în timp ce eu continuam să mă rotesc în jurul Lunii. Cînd am trecut din nou deasupra lor, am stabilit împreună cu ei punctul de reper. Am trimis datele pe Pămînt și am comunicat cu precizie poziția „Lem"-ului, în așa fel ca, la trecerea următoare, să am posibilitatea de a-i vedea.

Cînd am trecut din nou deasupra zonei respective, am privit cu mai multă atenție craterul, unde ar fi trebuit să se afle „Surveyor". În sfîrșit, am zărit un obiect strălucitor în colțul de nord-vest al craterului. Arunca o umbră lungă și subțire, unica umbră lungă din această zonă, iar eu știam că trebuia să fie „Lem"-ul. L-am privit cîtva timp și, lăsîndu-mi imaginația să lucreze, aveam impresia că deslușesc cele mai mici amănunte. Cînd am ajuns chiar deasupra craterului lui „Surveyor", am zărit o mică pată luminoasă chiar în centrul umbrei : nu putea fi decît „Surveyor". Am început să strig : „Îl văd, îl văd!" și să sar în sus de bucurie, atît cît se poate sări în absența gravitației.

Înainte de zbor, m-am gîndit mult la faptul că voi rămîne singur o mare parte a timpului, cam 30 de ore, din care cîteva le voi petrece pe partea ascunsă a Lunii, fără nici o legătură cu ceilalți. Spre surprinderea mea, totul a trecut ușor. Uneori, îmi face plăcere să evit oamenii. La drept vorbind, un om cu șase copii învață să aprecieze momentele de liniște...

În rest, erau foarte multe de făcut. Bunăoară, trebuia să fac fotografii sau să corectez direcția. Timp de 19 secunde, am pus în funcțiune unul din motoare. (Această operație nu se dovedise necesară în timpul zborurilor precedente, dar eu a trebuit să recurg la ea pentru a ușura succesul întîlnirii cu „Lem"-ul). Apoi, trebuia să fac ordine în nava spațială. Cînd am terminat totul, trecuseră 19 ore de activitate neîntreruptă. M-am gîndit că venise momentul să stau puțin liniștit, să povestesc tuturor ce simți cînd ești singur, acolo sus, dar, de fapt, eram frînt de oboseală și am fost bucuros să mă culc.

Tot în legătură cu singurătatea e un lucru despre care nu-mi place să vorbesc prea mult, dar care îi preocupă pe mulți și, în special, pe pilotul navei : în ce stare de suflet s-ar afla, dacă ceva ar merge rău și „dacă ar trebui să se întoarcă singur" ? Și în programul „Gemini" exista acest pericol : ce s-ar fi întîmplat dacă, într-un motiv oarecare, echipamentul meu spațial s-ar fi defectat grav sau s-ar fi sfîșiat ? Tovarășul meu de zbor nu ar fi putut face nimic, nu ar fi avut nici o posibilitate să mă ajute. Iar dacă s-ar fi întîmplat ceva pe Lună ? Aceeași situație. Cunoaștem cu toții pericolul, chiar dacă nu ne place să ne gîndim la el. Este riscul acestui joc. Dacă, în timpul misiunii, s-ar fi întîmplat ceva cu „Lem"-ul, eu mi-aș fi pierdut doi dintre cei mai buni prieteni. Cele trei zile de întoarcere ar fi fost cele mai solitare și mai nefericite din viața mea. Dar speram că aceasta nu se va întîmpla și eram gata să fac tot posibilul pentru a evita o astfel de situație.

Unii au spus că nava spațială ar fi prea mare pentru un singur om. Eu nu am avut această impresie. A trebuit să îmbrac echipamentul spațial cînd am aranjat tunelul pentru desprinderea „Lem"-ului și am coborît cușeta centrală pentru a avea mai mult spațiu de mișcare. Timp de 32 de ore, cît am rămas singur, ar fi trebuit să stau în această poziție incomodă. De aceea, am hotărît să-mi scot echipamentul. Nu e ușor să-l pui și să-l scoți de unul singur, dar am reușit. Am îmbrăcat uniforma de zbor, mai comodă, am ridicat cușetele, în așa fel încît să fac mediul mai ospitalier. Am ascultat puțină muzică. Aveam la bord un mic magnetofon, la care Pete asculta muzica sa preferată, adică melodii populare din vest, dar imediat ce a părăsit nava, am pus benzile mele cu blues.

Cînd Pete și Al au sosit la întîlnirea de întoarcere, păreau a fi persoanele cele mai murdare din lume, iar eu eram destul de preocupat că vor murdări întreg interiorul navei spațiale. Deschizînd ușița și privind în „Lem", am văzut numai un mare nor cenușiu și două figuri neclare, care se mișcau în praf. Și-au scos uniformele și mi le-au dat, ca să le pot arunca într-un colț, ca pe niște rufe murdare. Am deschis jetul de oxigen, îndreptîndu-l de la modulul de comandă spre „Lem" și încercînd să eliminăm praful. Am obținut un oarecare rezultat dar, cu toate acestea, aparatele pe care le primeam din mîinile lor erau foarte murdare.

Spectacolul cel mai grandios și mai impunător al călătoriei a fost, fără îndoială, eclipsa de Soare provocată de Pămînt. Nici un om nu o văzuse pînă atunci, pentru că trebuie să te îndepărtezi mult de planeta noastră, astfel ca ea să se poată interpune între observator și Soare. Știam că vom vedea eclipsa, dar nici unul dintre noi nu-și închipuia că va fi un spectacol atît de frumos. Cînd Luna eclipsează Soarele, se vede doar un disc negru, care acoperă suprafața solară, dar cînd Pămîntul e cel ce provoacă eclipsa, întreaga atmosferă înconjurătoare se luminează, ca o splendidă aureolă de culori. Cel mai mult m-a surprins faptul că culorile nu erau dispuse în fîșii concentrice, ci împărțite în sectoare roșii, portocalii și albastre, care se ramificau strălucitoare dintr-un centru, unde predominau culorile alb, verde și albastru. De prisos să mai adaug că am rămas toți trei cu gura căscată în fața unui asemenea spectacol.

Înainte ca eclipsa să fie totală, Pămîntul, în timp ce aco-

perea treptat Soarele, apărea ca o gaură neagră în spațiu, înconjurată de fișia luminoasă a atmosferei. Cînd Soarele a ajuns în întregime „în spatele" Pămîntului, am zărit, însă, amănunte surprinzătoare. Pămîntul apărea gri, dar în obscuritate puteam desluși contururile continentelor. Am recunoscut India și cîteva zone din Africa. Puteam zări contururile norilor, uraganele, fulgerele. Ne era greu să credem ceea ce vedeam. Eclipsa a durat aproape o oră, apoi Soarele a reapărut, iar noi puteam vedea doar o fișie subțire de Pămînt, nu mai mult decît a douăzecea parte din suprafața sa, luminată și, în aparență, foarte mică.

Călătoria noastră a fost cu adevărat frumoasă și norocoasă. Eu, personal, am un singur regret : ultima sută de kilometri pînă la Lună... E ca și cum ai întinde un deget spre ea, fără să reușești să o atingi. Într-o zi sau alta, vreau să fac și eu ultima sută de kilometri si să cobor pe Lună.

Richard F. Gordon Jr.

Alan Bean

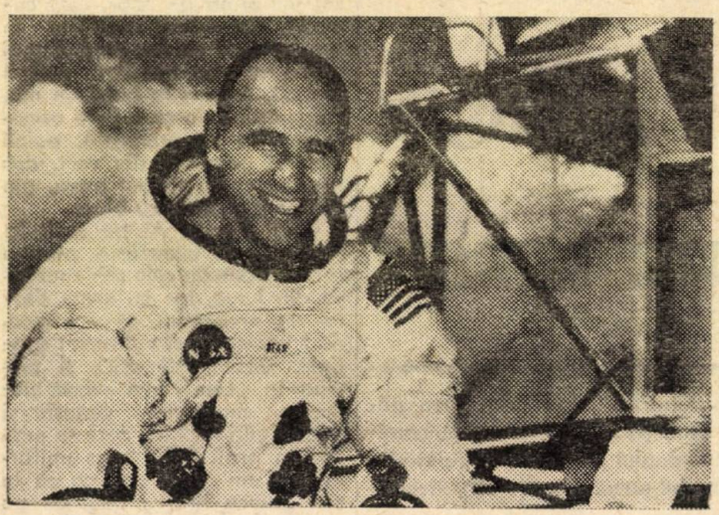

„Cele 344 de secunde"

Prima aprindere a motoarelor pentru plasarea pe orbita circumlunară a durat 344 foarte lungi secunde. Întreaga misiune depindea de acele momente. După ce ne-am desprins de cea de a treia treaptă a rachetei, am privit prin hublou. Orizontul Pămîntului apărea mai curbat. Apoi, a devenit ca un balon. Mă gîndisem de multe ori la această clipă, întrebîndu-mă cum mă voi simți atunci, dar nimic nu te poate pregăti cu adevărat pentru momentul în care, privind pe fereastră, îți dai seama că acolo, jos, se află tot ceea ce cunoști și iubești și că te pregătești acum să lași totul în urmă...

Zi după zi, Pămîntul se vedea tot mai mic, iar Luna devenea mai mare. Cînd am separat „Lem"-ul de navă și am început adevărata coborîre spre Lună, mă simțeam cam obosit, dar Pete era proaspăt și dezlănțuit, cum nu-l mai văzusem vreodată. Sper că atunci cînd voi fi șef de echipaj, pilotul „Lem"-ului va avea tot atîta încredere în mine cît aveam eu în Pete.

Sarcina mea, în timpul coborîrii pe Lună, era de a colabora cu Pete, citindu-i calculele ordinatoarelor. Pe fereastră am privit doar o singură dată, timp de numai cinci secunde. Era o priveliște splendidă.

Cînd a ajuns aproape de solul lunar, Pete a manevrat vehiculul spațial spre a găsi un punct adecvat pentru debarcare și l-a făcut să aterizeze în cele mai bune condiții. Eram mulțumiți. Mulți oameni au transpirat, timp de luni de zile, pentru ca noi să ajungem aici. Am petrecut cea mai mare parte a anului antrenîndu-ne tocmai, pentru ceea ce trebuia să facem cînd vom ieși pe ușă și vom coborî scărița. Nu e de mirare că Pete fredona cînd, în sfîrșit, am ajuns.

Totul a mers perfect pînă cînd am încercat să schimb elementul cu carburant nuclear aflat în caseta generatorului ce trebuia să furnizeze energie pentru o serie de experiențe științifice. Piesa respectivă parcă înțepenise. Ceea ce putea însemna anularea unui șir întreg de experiențe. Am folosit singurul instrument disponibil, ciocanul. Pete lovea o parte a casetei, iar eu trăgeam de ea. Lovea atît de tare, încît a spart caseta de grafit. Nu ne-am fi oprit nici dacă Pete ar fi trebuit să distrugă caseta cu totul. Elementul purtător de carburant ieșea puțin la fiecare lovitură, pînă cînd, în sfîrșit, am reușit să-l scoatem afară.

În noaptea petrecută pe Lună, atît Pete cît și eu, instalați în hamacurile noastre, am tras un somn bun. Îmi aduc aminte că l-am privit pe Pete și am remarcat că hamacul lui nu se îndoia prea mult. Nici nu-i de mirare : pe Lună, Pete nu cîntărea, cu echipament cu tot, nici 16 kilograme.

Pe Lună, „uniforma" nu-ți permite să te apleci. Ca atare, am învățat să alergăm cu picioarele întinse. Aproape că ni se părea normal să ne deplasăm cu o viteză de două ori mai mare decît pe Pămînt. Nu simțeam în picioare nici un pic de oboseală.

Cînd am decolat de pe Lună, s-a auzit un mare huruit. Stăteam în picioare privind pe ferestre și ne gîndeam că înaintăm foarte repede. În aproape 12 secunde, „Lem"-ul căpătase o înclinație de 40 de grade. Înăuntrul „Lem"-ului era, însă, atîta liniște, încît ni se părea ciudat că ne mișcăm fără să auzim zgomotul motorului. Modulul lunar se clătina înainte și înapoi, dar noi eram perfect liniștiți.

O dată plasați pe orbită, aveam multe de făcut și am mai privit pe fereastră doar de cîteva ori. Pe neașteptate, Pete a spus : „Știi, sîntem chiar pe ruta stabilită. De ce nu ispravești o dată cu aparatele și cu graficele, ca să te bucuri și tu de întîlnirea cu nava ?" Așa am făcut, după ce am notat poziția noastră pe graficul de mișcare. L-am privit pe Dick (Gordon), care intrase în zona întunecată și apoi apărea în lumină, am privit Luna, care se pierdea dedesubt. A fost unul din cele mai memorabile momente ale zborului și, dacă nu ar fi fost Pete, l-aș fi pierdut.

Cînd ne-am reîntîlnit cu Dick și ne-am întors în navă, el era atît de fericit cum nu l-am văzut niciodată de cînd îl cunosc. Nu contenea să ne ajute să ne aranjăm lucrurile. Acolo, sus, se manifestă un grad inimaginabil de camaraderie între oameni.

Alan L. Bean

reflector

CE E NOU ÎN „CAZUL YABLONSKI"

Marele juriu federal reunit la Cleveland este convins că i-a identificat pe ucigașii liderului sindical Joseph Yablonski, ai soției și fiicei sale. Următorul obiectiv al marelui juriu : să determine cine i-a plătit pe asasini. Cei 23 de jurați, convocați de procurorul federal Robert Krupanski, au decis să-și întrerupă lucrările pînă la 16 februarie, după o activitate materializată în șapte ședințe, la care au depus mărturie doi agenți ai F.B.I.-ului, patru funcționari superiori ai Sindicatului muncitorilor mineri, soțiile a doi dintre acuzați, șase rude ale unuia dintre acuzați, doi vînzători de automobile uzate, un martor-informator al F.B.I.-ului și cei doi fii ai lui Joseph Yablonski. Pe lîngă cei trei acuzați inițiali — Paul Gilly (26 de ani), Claude Vealey (27 de ani) și Aubran Martin (21 de ani), marele juriu a pus-o sub acuzare și pe Anette Gilly (29 de ani), soția lui Paul Gilly, care refuzase să depună mărturie împotriva soțului ei. Anette Gilly este învinuită de „conspirație pentru a-l ucide pe Yablonski și a-l priva de drepturile sale". James Charles Phillips, informatorul a cărui mărturie a dus la prinderea asasinilor, a fost declarat „co-conspirator", dar nu a fost pus sub acuzare.

În actul de acuzare se arată că învinuiții s-au întîlnit la 12 noiembrie 1969, în localitatea Lafollette (statul Tennessee), cu persoane necunoscute, pentru a pune la cale uciderea lui Yablonski.

În depoziția sa, unul dintre fiii lui Yablonski a repetat acuzațiile formulate de tatăl său împotriva lui Tony Boyle, președintele recent ales al Sindicatului muncitorilor mineri : „Sprijinitorii lui Boyle i-au amenințat pe cei 90 000 de mineri pensionari că își vor pierde pensiile dacă vor continua să-l sprijine pe tatăl meu în campania electorală". El a arătat că fondul de pensii a fost folosit direct pentru a finanța campania lui Boyle. „Minerii din această țară nu pot spera să aibă un sindicat democratic, care să acționeze cu adevărat în favoarea lor, atîta timp cît se va permite actualilor lideri să domine sindicatul din punct de vedere economic". Marele juriu a ajuns la concluzia că Joseph Yablonski a fost omorît pentru ca să nu poată declara aceste lucruri în fața unui mare juriu federal la Washington.

Le Monde

PARIS

André Fontaine

OPȚIUNILE EXTERNE ALE FRANȚEI

André Fontaine

RETRAGEREA generalului de Gaulle deschisese pentru diplomația franceză o perioadă de estompare. Apoi, a urmat o altă de incertitudini: se va impune continuitatea sau deschiderea? Astăzi, după o serie de inițiative, primite în mod diferit de majoritatea opiniei publice, este manifest că președintele republicii și-a delimitat opțiunile. Deși nu era în mod special pregătit pentru aceasta, el se interesează acum mai mult de politica externă, preferînd-o chiar celei interne, domeniu în care a fost mult timp, și rămîne, un expert, dar care poate și-a pierdut pentru el din atracție. Nici o îndoială, însă, că președintele consideră definirea și conducerea diplomației franceze ca făcînd parte din prerogativele sale esențiale.

Georges Pompidou nu este generalul de Gaulle și nu aspiră să-i semene. Un fel de repulsie pentru spectaculos, o preferință de tip țărănesc pentru negocieri mai degrabă decît pentru efecte spectaculare. Stilul s-a schimbat, deci, și o dată cu el și aspirațiile, a căror expresie, într-un fel, este.

Se știe că, pentru a caracteriza politica sa, Nixon a lansat sloganul „profilului modest" al acțiunii sale politice; formula s-ar putea aplica tot atît de bine și președintelui Republicii Franceze: el vizează mai puțin sus decît ilustrul său predecesor. Nu este în intenția sa să sfideze universul sau să-i remodeleze fizionomia, ci doar de a defini, în acest cadru, locul Franței. Ieri, intenția era de a se compensa inferioritatea mijloacelor materiale prin lovituri îndrăznețe, evocînd, cel puțin în intenție, bătăliile imperiului. Azi, politica se mulțumește să examineze cu răbdare posibilitățile deschise și să profite cît mai bine de ocaziile care se ivesc.

Dacă registrul este diferit, aceasta nu înseamnă neapărat că se poate spune același lucru și despre filozofie. Președintelui Pompidou îi place să repete că el n-ar fi rămas timp de șase ani prim-ministru al generalului de Gaulle, dacă n-ar fi împărtășit concepțiile acestuia în domeniile esențiale. Două cuvinte le rezumă: **interesul național,** căruia se cuvine să i se subordoneze totul. La de Gaulle accentul era pus mai mult pe „rangul", pe „vocația mondială" a Franței. Celor mai discutabile acte el le găsea totdeauna, dacă le aproba, o justificare spirituală, într-atît de înalt situa misiunea patriei. Succesorul său este mai puțin sentimental sau, dacă este, o ascunde bine. Dar convingerea lui nu este mai puțin profundă că orice guvern, indiferent care ar fi naționalitatea și ideologia sa, se găsește, cu condiția doar să dispună de mijloacele necesare, în situația de a acorda prioritate apărării acestui interes național.

Este o psihologie care explică evidentul său scepticism față de integrarea vest-europeană, tendința sa de a trata ca simple mărunțișuri concepțiile federaliste, de a nu vedea în lărgirea puterii adunării de la Strasbourg, despre care se vorbește atît la ora actuală, decît un element de tocmeală și, în general, de a nu se interesa de Piața comună decît din punctul de vedere economic. Aceasta este poate și rațiunea pentru care problema aderării Angliei la Piața comună a pierdut caracterul dramatic pe care-l avea sub guvernul precedent.

Ce importanță are — se opinează — dacă ea va fi mai mult sau mai puțin „atlantică" decît alți membri ai C.E.E. (în fond, în majoritatea cazurilor, cu greu ar putea fi mai mult); logic e să examinăm candidatura ei doar după criteriile eficacității. Acum, cînd situația ei monetară s-a redresat, ea a încetat să mai fie un obstacol de netrecut. Riscul principal este că intrarea Angliei ar putea întări în Piața comună o tendință către schimburi libere, deja perceptibilă, mai ales după venirea la putere la Bonn a social-democraților și liberalilor, în mod tradițional orientați în acest sens. De aceea, este indispensabil, sublinia ferm la Haga președintele Pompidou, să fie privilegiate în mod durabil schimburile intercomunitare, stabilindu-se baze sigure și recunoscute, și de a face în așa fel încît interesele țărănimii franceze să fie în orice caz protejate. Pentru rest, nu se poate pierde din vedere întărirea pe care potențialul britanic o poate aduce în competiția tehnologică și comercială cu S.U.A. În sfîrșit, Marea Britanie trebuie în mod normal să constituie un factor esențial de echilibru într-o Europă occidentală în care prezența R.F.G. tinde să cîntărească din ce în ce mai greu.

Bineînțeles, la Elysée nu se crede că reunificarea Germaniei ar putea interveni într-un viitor nu numai apropiat, dar chiar previzibil. Fapt este că președintele Franței e înclinat să creadă că politica de deschidere către est, dusă la ora actuală de cancelarul Brandt, are mai multe șanse decît rigiditatea predecesorilor săi. Ca și ministrul său de externe, și într-un mod foarte înțelept, președintele a apreciat că Franța cu greu ar putea să nu sprijine eforturile guvernului de la Bonn. Acestea nu sînt oare conforme politicii de „destindere, înțelegere și cooperare" atîta vreme preconizată de generalul de Gaulle? Destinderea nu rămîne oare pentru Europa singura cale de acces la o pace durabilă?

Eforturile de înțelegere directă cu Bonnul și, în același timp, de a căuta contraponderi atît în Est cît și în Vest vor fi, însă, totdeauna compatibile? Nu din întîmplare, Pompidou a plasat în fruntea listei marilor sale călătorii vizita pe care o va întreprinde în curînd la Washington. El știe că acolo va găsi un președinte decis să nu lase ca divergențele cu Franța să întunece succesul deja abundent celebrat al eforturilor sale pentru a reconcilia în mod durabil cele două țări. În cursul conferinței sale de presă, Nixon a declarat că aceste divergențe se referă la două aspecte: N.A.T.O. și Orientul Apropiat. Ceea ce el a spus despre primul subiect are o nuanță oarecum academică: atunci cînd Statele Unite declară că intenționează să reducă angajamentele, ele vor fi primele jenate dacă li s-ar cere să readucă trupele lor în Franța. Nimeni nu se îndoiește însă că, în ce privește Orientul Apropiat, problema este mai delicată.

The New York Times

STRATEGIA ECONOMICĂ A ADMINISTRAȚIEI

RAPORTUL economic al președintelui dezvăluie strategia Administrației Nixon pentru a frîna inflația și pentru a preîntîmpina o recesiune severă în cursul anului curent. El vorbește despre o vale destul de întunecoasă a șomajului, pe care economia trebuie s-o străbată în următorii doi ani. Privind de cealaltă parte a văii, raportul vede un „pămînt al făgăduinței" cu o creștere economică de 4,3 la sută, un procent al șomajului de 3,8 la sută și o inflație neglijabilă.

Dar și de cealaltă parte a văii, raportul arată că resursele vor fi limitate și că națiunea va fi nevoită să facă opțiuni dificile dacă dorește o schimbare fundamentală a priorităților naționale. Pe scurt, raportul spune că resursele au și fost repartizate. Nu vor fi disponibile dividende fiscale mari care să fie folosite pentru programe publice suplimentare. Numărul programelor guvernamentale poate crește numai dacă americanii sînt dispuși să renunțe la o parte a consumului, a a construcțiilor de locuințe sau a investițiilor în afaceri.

Dar de partea văii în care ne aflăm în prezent, viața continuă să fie plină de tulburări și dezordini. În primul an

al Administrației Nixon, inflația s-a accelerat. Procentele dobînzii au atins nivelul cel mai ridicat de la războiul civil încoace, iar construcțiile de locuințe s-au redus. Productivitatea muncii, care în ultimii zece ani crescuse continuu, a scăzut. Profiturile au scăzut și piața acțiunilor s-a prăbușit. Creșterea produsului național real a încetat.

Una dintre principalele greșeli ale președintelui constă în faptul că respinge orice răspundere pentru aceste evenimente. Inflația a fost consecința celor cinci ani anteriori de proastă administrație a partidului de opoziție, susține el. Desigur, este adevărat că Nixon a moștenit o economie inflaționistă. Dar noua Administrație a făcut și ea greșeli. Declarația președintelui că nu va interveni în hotărîrile cu privire la prețuri și salarii, reafirmată la ultima lui conferință de presă, a contribuit, fără îndoială, la accelerarea inflației.

Anul trecut, Administrația s-a pripit să se angajeze că va efectua o reducere de impozite. Acum, ea a încercat să îndrepte greșelile ei fiscale prezentînd un buget foarte strîns, cu o creștere de numai 3 miliarde dolari față de anul precedent. Dar surplusul bugetar proiectat de 1 300 000 000 dolari nu pare să facă față obiectivului anunțat de președinte — realizarea unui surplus suficient de mare pentru a permite o destindere grabnică a restricțiilor monetare. Consilierii lui economici au avertizat că ritmul creșterii circulației monetare este deosebit de greu de stabilit, din cauza incertitudinii privind adaptarea economiei la o cerere mai mică.

Cuvîntul „gradualism" a dispărut din vocabularul Administrației Nixon. Dar ofensiva contra inflației, descrisă în Raportul Administrației, va avea un caracter gradat. De fapt, creșterea proiectată a prețurilor la toate mărfurile cuprinse în produsul național brut urmează să fie, potrivit prevederilor, de 4,3 la sută în 1970 — doar ceva mai mică decît creșterea de 4 la sută din 1969.

— *Se pare că poartă un mini-program sub maxi-manta...*
(Din **International Herald Tribune**)

Pe termen lung, primul Raport economic al lui Nixon se remarcă prin faptul că ridică în mod acut problema obținerii resurselor pentru satisfacerea viitoarelor cerințe publice. Administrația Nixon a lansat adversarilor ei sfidarea de a propune impozite mai mari pentru aplicarea oricăror noi programe avansate de ei.

Este o poziție destul de echitabilă. Nu vor fi disponibile resurse pentru satisfacerea unor necesități publice importante, decît dacă populația țării este dispusă să plătească impozitele necesare și să se debaraseze de programe guvernamentale, militare sau civile, inutile. Raportul economic al președintelui merită credit pentru că atrage atenția opiniei publice asupra problemei fundamentale. S-ar putea ca el să reușească să-și îndeplinească obiectivul de a ridica nivelul dezbaterii publice. Dar președintele are și o altă răspundere, și anume să propună și să promoveze opțiunile dificile care trebuie să fie făcute pentru ca această problemă să fie rezolvată în interesul opiniei publice largi.

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post
NEW YORK

Joseph Alsop

SCORPIONUL DE SUB PIATRĂ

IN MOMENTUL de față, extrema sudică a Statelor Unite se află în centrul atenției. Ingrozitor este, însă, faptul că în tot felul de localități, de pe întreg teritoriul țării, sistemul învățămîntului public este în „pericol de prăbușire".

Școlile medii constituie principalele focare de dificultăți și aceste dificultăți depășesc cu mult cazul frecvent al școlilor care nu reușesc „să-l învețe pe Johnny să citească". Acum, amenințarea principală o constituie creșterea înspăimîntătoare a folosirii stupefiantelor și creșterea, la fel de înspăimîntătoare, a violenței în școli.

Autorul avertismentului sumbru de mai sus este, de fapt, noul comisar al Statelor Unite pentru învățămînt, capabilul dr. James Allen. Allen a încălcat utila regulă modernă: „Nu da niciodată de-o parte o piatră, deoarece dedesupt vei găsi totdeauna un scorpion". Cu alte cuvinte a încercat să descopere faptele reale ; iar faptele pe care le-a descoperit pînă în prezent sînt pur și simplu înfiorătoare.

De pildă: „Se poate considera că stupefiantele sînt folosite în mod frecvent în cel puțin jumătate din școlile medii din zonele centrale ale orașelor și în 20—30 la sută din școlile medii din suburbii. Și nu vorbesc despre marijuana. Mă gîndesc, în special, la heroină". Sînt cuvintele lui Toby Moffett, remarcabilul tînăr pe care dr Allen l-a ales să conducă Oficiul pentru studenți și tineret înființat recent de el. Tot personalul lui Moffett este format din tineri și el folosește, de asemenea, studenți ca voluntari, „astfel încît să le putem vorbi adolescenților".

Începînd din septembrie, Moffett și ceilalți tineri au străbătut țara în lung și-n lat. Pînă în prezent, ei s-au concentrat asupra nord-estului, asupra marilor state industriale din nord, ca Illinois, și asupra statelor de pe coasta de vest. De aceea, mostra, așa cum a avut grijă să sublinieze Moffett, nu este cîtuși de puțin completă. „Dar acolo unde am fost — a adăugat el — am constatat că situația este în mod evident mult mai gravă decît bănuia cineva. Oamenii nu doresc pur și simplu să creadă faptele. Să luăm Newton din statul Massachusetts. E un orășel prosper și respectabil ; dar în școala medie din localitate, băieții și fetele își injectau în mod regulat heroină și toată lumea din școală știa acest lucru. De aceea, cîțiva elevi rezonabili au format un grup care să lupte împotriva folosirii stupefiantelor și, în același timp, să acorde tratament medical copiilor intoxicați. Dar cînd au încercat să explice organizațiilor cetățenești din localitate că există, într-adevăr, o problemă a stupefiantelor, la început aproape că au fost alungați cu pietre. In ansamblu, aș spune că 50 la sută din școlile medii din centrele orașelor și 20—30 la sută din școlile suburbane sînt conservatoare".

Injectarea heroinei ca un divertisment foarte popular în școală pare un lucru suficient pentru a provoca îngrijorare. Totuși, în școlile medii violența pare acum și ea la fel de larg răspîndită. In mod tragic, ea se manifestă în cel mai înalt grad în școlile medii integrate, unde prejudecățile albilor și combativitatea negrilor pot alcătui un amestec de o mare putere explozivă.

Pentru a culege date asupra violenței în școli, personalul dr-lui Allen a folosit un serviciu de tăieturi din presă. Aceasta înseamnă, firește, că nu se vede decît vîrful ghețarului. Violențele din școli sînt rareori relatate în ziare, cu excepția cazului în care se produce un asasinat, sau școlile trebuie să fie închise, sau este necesar să se facă apel la efective polițienești mari.

In orașul New York există cel puțin două mari școli medii care se află, în momentul de față, sub un asediu aproape continuu, numeroși polițiști patrulînd regulat pe culoare. Totuși, această situație groaznică nu s-a bucurat decît de o atenție sporadică din partea ziarelor din New York. Ținînd seama de acest fapt, să examinăm următorul raport către comisarul Allen pentru luna decembrie : „In luna decembrie 1969, școlile din Chicago au înregistrat cele mai multe încetări ale cursurilor și agitații. Violența a cuprins nouă școli, unde s-au produs numeroase ciocniri între elevii negri și albi. Aproximativ 14 persoane au fost arestate. La școala profesională de fete Flower, poliția a folosit gaze lacrimogene pentru a înăbuși dezordinile care s-au produs în sala de mese. La școala medie Gage Park, cuprinsă de violențele rasiale în octombrie, cinci elevi au fost arestați în cursul ciocnirilor rasiale care au izbucnit în sălile de clasă".

Şi lista continuă, completînd relatările sumbre despre situaţia din Chicago şi cuprinzînd Philadelphia, Atlanta, St. Louis şi alte localităţi. Adevărul este că marile boli actuale ale societăţii americane contaminează acum şcolile într-un fel cu totul nou. Este greu de spus ce se poate face în această privinţă. Dar, în mod absolut cert, primul lucru care se impune este ca faptele să fie cunoscute şi privite în faţă.

AFRIQUE nouvelle

DAKAR

CE SE PETRECE ÎN GUINEEA-BISSAU ?

RĂZBOIUL COLONIAL pe care îl duce Portugalia în Africa nu poate să nu ridice probleme serioase celui mai slab dezvoltat stat din Europa. În interior, autorităţile de la Lisabona sînt confruntate cu numeroase dificultăţi şi izbutesc tot mai greu să stăpînească puternicul impuls anticolonialist al cercurilor democratice.

În Angola, Mozambic şi Guineea-Bissau, trupele portugheze suferă înfrîngeri serioase. Îndeosebi în Guineea-Bissau, forţele de eliberare (PAIGC) ameninţă ultimele bastioane portugheze. Din 1964, cînd a fost declanşată lupta armată pe acest teritoriu, se înregistrează o presiune constantă din partea forţelor patriotice. Portughezii, care stăpîneau, în urmă cu şase ani, întregul teritoriu, sînt din ce în ce mai izolaţi în oraşe. Zone întregi au trecut în mîinile patrioţilor. Aceştia controlează o mare parte din teritoriu şi asaltează continuu oraşele deţinute încă de portughezi.

Această situaţie a determinat pe colonialişti să folosească o nouă tactică : aceea de a provoca în mod voit statele vecine — Senegalul şi Guineea — pentru a le determina să-şi „blocheze" frontierele şi să „imobilizeze" forţele de eliberare, între trupele senegaleze şi guineeze pe de o parte, şi cele ale Portugaliei, pe de altă parte. De mai multe ori, teritoriile senegaleze şi guineeze au fost bombardate de portughezi.

Argumentul invocat de colonialişti este că patrioţii ar recurge la operaţiuni de pe teritoriile Senegalului şi Guineei. Aceste acuzaţii n-au nici un temei, fiind pur şi simplu destinate să intimideze cele două state independente vecine şi să le oblige să închidă patrioţilor frontierele lor.

Autorităţile senegaleze şi guineeze nu se lasă însă păcălite. La Dakar, preşedintele republicii a dat publicităţii un comunicat prin care denunţă afirmaţiile portughezilor. El a apreciat că, exceptînd două fortificaţii (Guidaje şi Cuntima), poziţiile portugheze se găsesc la peste 3 km de frontieră. Nu este deci de înţeles cum ar putea forţele PAIGC să le hărţuiască de la această distanţă, cu armele uşoare de care dispun. Şeful statului senegalez a mai declarat : „Portughezii se comportă ca nişte rasişti şi ne consideră pe noi oameni puţin inteligenţi".

„Războiul psihologic" al colonialiştilor portughezi împotriva statelor vecine cu Guineea-Bissau a determinat, desigur, autorităţile de la Conakry şi de la Dakar să-şi întărească trupele la frontiere. Aceasta nu împiedică, firește, acţiunile patrioţilor, căci forţele PAIGC luptă în interiorul teritoriului lor.

Astăzi, mai mult ca oricînd, statele vecine trebuie să se apere împotriva agresiunii făţişe din partea colonialiştilor portughezi. Nu se află la adăpost nici populaţia din Guineea-Bissau, nici populaţiile din Republica Guineea sau Senegal. Şeful statului senegalez a declarat categoric : „Pe viitor, Senegalul nu va mai admite survolarea teritoriului său naţional de către avioanele militare ale Portugaliei şi nici bombardarea satelor sale de către artileria portugheză aflată în Guineea-Bissau". Este sigur că şi în Guineea s-au luat măsuri corespunzătoare.

Un detaşament al forţelor patriotice din Guineea-Bissau

Portugalia nu pare altfel de limbaj. Ea t admită faptul că colon fenomen depăşit.

Şeful statului sen pentru pacifismul său, de pace care prevede urmată de negocieri, la autonomie şi independenţă în cadrul unei „comunităţi portughezo-africane". Aceast plan a fost acceptat de patrioţi, dar portughezii n-au dat un răspuns pozitiv sau, mai degrabă, au răspuns prin bombe.

Este adevărat că trebuie să ne adresăm O.N.U. pentru a încerca să găsim soluţii pentru reglementarea neînţelegerilor dintre state. Fapt este însă că, deocamdată, condamnarea de către comunitatea internaţională nu împiedică Portugalia să ţină mai departe sub ocupaţie unele regiuni ale Africii. În plus, poziţia anumitor state în legătură cu decolonizarea este destul de echivocă. Ne referim la statele care s-au abţinut să voteze rezoluţiile de condamnare a agresiunii portugheze împotriva Guineei şi Senegalului. Motivul invocat de aceste state ? Lipsa de probe, deşi, în vorbe, ele admit dreptul popoarelor de a dispune de ele însele. Pînă şi Portugalia „admite" acest principiu. Dar faptele pe care le comite sînt în contradicţie flagrantă cu ceea ce afirmă delegatul ei la Naţiunile Unite.

Neue Zürcher Zeitung

PANORAMĂ ECONOMICĂ MEXICANĂ

DUPĂ cum reiese din dările de seamă provizorii ale forurilor economice mexicane de stat şi particulare, în aprecierea anului economic 1969 optimismul predomină fără echivoc, în pofida presiunilor inflaţioniste şi a dificultăţilor din agricultură. Produsul social brut mexican, care a înregistrat în 1968 un ritm de creştere de 7,1 la sută, s-a mărit, ce-i drept, în anul la care se referă dările de seamă cu numai 6—6,5 la sută ; dar dacă se iau în considerare condiţiile meteorologice nefavorabile, acest rezultat nu este descurajator.

Presiunile demografice, care apasă asupra Mexicului şi care fac necesară, printre altele, pregătirea a 700 000 — 800 000 noi locuri de muncă anual, impun cerinţe înalte activităţii publice şi particulare de investiţii. Presiunile demografice constituie, de asemenea, una din cele mai grele ipoteci, de care trebuie să ţină seama candidatul la preşedinţie din partea partidului guvernamental, Luis Echeverria Alvarez, a cărui alegere în luna iulie pare deja sigură.

După părerea forurilor oficiale, creşterea producţiei industriale a fost satisfăcătoare în anul 1969 şi nu a rămas

urmă față de ritmul din 1968. Din aceste tendințe, reiese că în industria minieră s-au înregistrat ritmuri înalte de creștere. Se menționează, înainte de toate, cuprul, fierul, argintul, zincul și aurul. O creștere în comparație cu 1968 a fost obținută, de asemenea, în industria petrolieră de stat și alimentarea cu energie electrică.

În măsura în care se poate generaliza, industria prelucrătoare s-a concentrat asupra diversificării în oferta de produse, precum și asupra îmbunătățirii calității și creșterii productivității. Progrese tehnice s-au obținut, înainte de toate, în construcții de mașini. Dimpotrivă, după cum s-a mai menționat, o rămînere în urmă serioasă s-a constatat în agricultura mexicană. Ea se explică exclusiv prin condițiile meteorologice extrem de nefavorabile. Pierderi considerabile de recoltă și o reducere în parte simțitoare a efectivelor de vite au dus chiar în unele provincii la dificultăți apreciabile în ceea ce privește aprovizionarea, de pe urma cărora au avut de suferit îndeosebi păturile cu o poziție socială mai slabă.

Din cauza situației nefavorabile în domeniul producției, au crescut prețurile la produsele agricole. Numai în luna octombrie, ele s-au mărit cu 7 la sută ; totuși, prin conjunctura din alte ramuri economice, rămînerea în urmă a agriculturii a putut fi în mare măsură compensată.

După cum atestă datele mexicane, în anul trecut investițiile particulare erau puțin inferioare celor din 1968. Dimpotrivă, investițiile din sectorul public au întrecut nivelul anului precedent. Aceasta se explică, cel puțin în parte, prin faptul că forurile de stat doreau să micșoreze șomajul în regiunile rurale și să înfăptuiască principalele proiecte infrastructurale. Atît cercurile din anturajul bursei, cît și forurile economice de stat așteaptă în 1970 o continuare a actualei activități de investiții, chiar și numai ca urmare a propunerilor economice prezentate de candidatul la președinție Echeverria, potrivit cărora activitatea întreprinderilor de stat și extinderea infrastructurii trebuie stimulate în continuare.

Cu toate acestea, în Mexic se conturează tot mai limpede tendințe deflaționiste, care sînt susținute îndeosebi de bănci. În anul curent, se poate conta incontestabil pe o scumpire a banilor. Concluzii mai precise în domeniul politicii investițiilor nu pot fi încă desprinse.

Cu toate că, datorită condițiilor de pe piețele străine ale capitalurilor, banii s-au „scumpit" pentru Mexic în anul care a trecut, acest an s-a desfășurat pozitiv în domeniul economiei externe, în ansamblul ei. Pînă în luna octombrie, comerțul exterior mexican a înregistrat o creștere a exporturilor cu 19 la sută, în timp ce importurile au sporit cu numai 5 la sută. Principalele bunuri de export au rămas bumbacul, cerealele, concentratele de minereu, produsele alimentare și condimentele ; au fost importate, mai ales mașini, produse chimice și mijloace de transport (dar nu autovehicule). Și turismul, care are o pondere în economia externă, a înregistrat un spor apreciat la 10 la sută.

În timp ce balanța de plăți a anului trecut pare să se fi încheiat cu un excedent, balanța comercială a rămas pasivă. Observatorii încredințează că dezvoltarea economiei externe are trăsături pozitive, dar, totuși, din balanța comercială pasivă în mod cronic și din datoria externă crescîndă ar putea rezulta, cu timpul, pericole care nu pot fi preîntîmpinate decît prin restructurări ale comerțului exterior, prin dezvoltarea turismului și, înainte le toate, prin înlocuirea tot mai accentuată a importurilor cu producția proprie. Este posibil ca, în 1970, economia mexicană să se orienteze în acest sens, menținîndu-se, însă, din motive macro-economice, ritmul importului de capital.

După cum s-a mai menționat, regresul în producția agricolă a dus la majorări de prețuri (printre altele, la carne, lapte, zahăr și legume), care vor fi accentuate pe viitor printr-o nouă fixare a salariilor minime și o reformă a legislației muncii.

Se speră că prin dezvoltarea conjuncturală generală să se poată neutraliza urmările sociale ale creșterii prețurilor, în special la orașe. Concomitent, se conturează tendințe de accentuare a sistemului subvențiilor de stat, care este de o importanță excepțională pentru păturile mijlocii.

Dar, paralel cu alimentele, se scumpesc și produsele industriale. Astfel, la oțel s-a înregistrat un spor de 7,9 la sută, urmînd să se majoreze, de asemenea, prețurile la apă și curent electric. Prin aceasta, trebuie să se conteze pe un control mai sever al forțelor inflaționiste în 1970 și pe unele măsuri restrictive. Acestea par să nu se refere, cel puțin la început, la investițiile publice, care urmează să fie majorate în acest an cu 10 la sută — la circa 30 miliarde pesos.

O uzină de mașini în apropiere de Ciudad de Mexico

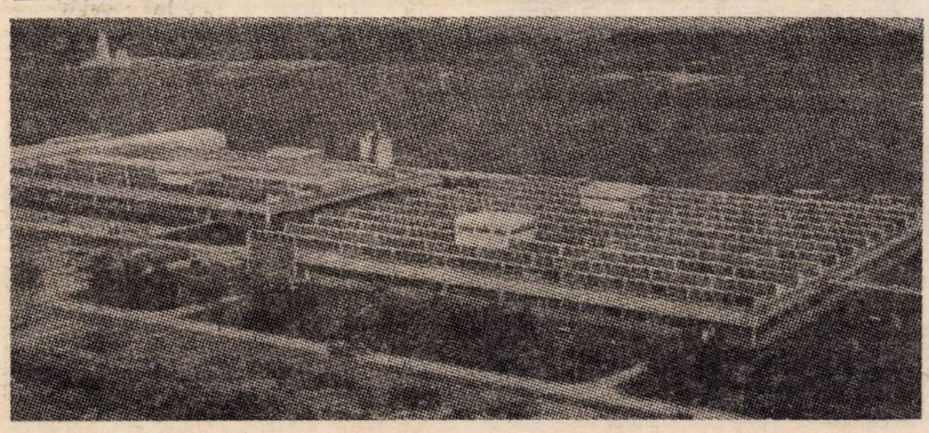

profil

Waldeck ROCHET

secretar general al Partidului Comunist Francez

Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist Francez a reales în funcția de secretar general al partidului pe Waldeck Rochet, vechi militant al mișcării comuniste și muncitorești franceze.

Waldeck Rochet s-a născut la 5 aprilie 1905 la Saint-Croix (în Saône-et-Loire). Intrînd în rîndurile Partidului Comunist Francez în anul 1924, el a militat pentru realizarea intereselor țărănimii, inițiind crearea unor organizații comuniste rurale. Este numit secretar districtual al Partidului Comunist francez la Louhans, iar apoi responsabil regional pentru munca politică în rîndul țăranilor din Saône-et-Loire. Între 1932 și 1934 este secretar al Comitetului P.C.F. din Lyon, iar în 1934 secretar al comisiei agrare a Comitetului Central al Partidului Comunist Francez și membru al Biroului Confederației generale a țăranilor muncitori.

Waldeck Rochet este ales în anul 1936 membru supleant, iar un an mai tîrziu membru al C.C. al P.C.F. Deputat din 1936, Waldeck Rochet sprijină ferm lupta țăranilor francezi pentru împlinirea revendicărilor lor. În anul 1939, cînd Partidul Comunist Francez este interzis, Waldeck Rochet e arestat împreună cu alți 44 de deputați comuniști și, în urma procesului în care denunță politica dezastruoasă a lui Daladier, e condamnat la cinci ani muncă silnică și deportat în Algeria.

În noiembrie 1943, după eliberarea din închisoare, Waldeck Rochet este numit delegat al C.C. al P.C.F. la Londra. Intors în 1944 în Franța, este ales membru în Adunarea Constituantă și apoi în Adunarea Națională franceză. Pînă în februarie 1948, este președinte al Comisiei parlamentare pentru agricultură. Din anul 1954 este vicepreședinte și din 1958 președinte al grupului parlamentar comunist din Adunarea Națională (1958—1959 ; 1962—1964).

In 1945, imediat după sfîrșitul războiului, Waldeck Rochet a condus Comisia pentru agricultură a C.C. al P.C.F. și a fost multă vreme director politic al săptămînalului „La Terre". Pentru activitatea sa neobosită în cadrul partidului, este ales membru supleant al Biroului Politic al P.C.F. în 1945, membru al Biroului Politic în 1950, membru al Secretariatului C.C. al P.C.F. în 1959 și secretar general adjunct al partidului în mai 1961.

Congresul al XVII al P.C.F., desfășurat între 14—17 mai 1964, îl alege pe Waldeck Rochet, secretar general al partidului, funcție pe care o deține de atunci fără întrerupere.

S. Ț.

poșta redacției

REPUBLICA POPULARĂ CONGO

Ion Ursu, Bacău. După ce, la 31 decembrie 1968, Marien Ngouabi, președintele Consiliului Național Revoluționar (C.N.R.), era instalat în funcția de șef al statului, în cursul anului 1969, C.N.R. a început o largă campanie de restructurare statală. Acest proces a fost încheiat la 29—31 decembrie, cînd a fost anunțată în mod oficial crearea noului Partid Congolez al Muncii, iar statul Congo (B) a fost proclamat republică populară. Noua constituție, anunțată la 3 ianuarie 1970, fundamentează schimbări însemnate în conducerea statului. Adunarea Națională Congoleză a fost suspendată, funcțiile legislative fiind încredințate Congresului Partidului Muncii. Comitetul Central al partidului, compus din 41 de membri, a devenit organul executiv al statului. Consiliul de Stat îndeplinește funcțiile guvernului; președintele său este președintele Comitetului Central. Președintele republicii numește membrii Consiliului de Stat. Noua Constituție congoleză proclamă suveranitatea poporului asupra destinelor țării, libertatea cuvîntului, a presei, asocierii și libertatea religioasă (interzicînd utilizarea activităților religioase în scopuri politice).

Bujor Ivănescu, Cîmpina. 1) Un franc nou este egal cu o sută de franci vechi. 2) În Irlanda, catolicii și protestanții vorbesc aceeași limbă.

Dumitru Sfîrlea, com. Sieuț, nr. 235, jud. Bistrița. 1) Dorește să cumpere nr. 1/1970 al revistei noastre. 2) După cum am anunțat într-un reflector, poliția americană a fost dotată recent cu o aparatură electronică. Toate informațiile privind autovehiculele furate sau care au participat la o infracțiune, identificarea evadaților, arestările efectuate și mandatele de arestare emise, metodele de lucru ale infractorilor individuali sau organizați în bande, cecurile false etc. sînt înregistrate după ce au fost codificate electronic. Automobilele poliției pot obține oricare din informațiile dorite (prin dotarea cu aparate de radioemisie și recepție) în foarte scurt timp, chiar atunci cînd se află în misiune. În acest fel polițiștii pot elucida enigmele privind o persoană sau o situație pe care o urmăresc sau, și acest lucru este cu atît mai important, pot preveni, în unele cazuri, comiterea unei infracțiuni.

Gheorghe N. Luxandra, com. Stîlpeni, jud. Argeș. Insula Porto Rico are o suprafață de 8 903 kmp și o populație de peste 2,5 milioane locuitori. Insula a fost descoperită de Columb, care a denumit-o „San Juan Bautista" (1493). La origini, ea a fost locuită de indienii arawak. În 1598, lordul Cumberland ocupă insula. În secolul al XVII-lea, Porto Rico se transformă într-un centru de contrabandă. Spania continuă să supună insula, unde, spre deosebire de alte teritorii sud-americane, care își revendică independența, mișcările populare erau aproape inexistente. În urma unei revolte din 1867, este abolită sclavia. Insulei i se acordă autonomia în 1897, în ajunul războiului hispano-american (1898). Învinsă în acest război, Spania cedează Porto Rico Statelor Unite, prin Tratatul de la Paris (10 decembrie 1898). S.U.A. introduc la început doar un control militar; în 1900 este numit aici un guvernator. Prin „Jones Act", locuitorii insulei dobîndesc cetățenia americană, iar în 1948 dreptul de a alege un guvernator. Constituția portoricană a fost votată în 1952, ratificată printr-un referendum și acceptată de Congresul S.U.A. Prin această constituție, Porto Rico este un stat „asociat" Statelor Unite. Portoricanii sînt cetățeni americani, dar nu sînt reprezentați în Congres și nu plătesc nici un impozit federal. Guvernatorul insulei, ales pentru patru ani, îndeplinește funcția unui șef de stat.

Ion Stoica, bloc N 2, ap. 26, Paroșeni, jud. Hunedoara, dorește să cumpere nr. 29, 30, 31 și 32 din 1969 ale revistei „Lumea".

DIN NOU DESPRE SFÎRȘITUL CUIRASATULUI „BISMARCK"

În nr. 51 din 1969, revista „Lumea" a publicat la „Poșta redacției" articolul „Sfîrșitul cuirasatului Bismarck". Îmi permit să completez și să precizez unele lucruri. Cuirasatul „Bismarck", cu un deplasament de 42 500 tone, a fost lansat în 1941, adică în același an în care a fost scufundat. Cele 16 000 tone ale cuirasei și compartimentarea interioară îl transformau într-un vas aproape de nescufundat, deoarece, la acea dată, era cel mai modern vas de război în serviciu. Armamentul principal cuprindea 8 tunuri de 380 mm (în patru turele), cu bătaie pînă la 40 km; greutatea unui proiectil era de aproape 1 000 kg. Armamentul secundar cuprindea 12 tunuri de 150 mm (în turele duble); artileria antiaeriană avea 16 tunuri de 102 mm (tot în turе duble), tunuri rapide de 38 mm etc. Misiunea cuirasatului, care inițial trebuia să fie îndeplinită împreună cu cele două cuirasate mai mici și mai vechi „Scharnhorst" și „Gneisenau", era aceea de a intercepta și scufunda convoaiele de nave de transport din Atlanticul de nord. Deoarece cuirasatele „Scharnhorst" și „Gneisenau" erau avariate la Brest de R.A.F. (aviația engleză), „Bismarck" a plecat în misiune însoțit numai de crucișătorul greu „Prinz Eugen", cu un deplasament de 14 750 t (armament principal — 8 tunuri de 203 mm). În urma unor informații primite din Suedia, Amiralitatea britanică a înțeles misiunea lui „Bismarck" încă înaintea sosirii acestuia la Bergen, în Norvegia, și a luat măsurile necesare de prevenire. „Bismarck" a plecat din Bergen (însoțit de „Prinz Eugen") spre nord-vestul Atlanticului; la 23 mai, era interceptat în nord-vestul Islandei de crucișătoarele engleze „Suffolk" și „Norfolk", urmărit prin radar și atacat de amiralul Holland la 24 mai. (La luptă au participat crucișătorul de linie „Hood" — 41 650 t — și noul cuirasat „Prince of Wales" — 35 000 t). Cu puțin înaintea orei 6, a treia salvă a lui „Bismarck" lovește pe „Hood" într-un depozit de muniții; crucișătorul sare în aer; din cei peste 1 400 de membri ai echipajului nu au putut fi salvați decît trei. Avariat, „Prince of Wales" se retrage. Deși „Bismarck", cu rezervorul de combustibil avariat, cu o viteză redusă, lasă o dîră de păcură ușor vizibilă din avion, englezii îi pierd urma. Localizarea lui prin radiogoniometrie este greșită: este căutat nouă ore în direcția strîmtorii Danemarcei (între Groenlanda și Islanda), cînd, de fapt, el se afla cu 900 mile mai la sud (600 mile de extremitatea sudică a Groenlandei). Este regăsit abia după 31 de ore, la 26 mai (orele 10,26), de hidroavionul tip „Catalina". Cuirasatul „Repulse" și portavionul „Victorious", care se îndreptau spre vest spre a intercepta vasul german, abandonează din lipsă de combustibil. Nava „King George V" nu îndrăznește să atace singură. Din ordinul Amiralității britanice, toate navele aflate în zona periculoasă sînt deviate din drumul lui „Bismarck". Venind dinspre Gibraltar, escadra compusă din cuirasatul „Renown" și portavionul „Ark-Royal" interceptează vasul german cu avioanele. La 26 mai, orele 8,35, în ciuda furtunii, avioanele decolează de pe „Ark-Royal" și atacă cuirasatul german. Vasul e lovit în pupă; e avariată comanda celor două cîrme. Mai erau de parcurs 400 mile pînă la Brest, dar, cu pupa distrusă, vasul e obligat să manevreze spre nord-vest. Viteza e redusă mult, la 3 noduri. La orele 1,20 noaptea cinci distrugătoare britanice ale amiralului Vian atacă vasul german. În zorii zilei de 27 mai, sosesc „King George V" și „Rodney". Duelul de artilerie începe la 8,45. Transformat în epavă, „Bismarck" nu se scufundă decît după ce e torpilat de cuirasatul „Dorsetshire" — la orele 10,36. Din cei peste 2 000 de membri ai echipajului, sînt salvați 110.

Arh. Mircea N. CIREBEA
București

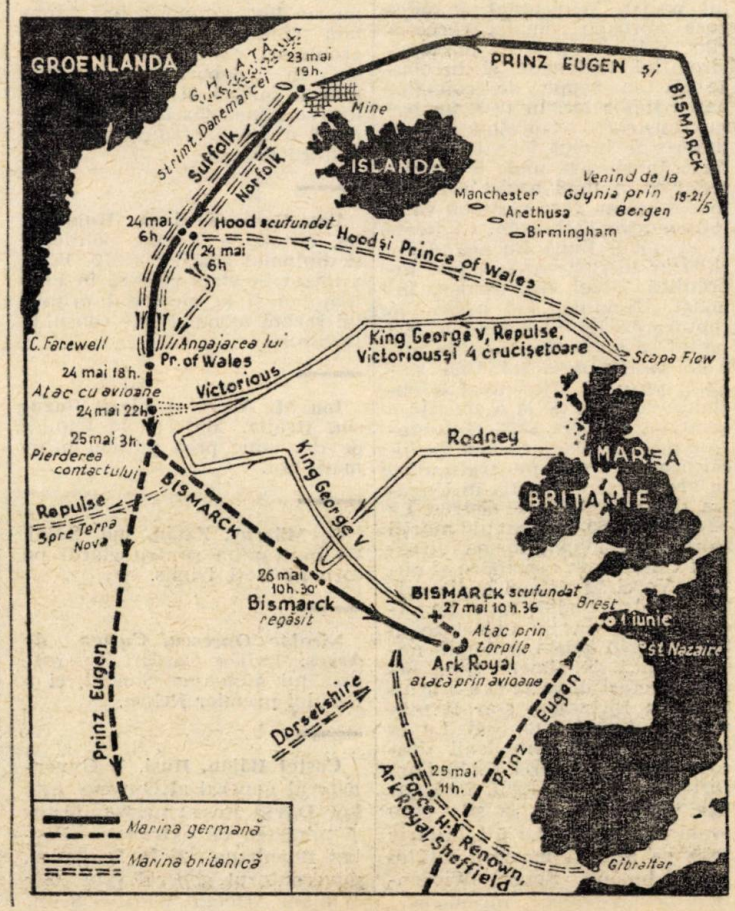

poșta redacției

CAPTURAREA LUI EICHMANN

Vasile Asăvoaie, com. Voiteg, jud. Timiș. 1) Cu puțin înainte de sfîrșitul războiului, criminalul nazist Adolf Eichmann a părăsit lagărul Theresienstadt (27 aprilie). Din acel moment, i s-a pierdut urma timp de cincisprezece ani. Totuși, datorită asiduității cu care au fost urmate toate pistele, adevărate sau false, care ar fi putut duce la capturarea lui, a putut fi reconstituit, aproximativ, un itinerar al acestuia. La 28 aprilie 1945, el se afla la Praga, la 29 aprilie la Budejovice, la 1 mai în lagărul de la Ebensee, în apropiere de Bad Ischl, iar la 2 mai la Altausee, unde a rămas pînă în 9 mai. După acea dată, Eichmann, s-a lăsat internat în lagărele americane ; la sfîrșitul lunii iunie, evadează din lagărul de muncă de la Cham. Un timp, stă ascuns în Germania de nord — lucru confirmat de doi ofițeri S.S. cu grade importante, care au menținut legătura cu el — apoi se refugiază la Solingen, la unchiul său. O încercare de a-l captura în regiunea Altausee, de revelionul anului 1949, eșuează. Urmele lui Eichmann se pierd aproape complet după 1950. Se află, totuși, că a plecat la Roma, unde, ajutat probabil de călugării Weber și Benedetti, obține un pașaport și pleacă spre America de Sud. În 1952, soția lui Eichmann și băieții săi dispar. Simon Wiesenthal povestește în cartea „Asasinii printre noi" cum a aflat de locul unde se refugiase criminalul nazist. Wiesenthal abandonase aproape complet cercetările proprii pentru descoperirea lui Eichmann și începuse să se ocupe de colecționarea timbrelor. În 1953, un baron austriac, colecționar de timbre, îl invită la vila sa de lîngă Innsbruck, unde îi arată o scrisoare a unui nazist refugiat în Argentina care susținea că îl întîlnise pe Eichmann, că acesta ar locui lîngă Buenos Aires și că ar lucra la o companie hidraulică. Firul era, așadar, înnodat. Greutatea cea mare în capturarea lui Eichmann a fost faptul că nu se dispunea de nici o fotografie de-a lui. Una singură, pe care Wiesenthal o obținuse cu greu de la o amantă a acestuia, era din 1934. O singură dată, un subaltern fanatic încălcase ordinul, fotografiindu-l în vremea cînd se afla în Ungaria, dar clișeul fusese distrus. La 22 aprilie 1959, un anunț al morții Mariei Eichmann, mama vitregă a celui fugit, cuprindea și numele Verei Eichmann (soția criminalului). Așadar, soția lui Adolf Eichmann nu divorțase și trăia într-o parte a lumii neștiută încă de nimeni. S-au făcut cercetări discrete și s-a aflat că Vera Eichmann s-ar fi măritat în America de Sud. La 10 octombrie 1959, israelienii descoperă adresa Verei Eichmann. Dificultățile continuau, însă, atîta vreme cît nu se știa cum arată Eichmann. La 6 februarie 1960, se anunță moartea tatălui lui Eichmann. Simon Wiesenthal are o idee ingenioasă : cheamă un fotograf priceput care, nevăzut, de la 300 metri, fotografiază tot grupul care venise la cimitir. Cu ajutorul fotografiilor mărite ale celor patru frați ai lui Adolf Eichmann, al fotografiei sale din 1934 și al unei vagi informații potrivit căreia Adolf ar semăna cu unul din frații săi, Wiesenthal alcătuiește un fel de portret-robot pe care-l încredințează autorităților israeliene. La 11 mai 1960, după cincisprezece ani de căutări, obersturmbannführer-ul S.S. Adolf Eichmann este capturat de un comando israelian la ieșirea dintr-o uzină „Mercedes-Benz" din Buenos Aires. Nouă zile mai tîrziu, e transportat cu avionul în Israel. Ajunge la Ierusalim, la 22 mai. La 23 mai, primul ministru al Israelului, David Ben Gurion, anunță în Knesseth (Parlament) capturarea lui Eichmann. 2) Pretextul represaliilor împotriva evreilor dezlănțuite de regimul nazist, în 1938, a fost asasinarea la 7 noiembrie a secretarului de legație Ernst von Rath de la Ambasada germană din Paris de către Herschel Grynspan, un evreu polonez. La ordinul lui Heydrich, în noaptea de 9 noiembrie au fost incendiate și distruse sinagogile și magazinele din Germania și Austria. Noaptea a devenit cunoscută sub numele de „Kristallnacht" (noaptea de cristal), pentru faptul că străzile erau pline de cioburile de sticlă ale vitrinelor magazinelor distruse. Execuțiile în masă au fost hotărîte la Conferința de la Wannsee, la 20 ianuarie 1942. Atunci a fost adoptată criminala „soluție finală a problemei evreiești", care consta în deportarea evreilor, munca forțată și execuțiile colective. Executarea „soluției finale" a fost încredințată lui Adolf Eichmann.

Em. Ramură, Gura Humorului. Ottokar Czernin, politician și diplomat austriac (1872—1932), a intrat în viața publică în 1912. Înaintea și la începutul primului război mondial este consul la București.

Ion M. Alexe și Virgil Bogasiu, Brăila. Materialele trimise de dv. aduc prea puține informații noi.

G. Mărcuș, Zalău, jud. Sălaj. Vă mulțumim pentru ziarul pe care ni l-ați trimis.

Nicolae Oprescu, Curtea de Argeș. Indira Gandhi nu este fiica lui Mahatma Gandhi, ci a fostului premier Nehru.

Costel Bălan, Huși. 1) Guvernatorul general al Guyanei este Sir David Rose ; prim-ministru și ministru de externe — Forbes Burnham. 2) În Barbados, guvernatorul general este Sir William Arleigh Winston Scott.

JOCUL PRETENDENȚILOR

Recent, a apărut un volum consacrat Bourbonilor spanioli : Jean Louis Jacquet, Les Bourbons d'Espagne. *Desprindem din acest interesant volum unele amănunte privind succesiunea la tronul spaniol, mult mai încîlcită decît putea să apară la prima vedere, dar soluționată recent prin desemnarea favoritului lui Franco drept viitor rege.*

Ultimul rege al Spaniei, Alfons al XIII-lea, a părăsit țara la 14 aprilie 1931, după ce dăduse o declarație în care arăta că nu are dreptul *să renunțe la prerogativele regale, adăugînd textual, că „pentru a cunoaște adevărata expresie a opiniei colective și, așteptînd ca națiunea să vorbească,* suspend deliberat exercițiul puterii regale *și mă îndepărtez de Spania, recunoscînd astfel că ea este singura stăpînă a destinelor sale". Deci, nu era vorba de o abdicare, ci de o retragere. Peste doi ani, în 1933, prințul moștenitor* Alfons, *conte de Cavadonga (1907—1938), bolnav de hemofilie, renunță la drepturile sale la tron. În același an, cel de-al doilea fiu,* Jaime *(n. 1908), duce de Segovia, renunță și el la drepturile sale. Astfel, în 1941, cu puțin timp înaintea morții, Alfons al XIII-lea* abdică *(abia acum) în favoarea celui de-al treilea fiu,* Juan, *conte de Barcelona (n. 1913). Dar încurcătura abia începe. După cum se știe, în Spania, a existat partidul carlist, format din partizanii lui don Carlos, fratele regelui Ferdinand al VII-lea, care, în ciuda legii salice, lăsase tronul spaniol fiicei sale, Isabela a II-a, în loc să-l lase fratelui său, Carlos. Acesta a fost proclamat rege de către partizanii săi, iar toți urmașii* s-au considerat regi legitimi ai Spaniei. *Astfel, după el, numit* Carlos V, *au urmat fiii săi* Carlos VI *(1844—1861) și* Juan III *(1861—1868), fiul acestuia,* Carlos VII *(1868—1909), fiul său* Jaime *III numit* Carlos VIII *(1909—1931), apoi un alt fiu al lui Juan III, anume* Alfonso Carlos I *zis* Carlos IX *(1931—1936), care a fost* ultimul rege carlist. *La moartea sa, acesta, prin testament, numește regent pe* François-Xavier de Bourbon-Parma, *fiul lui Robert de Bourbon-Parma (care a avut 23 de copii !) și frate al împărătesei Zita și al cunoscutului prinț Sixt de Bourbon. În 1952,* François-Xavier se proclamă rege *al Spaniei, la mînăstirea din Montserrat. În 1964, fiul său Hugo-Carlos, se căsătorește cu Irena de Olanda, ceea ce redă strălucire manifestațiilor carliste. În fiecare an, la Montejurra, „muntele sacru", se adună partizanii acestui pretendent, dar după cum subliniază autorul, carlismul nu mai trezește azi altă pasiune decît cea a cultului morților. Situația s-a complicat după moartea regelui Alfons al XIII-lea (1941). În 1945, contele de Barcelona, rege prezumtiv al Spaniei, dă o declarație-manifest, enunțînd principiile liberale care vor sta la baza eventualei sale domnii. Dar, un an mai tîrziu, în 1946, ducele de Segovia, Jaime, care renunțase, în 1933, la drepturile sale la tron, revine asupra acestei renunțări. Devenit* șef al casei de Bourbon, *el își anunță pretendența la tronul... Franței, iar din 1964 reclamă tronul Spaniei pentru... fiul său, infantele Louis-Alfons ! Interesant e că, în 1954, Franco are o întrevedere cu don Juan, contele de Barcelona și hotărăsc împreună ca fiul acestuia, Juan-Carlos, să-și facă educația în Spania. Atunci, don Juan a declarat : „Nu voi renunța niciodată la prerogativele mele în favoarea fiului meu", iar Juan-Carlos a răspuns : „Tatăl meu este singurul rege legitim". Se părea, deci, că singura soluție era desemnarea succesorului lui Franco în persoana contelui de Barcelona, care trăiește în exil. Dar vederile sale prea liberale l-au făcut terminat pe Franco să-l aleagă pe fiul său, după ce, mai întîi, îndepărtase pretendentul carlist. În felul acesta, s-a încheiat disputa în jurul tronului spaniol, care și alteori, de-a lungul istoriei, a provocat conflicte. E de ajuns să ne amintim de războiul pentru succesiune spaniolă, război în urma căruia, la începutul secolului al XVIII-lea, Bourbonii s-au constituit în dinastie spaniolă. Mai notăm că, în afară de Spania, Bourbonii domnesc și în Luxemburg, în persoana marelui duce Jean, din ramura Bourbonilor de Parma.*

Ștefan S. GOROVEI
Fălticeni

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA MECANICĂ CUGIR

produce:

- **MAŞINA DE RECTIFICAT PLAN RP-250 A, cu ax orizontal de înaltă precizie, destinată operaţiilor de rectificare plană la piese unicate şi la fabricaţia de mică sau mare serie. Maşina poate lucra cu comenzi individuale sau în ciclu.**

- **MAŞINA DE RECTIFICAT INTERIOR RI-80 TIP SM-ME 63, destinată operaţiilor de rectificare interioară şi plan frontală, la lucrări de serie mică şi mijlocie. Comenzile maşinii şi mişcările principale sînt acţionate electrohidraulic.**

- **MAŞINA UNIVERSALĂ DE ASCUŢIT SCULE UAS-200 A, utilizabilă la ascuţirea sculelor aşchietoare de precizie mijlocie. Toate mişcările de lucru sînt executate manual, deservirea fiind din faţa şi din spatele maşinii. Antrenarea axului portpiatră se face printr-un electromotor, montat în interiorul batiului.**

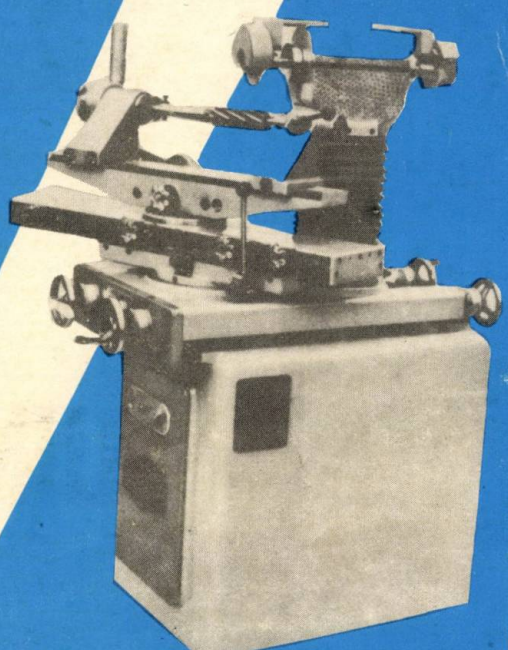

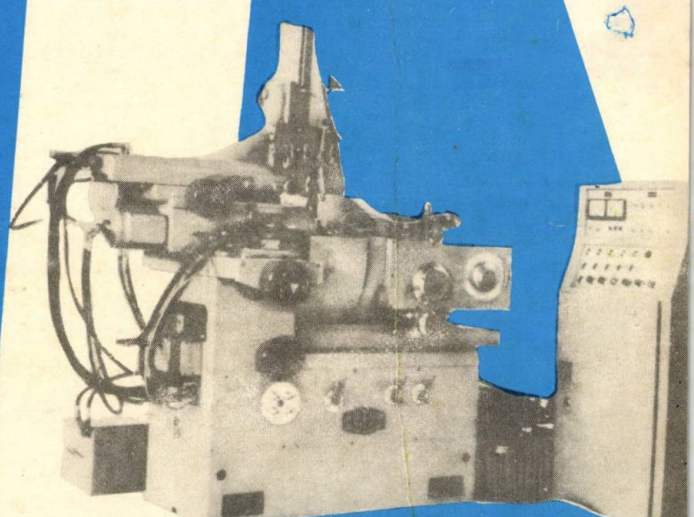

MEDALIA DE AUR

...CUPA ÎNVINGĂTORILOR SAU TRICOUL DE CAMPION VA AȘTEAPTA LA CAPĂTUL ÎNTRECERILOR SPORTIVE DE IARNĂ.

DAR PENTRU CUCERIREA TROFEELOR SE CER NU NUMAI CALITĂȚI FIZICE ȘI PSIHICE DEOSEBITE, NU NUMAI O PREGĂTIRE SPORTIVĂ TEMEINICĂ CI ȘI MATERIALE DE CEA MAI BUNĂ CALITATE.

PENTRU ACEASTA, MINISTERUL INDUSTRIEI LEMNULUI ASIGURĂ SPORTIVILOR NOȘTRI ARTICOLE ȘI MATERIALE DE SPORT, FABRICATE DE TEHNICIENI ȘI MAIȘTRI CU ÎNALTĂ CALIFICARE LA COMPLEXUL DE PRELUCRARE A LEMNULUI DIN ORAȘUL REGHIN. CELE MAI VALOROASE ESENȚE DE LEMN DIN PĂDURILE CARPATINE, TEHNOLOGIILE MODERNE DE FABRICAȚIE, LĂCURI DE CALITATE SUPERIOARĂ ȘI EXPERIENȚA ÎNDELUNGATĂ A PRODUCĂTORILOR AU CONSACRAT PE PIAȚA INTERNĂ ȘI EXTERNĂ ARTICOLELE SPORTIVE FABRICATE LA C.P.L. REGHIN.

VĂ LE RECOMANDĂM ȘI DUMNEAVOASTRĂ CA PE O GARANȚIE SIGURĂ A SUCCESULUI ÎN ÎNTRECERILE SPORTIVE ALE ANULUI 1970 !

LUMEA

CABINETUL DE PROPAGANDĂ BIBLIOTECA SIBIU

Nr. 8 *19 februarie 1970*

Orientul Apropiat

Mersul evenimentelor

reportaj pe glob

CAMBODGIA

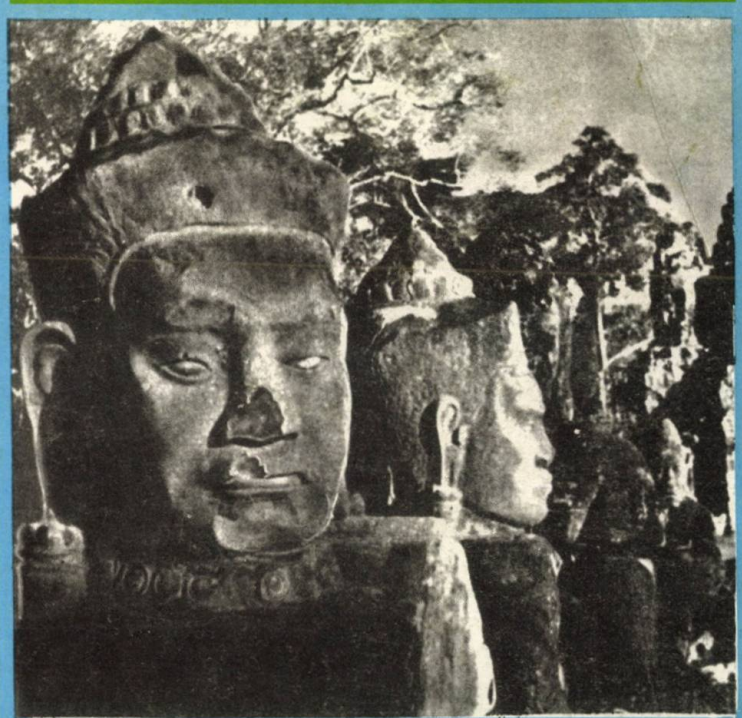

Roma

Sfîrşitul crizei ?

Washington

În labirintul „vietnamizării"

Diplomaţia: instituţii şi metode

Din țările socialiste

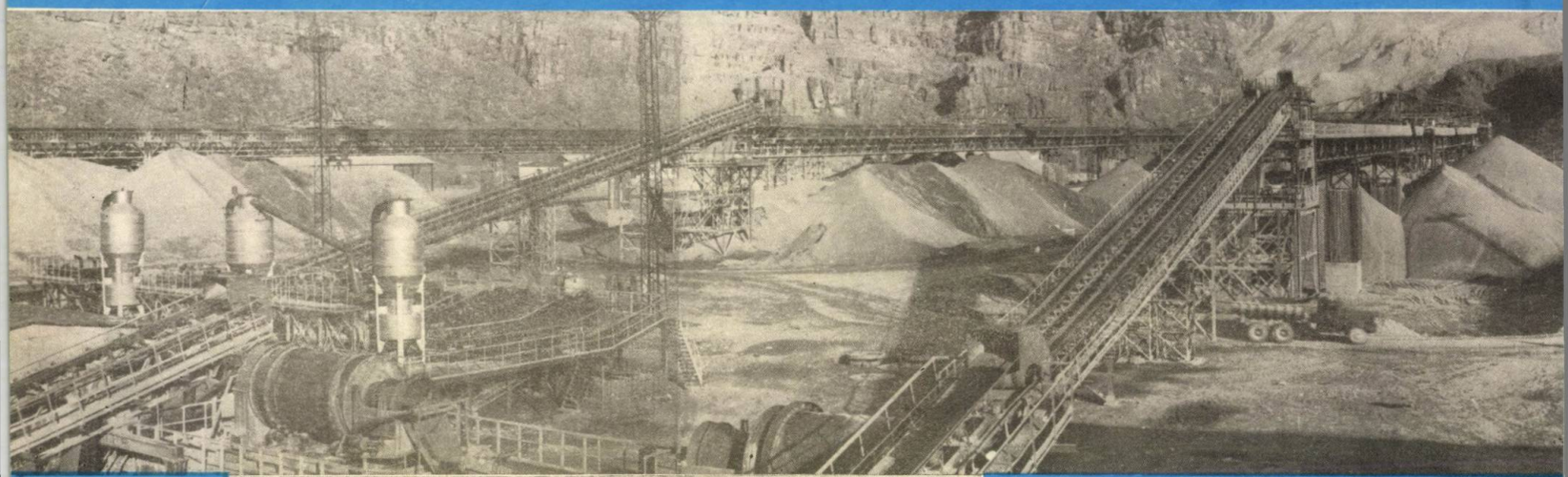

U.R.S.S.

Aspect de pe şantierul viitoarei hidrocentrale Toktogulsk de pe rîul Narîn, în R.S.S. Kirkiză

R. P. POLONĂ

Vedere aeriană a unui nod de şosele suspendate, recent dat în exploatare, în apropiere de podul Poniatowski din Varşovia

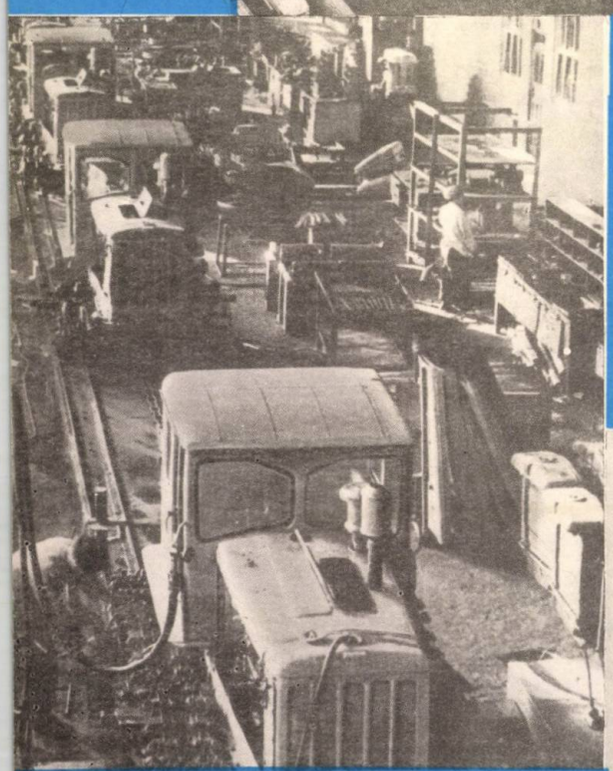

R. P. BULGARIA

În 1968 tonajul navelor maritime construite în R.P. Bulgaria era de 130 000 tone. Pentru anul 1975 se prevede o creştere a producţiei de vase de trei ori faţă de 1968. În fotografie, şantierul naval „Gheorghi Dimitrov" din Varna

R.P.D. COREEANĂ

Hala de asamblare a Fabricii de tractoare din Kiyang

R. D. GERMAN

Noul hot „Panorama din staţiun climateri Oberh situa la margin pădu Thuring

LUMEA

Nr. 8 (330) — 19 FEBRUARIE 1970

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Anca Voican*
Din declarațiile săptămînii

INTERVIUL NOSTRU

4 NICOLAE ECOBESCU : Deceniul dezarmării

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

6 ROMA. Premisele și perspectivele rezolvării crizei. *Francesco Gozzano*
8 MOSCOVA. Convorbiri politice și economice. *Silviu Podină*

ARTICOLE

9 În labirintul „vietnamizării". *Romulus Căplescu*
11 Orientul Apropiat. Mersul evenimentelor. *Rodica Georgescu*
12 Manifestul radicalilor francezi sau tentativa de transplantare a unei inimi necunoscute. *Florica Selmaru*
20 McLuhan și „ruralizarea". *H. Dona*

SINTEZE

14 Schimburile comerciale între R. D. Germană și R. F. a Germaniei.
Organizațiile de rezistență palestiniene. *Ion Madoșa*
15 Problema kurdă. *Stelian Țurlea*

REPORTAJ PE GLOB

16 Cambodgia. *Adrian Ionescu*

EVOCĂRI ISTORICE

18 Un sfert de veac de la eliberarea Budapestei. *Dr. Ion Babici*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

22 Contribuții românești la studierea conceptului de „diplomație". *Paul Dimitriu*

SERIAL

24 „Ziua cea mai scurtă" (3). *Sergiu Verona*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Rinascita, Europa Archiv, Pravda, Le Monde, The New Republic

PROFIL

30 KEITH HOLYOAKE, primul ministru al Noii Zeelande

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

DECENIUL DEZARMĂRII

Din actualitatea internațională

ROMA. Premisele și perspectivele rezolvării crizei guvernamentale

MOSCOVA. Convorbiri politice și economice

ORIENTUL APROPIAT. Mersul evenimentelor

PARIS. Manifestul radicalilor francezi

Reportaj pe glob

CAMBODGIA

McLuhan și „ruralizarea"

Din istoria celui de-al doilea război mondial

CIFRUL SECRET JAPONEZ

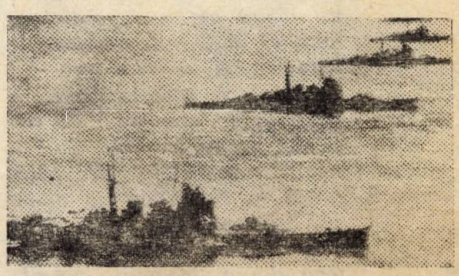

săptămîna în telegrame

Geneva

RELUAREA DEZBATERILOR DEZARMĂRII

Comitetul pentru dezarmare de la Geneva și-a reluat marți lucrările. Reprezentantul României, ambasadorul Ion Datcu, a prezidat ședința inaugurală în cursul căreia a rostit o scurtă alocuțiune, în care a subliniat: „Ne exprimăm speranța că, desfășurîndu-se într-un moment cînd realitățile vieții internaționale îndeamnă la acțiuni hotărîte pentru eliminarea pericolului de război și pentru dezvoltarea cooperării pașnice între state, sesiunea pe care o începem va fi fructuoasă, conducînd la obținerea unor rezultate concrete care să răspundă intereselor și deziderateloi de pace, securitate și progres ale popoarelor de pretutindeni".

În cuvîntul său, șeful delegației S.U.A., Gerard Smith, a amintit discuțiile bilaterale sovieto-americane de la Helsinki, pe care le-a caracterizat ca „foarte utile pentru înțelegerea reciprocă a problemelor", adăugînd totuși că „nu dorește să prezinte situația în mod prea optimist".

Șeful delegației Uniunii Sovietice, A.A. Roscin, s-a referit la rămînerea în urmă a măsurilor de dezarmare în raport cu cursa înarmărilor, insistînd asupra necesității limitării armelor strategice și remarcînd că interzicerea producției și folosirii armelor chimice și bacteriologice, ca măsură în direcția dezarmării generale și totale, este una din sarcinile Comitetului. Roscin a precizat că este de dorit să se elaboreze un tratat de dezarmare generală și totală, sarcină primordială a Comitetului, tratat care va putea fi eficient în măsura în care un număr cît mai mare de puteri militare, și în primul rînd toate puterile nucleare, vor participa la aplicarea prevederilor lui.

La reuniunea inaugurală a Comitetului de dezarmare, reprezentantul României a anunțat vizita pe care secretarul general al O.N.U., U Thant, o face de ieri la Geneva. S-a subliniat că această vizită reprezintă un eveniment de bun augur pentru lucrările Comitetului. În conferința de presă ținută la New York în ajunul plecării sale spre Geneva, U Thant s-a referit la cîteva din problemele actuale. Astfel, el s-a pronunțat pentru destindere și intensificarea cooperării internaționale: „De aceea am salutat proiectata convocare a unei conferințe a statelor europene atît din est cît și din vest, și cred că ea se va realiza, mai curînd sau mai tîrziu". În ce privește participarea statelor la activitatea colectivă a Națiunilor Unite, secretarul general al O.N.U. a declarat că principiul universalității cere includerea tuturor țărilor în organizația internațională. U Thant s-a referit apoi la situația din Orientul Apropiat declarînd că încetarea focului în regiune a devenit cu totul ineficientă și „numai unele măsuri drastice ar putea evita o nouă catastrofă". El a arătat că situația este primejdioasă îndeosebi în zona Canalului de Suez. Secretarul general al O.N.U. și-a exprimat părerea că cele patru mari puteri care discută pe marginea problemelor din regiune ar putea să ajungă în curînd la un acord asupra unor chestiuni fundamentale, care să constituie o orientare pentru Gunnar Jarring în noile sale eforturi pentru instaurarea păcii în Orientul Apropiat. El nu a precizat, însă, care sînt punctele asupra cărora cele patru mari puteri ar putea să ajungă la un acord. U Thant s-a pronunțat, de asemenea, pentru limitarea livrărilor de armament în Orientul Mijlociu. El a adăugat că ar fi greșit să se creadă că este necesar doar un acord pentru limitarea vînzărilor de arme. „Nici o restricție de acest fel nu se aplică singură. Este vorba de dispoziția și hotărîrea tuturor statelor interesate de a respecta această limitare", a opinat secretarul general al O.N.U.

Berlin-Bonn

DIALOGUL

După cum se știe, la 12 februarie, Willi Stoph, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane, a adresat o scrisoare cancelarului Republicii Federale a Germaniei, Willy Brandt. În scrisoare se arată, printre altele: „Pentru stabilirea coexistenței pașnice și a reglementării contractuale a unor relații normale între R.D. Germană, pe baza normelor unanim acceptate ale dreptului internațional, consider necesar ca președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane și cancelarul federal al Republicii Federale a Germaniei, să se întîlnească pentru tratative directe... Vă propun ca această întîlnire să aibă loc la 19 sau la 26 februarie 1970, în capitala Republicii Democrate Germane — Berlin".

Agenția A.D.N., referindu-se la scrisoarea adresată de Willi Stoph cancelarului vest-german a făcut cunoscut că, la 13 februarie, conducerea Partidului Comunist German a adresat lui Willy Brandt un apel, cerîndu-i să accepte propunerea de tratative a președintelui Consiliului de Miniștri al R.D.G., Willi Stoph. „Nu există o cale care să ducă la îmbunătățirea relațiilor între cele două state germane ocolind recunoașterea R.D.G. potrivit normelor dreptului internațional", a declarat în acest sens Herbert Mies, vicepreședintele P. C. German, într-o conferință de presă. Iar Wolfgang Mischnik, din partea fracțiunii în Bundestag a P.L.D., a subliniat că partidul său a preconizat întotdeauna tratative fără condiții prealabile. În acest sens, a apreciat că guvernul federal va trebui să examineze cu atenție scrisoarea.

În răspunsul la scrisoarea lui Willi Stoph, remisă de ministrul federal Horst Ehmke, Willy Brandt arată că a luat cunoștință cu satisfacție de invitația adresată de premierul R. D. Germane de a începe convorbiri directe. Considerînd că „începerea unei normalizări a relațiilor dintre cele două state germane va constitui o contribuție comună la destindere și securitate în Europa", cancelarul vest-german a afirmat că „în momentul de față trebuie întreprinse eforturi pentru evitarea elementelor care separă și pentru căutarea elementelor care unesc". În acest sens, a precizat: „Pentru a stabili astfel de tratative, sînt gata să mă întîlnesc cu dv. Termenele propuse de dv. coincid însă cu alte obligații în legătură cu dezbaterile pentru buget din Bundestag, pe care nu le pot amîna. Cred că ar fi bine ca reprezentanți ai ambelor părți să se întîlnească în săptămîna dintre 23 și 27 februarie, pentru a aborda problema pregătirilor tehnice necesare. În cadrul acestei întîlniri s-ar putea stabili, de asemenea, definitiv data primei noastre întîlniri. Aș considera oportună o zi din cea de a doua sau a treia săptămînă din luna martie. Totodată, pornesc de la presupunerea că cea de a doua întîlnire a noastră va avea loc la Bonn".

La Addis Abbeba, președintele Iugoslaviei, Iosip Broz Tito, l-a primit pe secretarul de stat al S.U.A., William Rogers, care întreprinde un turneu într-o serie de țări africane

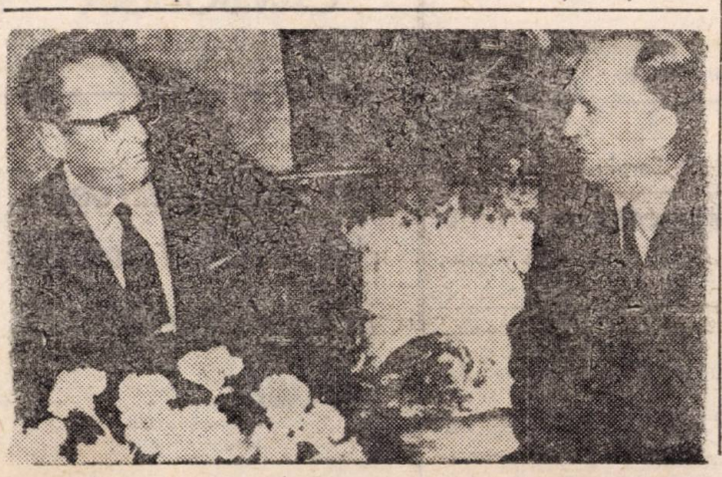

Ankara

DE LA SCIZIUNE DE PARTID LA CRIZĂ DE GUVERN

Chiar dacă activitatea este practic suspendată — sărbătoarea Bayramului, care a început marți, durează o săptămînă — criza de guvern domină viața politică. După opinia generală, nu se scontează o soluționare rapidă, dată fiind conjunctura de instabilitate conjugată — politică și economică. În practică, ea s-a exprimat prin votul negativ asupra proiectului de buget pe anul 1970 al unui grup de 41 de deputați ai Partidului dreptății, majoritar în Adunarea Națională.

Partidul dreptății, de guvernămînt, este amenințat astăzi de sciziune prin izbucnirea unor lupte interne, de mult timp în germene. În opinia cotidianu-

lui „Milliyet", tabloul politic al Turciei evidențiază eforturile unor partide de a-și găsi „personalitatea" în lupta cu „anarhia ideologică". Acestea ar constitui baza și cauza reală a luptelor interne din Partidul dreptății, condus de Suleyman Demirel. Șeful guvernului, care după un mandat de patru ani a ieșit din nou învingător în alegerile generale din toamna anului trecut, este confruntat acum cu opoziția unuia din liderii partidului, Juksel Menderes, fiul fostului premier executat. De partea lui Menderes s-au manifestat vicepreședintele partidului, Talat Asal, cîțiva foști miniștri din cabinetul Demirel și influentul fost vicepreședinte al aceluiași partid, dr. Bilgic. În esență, conflictul are cauze primordial economice : moneda națională a pierdut mult din valoarea sa reală, șomajul total și parțial constituie, ca și în trecut, probleme de rezolvat. „În pofida numeroaselor promisiuni, guvernul nu a reușit încă să instaureze o echitabilitate socială în viața economică a țării. De situație a profitat o minoritate înstărită, astfel încît prăpastia între această minoritate și păturile largi ale populației s-a adîncit necontenit", opinează „Stuttgarter Zeitung"

Instabilitatea politică și economică acuză, în practică, prezența și a altor motive, de ordin mai larg. La fața locului se consideră: „Dacă am studia aceste frămîntări ca fiind de natură personală, ar însemna să diminuăm sensul real. Mai concret vorbind, grupările politice, în condițiile actuale din țară, trăiesc drama imposibilității de a găsi soluții la problemele existente. Metodele politice, luptele și acțiunea noastră nu au putut depăși etapa «comitetelor», «ordinelor» și «intereselor»" („Milliyet"). În aceste condiții, concluzia este aproape unanimă: în ipoteza că Suleyman Demirel nu va izbuti să refacă unitatea partidului, viitorul premier va trebui să recurgă la soluția unei coaliții cu unul sau mai multe din partidele opoziției, Ismet Inonu, președintele Partidului popular republican, este în prezent unul din principalii arbitri ai situației. Totuși, pînă acum, liderii opoziției au evitat să dea un răspuns la posibiltatea formării unui guvern de coaliție.

Anca VOICAN

Din declarațiile săptămînii

Mitia RIBICICI

președintele Vecei executive federale a R.S.F. Iugoslavia

„Este necesar pentru Iugoslavia, ca țară europeană, să se ocupe mult în momentul de față de problemele securității europene și extinderii colaborării în Europa. Este necesar să se găsească răspunsul la o serie întreagă de probleme existente astăzi în Europa. Europa este un singur tot, iar problemele de politică externă ale Europei centrale nu pot fi despărțite de cele ale părții ei sudice sau ale regiunii Mediteranei". (Dintr-un interviu acordat ziariștilor străini).

Max REIMANN

prim-secretar al P.C. din Germania

„Salut orice pași serioși și cinstiți orientați spre crearea relațiilor pe baza principiilor coexistenței pașnice între R.F.G. și țările socialiste. Dar asemenea relații pot exista numai dacă guvernul federal va recunoaște realitățile politice apărute ca rezultat al celui de-al doilea război mondial, actualele granițe din Europa, inclusiv granița dintre cele două state germane, și va recunoaște R.D.G. pe baza dreptului internațional. Este necesar, de asemenea, ca guvernul federal să-și aducă contribuția la convocarea conferinței europene în problemele securității". (Dintr-un interviu acordat ziarului „Rabotnicesko Delo").

Georges POMPIDOU

președintele Franței

„Franța afirmă drepturile Israelului la existență, dreptul acestuia de a trăi liber și în pace în interiorul unor frontiere sigure și recunoscute. Dar Franța refuză Israelului dreptul cuceririi militare. Embargoul asupra armelor destinate Israelului rămîne supus unei schimbări de împrejurări sau de climat...

Președintele Nixon este mai apropiat de punctele de vedere și de problemele europene decît au fost predecesorii săi și, din această cauză, mă bucură perspectiva convorbirilor cu el". (Dintr-un interviu acordat ziarului „New York Times").

Împăratul Haile SELASSIE

„În prezent, politica de neangajare este recunoscută ca un fapt internațional. Ea a căpătat un sens nou și s-a adaptat la viața politică contemporană. Politica de neangajare nu a fost niciodată, așa cum unii înțeleg în mod greșit, o politică de observare pasivă a evenimentelor internaționale, ci, dimpotrivă, ea se caracterizează printr-o activitate foarte intensă, orientată spre stabilirea cauzelor conflictelor internaționale și spre găsirea mijloacelor de soluționare a lor. Aceasta este politica pe care o acceptăm". (Din discursul rostit cu prilejul vizitei președintelui Tito în Etiopia).

James CHICHESTER-CLARK

primul ministru al Irlandei de Nord

„Noi, din Irlanda de Nord, trăim prea mult în trecut. Politica irlandeză este prea mult legată de istorie ; ea se întoarce la legile de pedepsire a catolicilor care au fost formulate în secolul al XVI-lea. Cred că acestea sînt, de fapt, motivele (conflictelor între cele două grupări religioase — n.n.). Și, în afară de asta, trebuie să nu uitați că sîntem despărțiți, chiar dacă doar printr-un braț de apă foarte mic, de Anglia. Mulți dintre oamenii care trăiesc aici nu au fost pînă acum cîțiva ani dincolo. Acești oameni nu și-au dat nici o dată seama că în restul Regatului Unit și în restul Europei religia nu joacă nici un rol, ci este o chestiune particulară. Interacțiunea acestor două fenomene — a faptului că sîntem într-o oarecare măsură pe o insulă mică, izolați, și a trăitului în istorie — nu face decît să mențină diferendele religioase". (Dintr-un interviu acordat revistei „Der Spiegel").

În vizită la redacție

DECENIUL DEZARMĂRII

Nicolae ECOBESCU

adjunct al ministrului afacerilor externe

Opinia publică acordă o mare însemnătate problemelor dezarmării, cerînd cu hotărîre finalizarea acestui capitol complex al relațiilor internaționale contemporane prin măsuri efective de dezarmare generală și, în primul rînd, de dezarmare nucleară. Săptămîna aceasta, s-a deschis la Geneva o nouă rundă a negocierilor de dezarmare, prima din ceea ce în mod curent se numește în prezent „Deceniul dezarmării".

Pentru a răspunde interesului manifestat de cititorii noștri în acest domeniu, redacția revistei „Lumea" l-a invitat pe tovarășul Nicolae Ecobescu, adjunct al ministrului afacerilor externe, care a binevoit să răspundă întrebărilor noastre.

Reproducem prima parte din stenograma discuției care a avut loc.

— Dată fiind vastitatea temei, v-am solicita, pentru început, să ne evocați succint geneza ideii de „deceniu al dezarmării".

— Cred că, fără a stărui în detalii, următoarele trei momente conturează răspunsul la această întrebare.

3 aprilie 1969 : Delegația României la Conferința Comitetului pentru dezarmare de la Geneva avansează, pentru prima oară, ideea Deceniului dezarmării. Se arăta cu acel prilej : „După părerea delegației române, eforturile statelor tinzînd la realizarea unor pași efectivi pe calea dezarmării ar trebui ordonate într-un chip nou, menit să confere tratativelor perspectivă, continuitate, consistență și eficacitate. Credem că ar fi cazul să se recurgă la o abordare funcțională, constînd dintr-o suită de măsuri, integrate — toate — scopului fundamental urmărit : dezarmarea generală, și, înainte de toate, dezarmarea nucleară. În această optică s-ar putea concepe proclamarea unui Deceniu de dezarmare al Națiunilor Unite, 1970—1980, care s-ar armoniza cu cel de al doilea Deceniu al dezvoltării, permițînd, astfel, conjugarea eforturilor întreprinse de comunitatea internațională în aceste domenii de însemnătate vitală pentru promovarea progresului pretutindeni în lume și asigurarea păcii generale".

Faptul este consemnat în raportul Comitetului către cea de-a XXIV-a sesiune a Adunării Generale : „Reprezentantul României a sugerat, la 3 aprilie 1969, să se prevadă proclamarea unui Deceniu al dezarmării al Națiunilor Unite, 1970—1980".

Septembrie 1969 : În introducerea la raportul său anual asupra activității Organizației Națiunilor Unite, secretarul general U Thant consacră un capitol substanțial problemelor dezarmării. Reținem pasajul cheie : „Lumea se găsește în prezent la o cotitură extrem de critică. Ea poate continua cursa înarmărilor la un preț teribil pentru securitatea și progresul popoarelor lumii, sau poate înainta către obiectivul dezarmării generale și totale, obiectiv pe care, printr-o decizie unanimă, Adunarea Generală l-a stabilit în 1959, în ajunul Deceniului 1960—1970. Dacă va alege cea de-a doua cale, securitatea, bunăstarea și progresul nu numai al țărilor în curs de dezvoltare, ci și al țărilor dezvoltate și al întregii omeniri, ar avea considerabil de cîștigat. Propun, de aceea, ca membrii O.N.U. să proclame Deceniul 1970—1980 — care a fost deja desemnat ca cel de al doilea Deceniu al Națiunilor Unite pentru dezvoltare — ca Deceniu al dezarmării".

16 decembrie 1969 : Printr-o rezoluție specială, Adunarea Generală a O.N.U. „hotărăște să proclame un Deceniu al dezarmării 1970—1980". În termenii aceleiași rezoluții, ea se adresează guvernelor cu chemarea de a intensifica fără întîrziere eforturile lor concertate și concentrate pentru întreprinderea de măsuri eficace relative la încetarea cursei înarmărilor atomice la o dată apropiată, la dezarmarea nucleară și la eliminarea altor arme de distrugere în masă și pentru încheierea unui tratat de dezarmare generală și totală, sub un control internațional strict și eficace.

— Cum, în general, între proiecte și rezultate există, sau trebuie să existe, un raport esențial, de altfel criteriu definitoriu de apreciere, cum considerați rezultatele ce s-au înregistrat pînă-n prezent la capitolul dezarmării ?

— Negocierile de dezarmare au demarat în timpul primei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. Mi se pare demnă de reținut împrejurarea că prima rezoluție adoptată de Adunarea Generală, la 24 ianuarie 1946, este consacrată problemei dezarmării — mai exact, dezarmării nucleare. Rezoluția menționată se referă expres la eliminarea armelor atomice și a tuturor celorlalte arme de distrugere în masă din armamentele naționale.

O altă etapă, de o însemnătate deosebită, este marcată de adoptarea, la 20 noiembrie 1959, a cunoscutei rezoluții 1378 (XIV) a Adunării Generale, prin care dezarmarea generală era proclamată drept „cea mai importantă problemă căreia omenirea trebuie să-i facă față în prezent", și în care se sublinia, totodată, necesitatea adoptării unor „măsuri care să conducă la obiectivul dezarmării generale și totale, sub un control internațional eficace".

Numărul recomandărilor Națiunilor Unite în materie de dezarmare este impresionant de mare. Sugestiile și propunerile prezentate ar putea alcătui cel puțin 10 tomuri foarte voluminoase. Au fost create diferite organisme pentru discuții și negocieri. Dezbaterile, ca și tratativele, continuă de un sfert de veac. Cu toate acestea, negocierile nu au condus la adoptarea unor măsuri concrete de dezarmare.

După cum este cunoscut, au fost realizate doar cîteva acorduri colaterale : Tratatul referitor la demilitarizarea Antarcticii ; Tratatul cu privire la interzicerea experiențelor cu arme nucleare în atmosferă, în spațiul extra-atmosferic și sub apă ; Tratatul privind principiile care guvernează activitățile statelor în domeniul explorării și folosirii spațiului extra-atmosferic, inclusiv Luna și alte corpuri cerești ; Tratatul vizînd interzicerea armelor nucleare în America Latină și Tratatul de neproliferare a armelor nucleare.

Sînt acorduri care au o anumită semnificație. Însemnătatea lor nu trebuie, însă, supraestimată. Este un fapt că ele se opresc asupra unor aspecte periferice, neafectînd cursa înarmărilor, stocurile de arme existente. Este un fapt că tratatele amintite nu stăvilesc acumularea unor cantități tot mai mari de armamente în arsenalele militare, nu oferă soluții de nădejde pentru înlăturarea primejdiei de război. Este un fapt că, în ciuda eforturilor depuse pînă în prezent, negocierile purtate în Comitetul pentru dezarmare nu au înregistrat progrese către dezarmare generală, reclamate de popoare, de forțele progresiste, de opinia publică mondială.

Așa cum sublinia recent tovarășul Nicolae Ceaușescu, „o problemă deosebit de importantă, care preocupă de mult timp omenirea și care devine din ce în ce mai actuală, este problema dezarmării generale. Se discută de multă vreme despre aceasta ; de mult timp funcționează un Comitet de dezarmare la Geneva, dar în vreme ce la Geneva au loc discuții despre dezarmare, cursa înarmărilor continuă, cresc bugetele militare, cheltuielile pentru înarmare depășind anul trecut peste 200 miliarde de dolari".

— Se vorbește în mod curent despre cursa înarmărilor considerîndu-se atît uriașele cheltuieli în scopuri militare, cît și spirala ca atare a acumulării de mijloace de distrugere. Ați dori să vă opriți asupra acestei probleme ?

— Factor permanent de frustrare și inchietudine, cursa înarmărilor absoarbe o parte considerabilă a avuției umanității, fără ca prin aceasta să-i sporească cîtuși de puțin securitatea. Se poate afirma că, în prezent, cheltuielile militare au dobîndit asemenea proporții încît, pe lîngă implicațiile deosebit de grave pe planul păcii și securității, pun în pericol însăși bunăstarea economică și socială a omenirii. S-ar putea oare scăpa din vedere că astăzi omenirea cheltuiește pentru înarmări o cantitate din resursele sale ce depășește valoarea producției totale a lumii anului 1900 ?

Potrivit estimărilor, de la începutul secolului nostru și pînă acum au fost irosite în scopuri militare peste 4 000

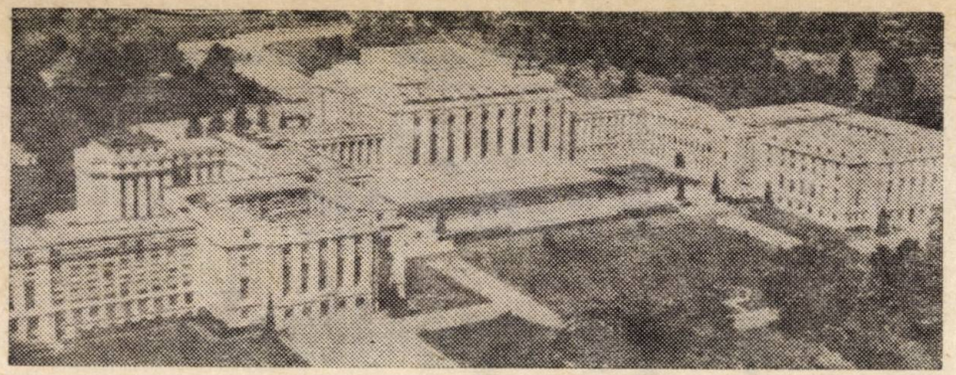

Palatul Națiunilor din Geneva

miliarde de dolari. Destinate unor țeluri pașnice, aceste fonduri ar fi fost suficiente pentru a asigura alimentarea întregii populații a globului și a elimina criza de locuințe din lume.

Cheltuielile militare ale tuturor statelor în anul 1967 — an pentru care există date și analize cuprinzătoare — au însumat 182 miliarde de dolari, ceea ce reprezintă 53 de dolari pentru fiecare bărbat, femeie și copil de pe Pămînt. Dar cifra, ca atare, oricît de sugestivă ar fi, nu poate, totuși, prin ea însăși, să dezvăluie dimensiunile reale, întreaga semnificație a efortului mondial pentru înarmare. Cred că imaginea va fi întregită dacă vom recurge la cîteva repere comparative.

În ultimii ani, creșterea relativă a cheltuielilor militare a fost mai rapidă decît cea a produsului național brut al tuturor țărilor. În timp ce alocațiile militare pe cap de locuitor s-au mărit cu 16 la sută, sporul per capita al produsului național brut a fost de numai 9 la sută.

Fondurile destinate înarmărilor depășesc considerabil pe cele afectate domeniului atît de important al formării omului. Astfel, pentru educația fiecăruia din cei aproximativ un miliard de tineri de vîrstă școlară de pe glob, statele alocă, în medie, 100 de dolari. Pentru un tînăr îmbrăcat în uniformă militară, suma este de 78 ori mai mare (7 800 dolari anual). Alocațiile în domeniul sănătății publice reprezintă doar o treime din totalul bugetelor militare. În 1967, cheltuielile militare au absorbit 7 la sută din întreaga producție de bunuri și servicii a omenirii, reprezentînd echivalentul venitului anual total al unui miliard de oameni care trăiesc în America Latină, Asia de Sud și Orientul Mijlociu.

La uriașele sacrificii materiale se adaugă și un vast potențial uman sustras din sfera activităților productive. În zilele noastre, în condiții de pace, 50 milioane de oameni se află fie sub arme, fie angrenați în mecanismul pregătirilor cu caracter militar.

Acestea nu sînt abstracțiuni, simple reprezentări de interes teoretic. Ele dau expresie uriașelor sacrificii pe care cursa înarmărilor le impune omenirii. Este o grea povară, resimțită tot mai mult de fiecare țară. Ea se răsfrînge negativ asupra eficienței eforturilor depuse de popoare pentru împlinirea aspirațiilor lor de progres, bunăstare și civilizație.

Interesele fundamentale ale fiecărui popor, ale tuturor națiunilor lumii dictează adoptarea neîntîrziată a unor măsuri eficace de încetare a cursei înarmărilor, efectuarea unor pași concreți în direcția dezarmării, conversiunea spre scopuri pașnice a resurselor și energiilor cheltuite în prezent pentru înarmări.

— Procesul de dezvoltare a cursei înarmărilor nu are o simplă reprezentare ascendentă. Se vorbește în mod curent despre „momentul de prag" pe care îl parcurge. Ce ne puteți spune, în această privință, despre dezvoltarea calitativă a cursei înarmărilor ?

— Cursa modernă a înarmărilor este, prin excelență, calitativă. Ea se întemeiază, esențialmente, pe cercetările și tehnicile de vîrf. Cursa tehnologică a armamentelor apare ca cea mai importantă trăsătură a competiției în domeniul înarmărilor. Este un fapt notoriu că producția de arme, pregătirile de război angrenează zeci de mii de oameni de știință și specialiști în efortul pentru perfecționarea mijloacelor de distrugere, împiedicîndu-i să-și pună inteligența și cunoștințele în slujba bunăstării materiale și spirituale a societății.

Datorită aplicării la producția de arme a cuceririlor științei și tehnologiei, cursa înarmărilor a dobîndit proporții de ordinul fantasticului. Stocurile de arme nucleare au depășit de mult 1 000 000 de megatone sau, dacă am face o comparație, 50 000 000 bombe tip-Hiroșima. În paralel, au cunoscut o dezvoltare vertiginoasă mijloacele de transportare la țintă a armelor de distrugere în masă — diferite categorii de rachete, submarine nucleare, avioane strategice etc.

Armamentele de tip clasic au înregistrat, la rîndul lor, substanțiale transformări calitative și considerabile acumulări cantitative.

În ceea ce privește perspectivele pentru următoarele decenii, experții indică: armele nucleare se vor dezvolta, după toate probabilitățile, în două direcții principale — miniaturizarea și creșterea considerabilă, cu factorul 1 000, a puterii de distrugere ; armele chimice și bacteriologice vor cunoaște noi salturi, atît calitative cît și cantitative ; mijloacele de transportare la țintă vor deveni tot mai sofisticate, mărindu-se deopotrivă viteza, raza de acțiune și precizia lor ; avioanele hipersonice vor dezvolta viteze de M 10, M 20 și chiar M 25 (la viteza de M 25, zgomotul va fi atît de mare încît „șocul acustic" poate constitui el însuși o armă importantă) ; laserele, mijloacele radiologice, aparatura electronică și alte tehnici ultramoderne vor fi utilizate pe o scară tot mai largă în scopuri militare.

Cîteva cuvinte, acum, despre un aspect mai puțin investigat, dar de o incontestabilă actualitate. Am în vedere ceea ce s-ar putea numi „decalajul de putere".

Există un „decalaj al dezvoltării" ; o bogată literatură de specialitate l-a analizat și definit ; pe plan mondial se desfășoară acțiunea de combatere și lichidare a acestui flagel.

Există un „decalaj tehnico-științific" ; revoluția științifică și tehnică contemporană a înlesnit identificarea sa ; fenomenul este studiat cu asiduitate ; se desenează o strategie internațională în vederea diminuării lui.

Există un „decalaj al puterii" ; examinarea lui s-a făcut, de regulă, după criterii tradiționale (întindere geografică, resurse umane și materiale, grad de dezvoltare etc.) ; s-a proiectat, însă, prea puțină lumină asupra dimensiunilor pe care le capătă disproporțiile ce separă diferitele state pe planul puterii militare, în condițiile revoluției științifice și tehnice din zilele noastre. După cum serioase lacune prezintă și cercetarea raporturilor de conexiune și interdependență dintre *aceste trei decalaje fundamentale ale epocii.*

Două constatări esențiale, mi se pare, nu ar trebui să scape atenției, atunci cînd ne aplecăm asupra problemelor dezarmării.

Prima este determinată de împrejurarea că anumite descoperiri și inovații tehnice sînt numai la îndemîna țărilor care dispun de arme nucleare. Ea a fost pusă în evidență de șefa delegației suedeze la tratativele de dezarmare, dna Alva Myrdal, în cadrul unei intervenții rostite la Națiunile Unite. Declara dna Myrdal : „Toate aceste inovații tehnice sînt realmente legate de dezarmare, cel puțin în sensul că ele derivă în mare măsură din activitatea de cercetare și exploatare militară..." „Este absolut necesar ca toate țările lumii, conducătorii lor, popoarele lor, presa lor să perceapă cu acuitate această tendință către o imensă acumulare a tehnicii din partea națiunilor celor mai puternice".

Cea de-a doua constatare poartă asupra raportului direct dintre dezarmare și eficiența eforturilor vizînd lichidarea celor trei decalaje. Înfăptuirea dezarmării — a dezarmării nucleare în special — se impune cu vigoarea unei necesități imperioase, dacă se vrea, într-adevăr, săvîrșirea unor mutații decisive în direcția depășirii acestor decalaje și a consecințelor lor deosebit de grave.

— Prin urmare, acesta ar fi dosarul cu care este confruntat Comitetul de la Geneva. Care credeți că sînt sarcinile ce stau în fața rundei actuale de negocieri ?

— Se poate afirma că, în momentul de față, Comitetul se află în fața următoarei alternative: să continue dezbaterile asupra unor chestiuni marginale, care nu reduc efectele nocive ale cursei înarmărilor, sau să atace frontal marile probleme ale dezarmării, în conformitate cu mandatul ce i-a fost stabilit.

Stadiul tratativelor de dezarmare și, prin contrast, al cursei înarmărilor, lipsa de rezultate în primul domeniu și ascensiunea periculoasă a celui de-al doilea determină nevoia stringentă ca în Comitetul pentru dezarmare de la Geneva să se depășească etapa declarațiilor generale și a afirmării bunelor intenții, pășindu-se cu fermitate pe făgașul realizărilor practice.

Poziția țării noastre a fost reafirmată cu toată claritatea de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la Consfătuirea cadrelor de bază din Ministerul Forțelor Armate : „este necesar să se acționeze cu mai multă intensitate, ca toate popoarele să-și ridice cu mai multă hotărîre glasul, să oblige guvernele să treacă în mod concret la realizarea dezarmării generale, și în primul rînd a dezarmării atomice. România apreciază că este necesar să se acționeze hotărît pentru a se obține succese concrete, fie cît de mici la început, pe calea opririi cursei înarmării, a trecerii practice la dezarmarea generală".

reflector

SONDAJELE DE OPINIE ȘI... OPINII

Sondajele de opinie au devenit un bun public, un aparat sensibil de înregistrare a pulsului social-politic. Institutul francez de opinie publică (I.F.O.P.), căruia îi aparține această constatare, a organizat recent un asemenea sondaj cu tema: „Georges Pompidou". S-a putut, astfel, constata că, la mijlocul lunii februarie, 53 la sută din francezi sînt „satisfăcuți" de politica președintelui — față de 15 la sută, la 15 decembrie 1969, iar 30 la sută sînt „nemulțumiți" — față de 32 la sută în decembrie, anul trecut. Săptămîna în curs a indicat și cîteva deosebiri de nuanță: 10 la sută din francezii interogați erau „foarte satisfăcuți", 43 — „mai curînd satisfăcuți", 22 — „mai curînd nemulțumiți", 8 — „foarte nemulțumiți", 17 — nu s-au pronunțat.

Apropiat ca intenții, un al doilea sondaj de opinie al I.F.O.P. se referea la relațiile Franței cu Statele Unite în perspectiva apropiatei vizite a președintelui francez la Washington. 45 din o sută de francezi sînt de părere că legăturile între cele două țări vor fi mai strînse pe plan politic, iar 52 apreciază contrariul.

Președintele Pompidou și-a făcut personal cunoscute opiniile pe această temă — într-un interviu acordat ziarului „New York Times" — declarînd că ceea ce așteaptă cel mai mult de la vizita sa în Statele Unite este reînnoirea legăturilor de prietenie, vechi de aproape două sute de ani, dintre cele două popoare".

ACORDUL COMERCIAL GRECO-ALBANEZ

Ziarul albanez „Bashkimi" a publicat un articol în legătură cu acordul comercial încheiat recent între Republica Populară Albania și Grecia, în care se spune printre altele: „În relațiile sale internaționale, Albania socialistă s-a condus și se va conduce întotdeauna după principiul comerțului bazat pe avantajul reciproc, fără obstacole și discriminări, cu toate țările care doresc acest lucru. Numărul țărilor cu care Albania face comerț crește în permanență. Acordul comercial încheiat cu Camera de comerț și industrie din Atena este un act rezonabil, reciproc util pentru ambele popoare. Niciodată poporul albanez nu a dorit răul poporului grec vecin, ci întotdeauna a căutat să trăiască într-o prietenie sinceră cu acesta și, în limita posibilităților, l-a ajutat în lupta sa pentru independență. Desigur, poporul albanez, ca și poporul grec, nu poate tolera ca libertatea, independența, suveranitatea și integritatea teritorială să fie încălcate. Albania, ca și Grecia, a luptat și a triumfat asupra invadatorilor străini". „Am spus și vom spune poporului grec: cea mai bună cale este calea bunei vecinătăți, a prieteniei popoarelor noastre bazate pe principiile egalității, neamestecului, respectului reciproc, integrității teritoriale, avantajului reciproc și coexistenței pașnice", subliniază „Bashkimi".

Corespondență din Roma de la Francesco Gozzano

Premisele și perspectivele rezolvării crizei

Declanșată la 7 februarie, prin demisia cabinetului democrat-creștin condus de Mariano Rumor, noua criză guvernamentală se prezintă ca una din cele mai ciudate și dificile, care au survenit de la eliberare și după restaurarea democrației parlamentare în Italia.

Guvernul recent demisionat se formase în august, anul trecut, după ce sciziunea intervenită în partidul socialist determinase criza precedentului guvern de coaliție, alcătuit din democrat-creștini, socialiști și republicani. Exista atunci temerea ca noua fază de instabilitate politică să nu aibă o altă ieșire decît dizolvarea camerelor și, deci, alegeri politice anticipate (cu aproape trei ani față de scadența normală). Aspra polemică, deschisă după sciziune, între cele două partide socialiste părea să împiedice posibilitatea reconstituirii unei coaliții de centru-stînga, unica formulă de guvern indicată de democrat-creștini, republicani și socialiștii celor două formații (P.S.I. și P.S.U., ultimul apărut după sciziunea aripii social-democratice de dreapta).

Eventualitatea unei dizolvări anticipate a camerelor (susținute numai de P.S.U.) nu a fost și nu este admisă de aproape toate grupările politice (cu excepția partidelor de dreapta: liberal, monarhic și neofascist). Dată fiind imposibilitatea de a se forma un guvern de centru-stînga, se ajunsese, în cele din urmă, la soluția de tranziție a unui guvern așa-numit „monocolor", adică alcătuit numai din exponenți ai partidului democrat-creștin (cel mai puternic în parlament) și susținut din afară de alte trei partide ale centrului-stînga tradițional. Ideea unui cabinet „monocolor" nu era, în mod expres, susținută de democrat-creștini, dar părea o soluție plauzibilă — chiar dacă provizorie — pentru simplul motiv că majoritatea nu întrevedea altele diferite. Dar chiar de la formarea sa, acest guvern s-a dovedit limitat în timp și în acțiune de faptul că era vorba tocmai de o soluție provizorie. Provizorie — în speranța că se vor realiza calculele politice privind o reconstituire a coaliției de centru-stînga, calcule întemeiate pe presupunerea că polemica între cele două partide socialiste se va atenua.

În teorie, guvernul monocolor ar fi trebuit să rămînă în funcție pînă la alegerile comunale și regionale prevăzute pentru primăvara aceasta; se credea că gravele probleme sociale și economice puse de scadența numeroaselor contracte colective de muncă, interesînd milioane de muncitori și funcționari, nu vor avea repercusiuni de ordin politic, ceea ce ar fi dat răgaz guvernului să reziste presiunii maselor populare care cer cu insistență îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă. Într-adevăr, marile lupte sindicale din toamna trecută s-au desfășurat sub semnul unei solidarități și hotărîri care au permis muncitorilor să obțină importante cuceriri, atît privind majorarea salariilor cît și ameliorarea condițiilor de viață și de muncă în fabrici; de asemenea, recunoașterea drepturilor sindicale a demonstrat o creștere obiectivă a ponderii politice a clasei muncitoare pe plan național.

Dar chiar dacă luptele sindicale, desfășurate cu o impunătoare participare a muncitorilor, nu ar fi influențat direct asupra stabilității cabinetului, au intervenit, totuși, două episoade care au făcut ca situația să se precipite sub raport politic și guvernamental. Primul l-a constituit incidentul care a provocat moartea unui agent de poliție, în noiembrie trecut, la Milano, cu prilejul unei ciocniri cu grupurile de demonstranți; era un incident care — în ciuda faptului că a fost admisă intenția de provocare din partea poliției — a fost speculat de unele cercuri democrat-creștine și patronale, în scopul de a susține că, pentru a face față situației, ar fi necesar să se formeze „un guvern mai puternic și solid" — bineînțeles, de centru-stînga.

La nici măcar o lună după acest dramatic episod, s-a produs — tot la Milano — un alt eveniment, extrem de grav, care a impresionat puternic opinia publică; e vorba de explozia unei bombe în sediul unei bănci, care a provocat moartea a 16 persoane. Nici astăzi, în urma datelor furnizate de anchetă, nu sînt clare toate aspectele acestei tragice întîmplări.

Teama de o tulburare periculoasă a ordinii publice și imposibilitatea unui guvern — atît de slab din punct de vedere politic și parlamentar — de a controla situația și de a răspunde, printr-o acțiune incisivă și energică, cerințelor țării, l-au determinat pe actualul premier Mariano Rumor să solicite altor partide de centru-stînga reluarea dialogului politic, pentru a vedea dacă există posibilitatea relansării vechii formule cvadripartite. Tentativa președintelui de consiliu și a acelei aripi din democrația creștină căreia el îi aparține a dat naștere unei vii dezbateri între toate partidele. Aceasta poate fi rezumată la cîteva întrebări. Ar fi util și necesar să se încerce acum formarea unui guvern cvadripartit, sau ar fi mult mai oportun să se aștepte alegerile comunale și regionale din primăvară pentru a obține din partea corpului electoral o indica-

Mariano Rumor făcînd presei o declarație cu privire la intenția sa de a reconstitui un guvern de centru-stînga

ție mai precisă asupra orientării lui ? Acest nou guvern trebuie să aibă un program de largă respirație sau trebuie să se limiteze la a aștepta alegerile și apoi să demisioneze ? Este oare posibilă — și de dorit — formarea unui nou guvern de centru-stînga cînd, în ultimele șase luni, partidul social-democrat a înregistrat o netă deplasare spre dreapta și, în consecință, ar imprima eventualului cabinet în patru o orientare mai pronunțată în acest sens, în comparație cu cel precedent ? Discuțiile pe o asemenea temă au concentrat atenția tuturor partidelor, dar dezbaterea a fost mult mai aprinsă între democrat-creștini și socialiști.

În cadrul democrației creștine italiene, fenomenul de cel mai mare interes petrecut în ultima vreme, mai precis din vara trecută și pînă astăzi, a fost scindarea curentului care deținea majoritatea relativă, formațiune cunoscută sub denumirea de „dorotee". Această sciziune a dus la demisia, în toamna lui '69, a secretarului partidului, Flaminio Piccoli (cu vederi foarte apropiate de cele ale premierului Rumor) și la înlocuirea sa cu un exponent al grupului condus de Fanfani, și anume Arnaldo Forlani. Forlani a fost ales secretar, practic, în unanimitate ; ceea ce nu e de mirare, în cazul unui partid cum este cel democrat-creștin, chiar dacă este divizat în nouă curente oficial recunoscute. Prin numirea lui Forlani, s-a încercat, însă, deplasarea puterii interne a partidului de la grupul moderat condus de Piccoli și Rumor (alături de alți doi lideri — Giulio Andreotti și Emilio Colombo) spre cel al lui Fanfani și al unei părți a curentului de stînga, în timp ce o altă fracțiune a stîngii și, mai cu seamă, curentul condus de ministrul de externe Aldo Moro, a fost nevoită să accepte înfrîngere momentană, în speranța de a cuceri mai tîrziu pozițiile pierdute. Alegerea lui Forlani și înfrîngerea grupului doroteu au avut însă drept consecință tocmai divizarea curentului reprezentat de acest grup. În această conjunctură, Andreotti și Colombo au adoptat o poziție autonomă și intenționează acum să se plaseze — în mod tactic — între cei doi lideri cu o mai mare influență în partid — Fanfani și Moro.

După această criză de partid, în democrația creștină s-a ajuns la o situație care a facilitat regruparea a trei principale curente : la dreapta — doroteii lui Rumor și Piccoli, sprijiniți de alți exponenți minori ; la centru — Fanfani, susținut de o aripă a stîngii, în rivalitate cu adepții lui Andreotti, Colombo și Taviani ; în fine, la stînga — Moro alături de un alt curent al stîngii. Sînt, însă, grupări instabile și necristalizate ; s-a constatat, de altfel, că, în ultimele săptămîni, s-a produs o revenire spre curentul lui Moro atît a acelei părți a stîngii care se desprinsese din el, cît și — cel puțin tactic — a lui Andreotti și Colombo. Într-o astfel de situație extrem de confuză și complicată (cer scuze cititorilor români că nu sînt mai clar, dar și pentru noi, italienii, este greu de urmărit evoluția unor deplasări atît de complexe), a intervenit tentativa lui Rumor de a reda viață unui guvern cvadripartit, în intenția de a-și păstra funcția de premier și în continuare ; de fapt, lui i-a încredințat președintele republicii, Saragat, misiunea de a forma noul cabinet. Motivul : Rumor a fost desemnat atît de partidul său cît și de P.S.U. ca fiind mai potrivit pentru această restaurare a centrului-stînga ; ar fi, însă, de notat că există lideri democrat-creștini care n-au vrut să riște într-o încercare căreia mulți nu-i prevăd nici un rezultat pozitiv.

Această nesiguranță asupra perspectivei de reconstituire a centrului-stînga a determinat o dezbatere vie și însuflețită și în interiorul P.S.I. După sciziunea din iulie, partidul socialist a încercat să convingă democrația creștină să formeze împreună cu el un cabinet în doi. Formula propusă a eșuat ; mulți democrat-creștini au fost de părere că un astfel de guvern ar fi însemnat o cotitură prea bruscă și prea spre stînga pentru electoratul lor prea moderat. Atunci, socialiștii s-au limitat să sprijine guvernul monocolor pînă în primăvară și să se pronunțe împotriva unor alegeri anticipate.

În contextul politic și emoțional creat de evenimentele tragice din toamna trecută, P.S.I. și-a schimbat însă atitudinea ; un motiv l-a constituit teama de o și mai vădită deplasare spre dreapta a democrației-creștine și a P.S.U., încurajată de forțele reacționare și conservatoare.

De curînd, în Comitetul Central al P.S.I., secretarul partidului, Francesco de Martino, a susținut că, în actualul moment, socialiștii trebuie să participe, alături de celelalte partide ale centru-lui-stînga, la o confruntare pentru a vedea dacă există, într-adevăr, condițiile pentru o revenire la un guvern în patru, guvern care, în opinia P.S.I., ar trebui să aibă sarcina de a garanta și apăra cuceririle obținute de muncitori cu prilejul marilor demonstrații revendicative, prin înfăptuirea unei politici interne în măsură să vină în întîmpinarea exigențelor unui program de amplă dezvoltare, capabil să garanteze acele investiții necesare progresului economic al țării. Această linie a suscitat destulă nedumerire și opoziție în sînul partidului, luîndu-se în considerare posibilitatea ca, intrînd în guvern, P.S.I. să fie asociat la o politică moderată, neconformă așteptărilor clasei muncitoare. Aceste nedumeriri și opoziții s-au manifestat și în Comitetul Central al partidului socialist, unde o fracțiune din grupul lui de Martino s-a abținut de la ordinea de zi, autorizînd direcțiunea partidului să continue convorbirile cu alte partide de centru-stînga pentru formarea guvernului, în timp ce în favoarea acestei ordini de zi s-a alăturat grupul condus de Pietro Nenni.

În ce privește poziția Partidului Comunist Italian față de reconstituirea guvernului cvadripartit, acesta și-a exprimat cu claritate dezacordul. Încercărilor de reluare a formulei de centru-stînga — a declarat recent Luigi Longo, secretarul general al P.C.I., într-un interviu acordat ziarului „L'Unità" — P.C.I. le răspunde propunînd un guvern orientat spre stînga, care să se confirme ca atare nu numai prin direcțiile programului său, ci și prin abandonarea întregii politici din trecut. El a arătat, totodată, că nu poate exista o deplasare reală a liniei politice spre stînga dacă nu se adoptă măsuri economice concrete și imediate. Un asemenea guvern — a precizat Longo — trebuie să ducă o politică externă autonomă și să acționeze în așa fel încît țara să poată desfășura un rol activ și independent pentru depășirea blocurilor opuse și pentru pace.

Discuțiile și confruntările în curs între cele patru partide vor trebui tocmai să favorizeze clarificarea programului și a platformei politice a viitorului guvern. Partidul socialist a pus trei condiții fundamentale : ca alegerile regionale să se desfășoare în primăvară, să fie decretată o amnistie generală pentru muncitorii acuzați cu ocazia luptelor sindicale de „infracțiuni", să fie promovată o politică economică nu autarhică, nici restrictivă, ci capabilă să asigure o reală folosire a forțelor de muncă și investiții mai eficiente. În același timp, P.S.I. susține necesitatea ca centrul-stînga să nu fie închis în el însuși, ci deschis unui mai amplu colocviu cu opoziția de stînga ; aceasta însă, nu sub imperiul unei „stări de urgență", ci ca un autentic impuls pentru progresul țării, în așa fel încît să favorizeze dialogul cu toate forțele democratice și populare. Această orientare pare să fie acceptată și de importante grupări democrat-creștine ; dacă ea va prevala în tratativele cvadripartite, se va forma un nou guvern de centru-stînga ; în caz contrar, nu se va ajunge decît la o reeditare a vechiului guvern monocolor sau la organizarea de alegeri anticipate. Pentru moment, la Roma sînt evitate pronosticurile, chiar dacă există o vagă perspectivă de a se realiza un nou guvern de centru-stînga. Oricum, tratativele nu se anunță deloc ușoare.

Roma, 18 februarie

Corespondență din Moscova de la Silviu Podină

Convorbiri politice și economice

Ultima săptămînă a înregistrat în capitala Uniunii Sovietice o activitate internațională bogată atît în contacte politice și diplomatice, cît și în negocieri economice.

Printre acestea, reținatenția convorbirile sovieto—vest-germane, în probleme care prezintă interes pentru cele două state. După o primă etapă — înscriind contactele realizate între ambasadorul Republicii Federale a Germaniei la Moscova, H. Allardt, și Andrei Gromîko, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S. — o nouă rundă a fost marcată de prezența în capitala U.R.S.S. a secretarului de stat vest-german Egon Bahr. Importanța care se acordă convorbirilor acestuia cu ministrul de externe sovietic este sugerată, printre altele, și de calitatea lui de vechi și apropiat colaborator al cancelarului vest-german Willy Brandt. Pînă acum, între Egon Bahr și Andrei Gromîko au avut loc cinci întrevederi. A patra, începută în cursul dimineții de marți, 10 februarie, a continuat, la invitația ambasadorului Allardt, la sediul ambasadei R.F.G. Faptul a fost interpretat de către observatori ca fiind de bun augur pentru evoluția convorbirilor respective. În același context se înscrie și scurta escală pe aeroportul Șeremetievo din Moscova a lui Walter Scheel, vicecancelar și ministru de externe al R.F.G., în drum spre Delhi. La aeroport, W. Scheel a fost întîmpinat de V.S. Semionov, adjunct al ministrului afacerilor externe al U.R.S.S., precum și de Egon Bahr.

Reprezentantul guvernului vest-german a solicitat să fie primit de Alexei Kosighin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. Primirea a avut loc la Kremlin, în prezența lui V.M. Falin, membru al Colegiului M.A.E. al U.R.S.S., și a lui H. Allardt. După cum a anunțat agenția TASS, cu acest prilej „între Alexei Kosighin și Egon Bahr a avut loc o convorbire asupra unor probleme de interes reciproc". Din cercurile de presă s-a aflat că întrevederea a durat o oră și jumătate, s-a desfășurat într-o atmosferă de lucru și a abordat probleme referitoare la relațiile dintre cele două țări.

Pe agenda politico-diplomatică a acestei săptămîni se înscrie și vizita la Moscova, la invitația Comitetului sovietic de solidaritate cu țările Asiei și Africii, a delegației Organizației de eliberare a Palestinei, în frunte cu Yasser Arafat, președintele acestei organizații. Această vizită este apreciată de observatorii politici de aici ca situîndu-se în contextul actualelor activități diplomatice intense provocate de înrăutățirea continuă a situației din Orientul Apropiat.

În domeniul economic, un prim loc l-au ocupat, în aceste zile, negocierile sovieto-japoneze. Relațiile de colaborare economică și tehnico-științifică dintre Uniunea Sovietică și Japonia au cunoscut în ultimul deceniu o dezvoltare continuă. Schimburile comerciale dintre cele două țări, de exemplu, au sporit din 1957 de peste 32 de ori. În vederea promovării colaborării dintre cele două țări, se convoacă alternativ, la Tokio și Moscova, consfătuirea economică sovieto-japoneză. Cu acest prilej, reprezentanții cercurilor de afaceri japoneze și ai organizațiilor sovietice corespunzătoare examinează recomandările făcute de comisiile de experți menite să extindă în noi domenii relațiile economice dintre U.R.S.S. și Japonia.

Cea de-a patra consfătuire economică sovieto-japoneză s-a deschis la Moscova marți, 10 februarie. Delegația japoneză prezentă la consfătuire, cuprinzînd 58 de persoane, a fost condusă de Shigeo Nagano, președintele Camerei de Comerț și Industrie a Japoniei și președinte al companiei metalurgice „Fudzi Seitetzu".

Deschizînd consfătuirea, I.F. Semiceastnov, prim-locțiitor al ministrului comerțului exterior al U.R.S.S., conducătorul delegației sovietice, a relevat extinderea continuă a relațiilor comerciale și economice dintre U.R.S.S. și Japonia. Printre altele, s-a menționat, de pildă, că volumul comerțului sovieto-japonez va atinge în acest an 700 milioane de dolari, cu 10 la sută mai mult decît anul trecut.

Printre problemele aflate pe ordinea de zi a consfătuirii s-au aflat: construirea unui nou port maritim sovietic, proiectul de livrare către Japonia de gaze naturale din Iakuția și Sahalin, exploatarea resurselor lemnoase ale Siberiei și Orientului Îndepărtat sovietic, începută anul trecut, probleme de credit și financiare legate de colaborarea economică sovieto-japoneză.

În comunicatul dat publicității la încheierea lucrărilor consfătuirii economice sovieto-japoneze se arată că s-a ajuns la un acord de principiu cu privire la construirea, în colaborare, a unui nou port maritim în golful Vranghel. Pînă la 31 martie 1970, vor fi rezolvate toate problemele rămase în suspensie și se va semna contractul de proiectare a instalațiilor portuare, iar pînă la sfîrșitul acestui an vor fi încheiate acordul general și contractele privind livrarea de utilaje, materii și materiale pentru construirea noului port.

În cadrul proiectelor de livrări de gaze naturale sovietice în Japonia, Uniunea Sovietică a propus construirea unei conducte transsahaline, pentru transportul gazelor extrase din zăcămintele aflate în Insula Sahalin, iar, ulterior, și a unei conducte care să pornească din Iakuția pe traseul Iakutsk—Habarovsk—Sahalin. Astfel, va deveni posibil să se exporte anual în Japonia pînă la zece miliarde metri cubi de gaze naturale. Comunicatul precizează că cele două părți au confirmat cointeresarea lor în exploatarea zăcămintelor de gaze naturale și în livrarea lor către Japonia și au însărcinat grupele de lucru să continue cercetarea tehnică și economică a problemei, în vederea stabilirii variantei reciproc avantajoase de rezolvare a acestei chestiuni.

În comunicat se arată, de asemenea, că părțile recomandă începerea tratativelor asupra problemelor comerciale și tehnice referitoare la exploatarea și livrarea de material lemnos, iar după realizarea acordului, semnarea contractelor în condiții reciproc avantajoase. În ce privește problema exploatării și livrărilor de minereu de fier și de cărbune, consfătuirea a recomandat grupelor de lucru să continue pregătirea datelor inițiale și schimbul de informații care să ofere posibilitatea părților să examineze în detaliu aceste probleme și să ia hotărîri asupra lor.

Cu prilejul consfătuirii economice sovieto-japoneze, reprezentanții Comitetului de stat pentru știință și tehnică de pe lîngă Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. și ai Asociației japoneze pentru promovarea comerțului cu țările socialiste din Europa au făcut un schimb de păreri asupra rezultatelor și dezvoltării viitoare a contactelor tehnico-științifice. S-a constatat cu satisfacție extinderea colaborării dintre organizațiile sovietice și japoneze în domeniile construcției de aparate, energeticii, siderurgiei, radio-electronicii și construcției de tractoare. Părțile — se spune în comunicat — vor contribui la stabilirea unei colaborări tehnico-științifice pe termen lung în domeniile în care se colaborează în prezent, cît și în alte ramuri industriale.

Comunicatul precizează, de asemenea, că lucrările consfătuirii au prilejuit un schimb util de păreri în problemele concrete ale comerțului sovieto-japonez, în scopul extinderii lui în continuare. S-a hotărît crearea unor grupe de lucru care să examineze problemele de credit și financiare legate de relațiile comerciale și economice dintre U.R.S.S. și Japonia și să se pregătească recomandările corespunzătoare. Părțile au convenit ca următoarea consfătuire economică sovieto-japoneză să aibă loc în Japonia, în 1971.

Lucrările consfătuirii economice sovieto-japoneze marchează o etapă importantă pe calea extinderii și adîncirii în continuare a colaborării economice și tehnico-științifice reciproc avantajoase dintre Uniunea Sovietică și Japonia.

Moscova, 17 februarie

Această amplă demonstrație din New York pentru pace în Vietnam ilustrează poziția tot mai energică a opiniei publice împotriva agresiunii americane

IN LABIRINTUL „VIETNAMIZĂRII"

Romulus Căplescu

„Forțele armate sud-vietnameze au atins în prezent gradul de experiență și instrucție cuvenite și dispun de echipamentul necesar pentru a obține victoria". O foarte recentă declarație din fluxul de aserțiuni similare care, în ultimele cîteva luni, urmăresc să prezinte și să dea o acoperire faptică noii linii oficiale americane de „vietnamizare" a conflictului de la sud de paralela 17 ? Nu ! Declarația datează de aproape șapte ani, mai precis din martie 1963, adică dintr-o perioadă cînd termenul „vietnamizare" nici măcar nu fusese inventat și cînd cu greu s-ar fi putut bănui că angajamentele militare americane vor căpăta proporțiile luate ulterior. Ea aparține generalului Paul D. Harkins, pe atunci șeful consilierilor americani pe lîngă guvernul de tristă amintire Ngo Dinh Diem. Faptul că astăzi, în numeroase luări de poziție oficiale, se repetă practic aceleași cuvinte (cărora istoria recentă le-a dovedit caducitatea), de data aceasta, însă, în numele unei formule politice proaspăt elaborate, constituie, fără îndoială, cel mai bun indiciu al lipsei sale de perspective. De altfel, tocmai o asemenea demonstrație a urmărit revista „Life" cînd a ținut să reamintească, într-un număr recent, declarația lui Harkins, publicînd-o în mod expres cu litere de o șchioapă.

Ce se înțelege, așadar, prin „vietnamizare" ? După cum reiese din declarațiile oficiale americane cît și din foarte numeroasele articole consacrate acestei teme de către presa din S.U.A., „vietnamizarea", parte integrantă a „doctrinei de la Guam", care preconizează o dezangajare militară americană în Asia de sud-est, tinde la transferarea treptată a operațiunilor terestre desfășurate în Vietnamul de sud împotriva forțelor patriotice către armata marionetelor de la Saigon, sprijinită în continuare de aviația și artileria americană, precum și de alte unități logistice. În conformitate cu aceasta, s-a hotărît retragerea unor contingente americane însumînd 110 000 de soldați, în așa fel încît, pînă la 15 aprilie a.c., efectivele americane să atingă circa 440 000 de oameni, ceea ce înseamnă menținerea unui corp expediționar de proporții apreciabile. Dincolo de termenul amintit, nu mai există precizări în ce privește procesul de „transferare" (recent, în timpul vizitei sale la Saigon, ministrul american al apărării, Melvin Laird, declara că S.U.A. nu au un calendar fix pentru încheierea retragerii trupelor lor. *„M-am ținut totdeauna departe de date și calendare"*, a subliniat el, menționînd că nu dorește *„să intre în cifre"*), situație care a prilejuit foiletonistului Art Buchwald comparația sarcastică cu o garnitură de tren al cărei orar nu este știut de nimeni, inclusiv de cei mai interesați, adică de pasageri, întregul parcurs fiind, ca atare plasat, de la început, sub semnul unei totale incertitudini. În schimb, s-au făcut referiri oficiale la măsuri „dinamice și eficiente" în cazul cînd pe fronturile de luptă evenimentele nu vor evolua conform prevederilor americane ; cu alte cuvinte, există oricînd posibilitatea revenirii la efectivele inițiale, care depășeau o jumătate de milion. Paralel, a avut loc o reducere a nivelului reprezentării americane la tratativele cvadripartite de la Paris, ceea ce a fost interpretat de către marea majoritate a observatorilor, inclusiv cei din S.U.A., ca o tendință de îndepărtare a posibilității unei rezolvări a problemei la masa tratativelor, mizîndu-se pe o soluție militară, pe calea „vietnamizării" războiului.

Acestea fiind, pe scurt, elementele formulei, numai simpla lor enunțare este suficientă pentru a-i scoate în evidență viciile profunde. Edificatoare în această privință este parcurgerea unor comentarii recente din sursă occidentală, în primul rînd americană, precum și a unor declarații din aceeași sursă. Multe din aceste comentarii exprimă foarte serioase îndoieli în ce privește capacitatea unităților saigoneze de a prelua greul operațiunilor de luptă, element fundamental al „vietnamizării". Unele succese în această direcție, anunțate de cercurile americane de la Saigon și de exponenții regimului marionetă din această capitală, sînt contestate din izvoare dintre cele mai autorizate. De pildă, publicistul american Robert Kleineman se arată foarte sceptic într-un articol din „New York Times" față de știrile că trupele saigoneze ar fi ajuns în situația de a controla în prezent anumite regiuni din Vietnamul de sud, inclusiv o serie de șosele care, pînă nu de mult, le erau practic inaccesibile datorită prezenței forțelor Guvernului revoluționar provizoriu (recentul episod de operetă — organizarea turului ciclist al Vietnamului de sud, care trebuia să demonstreze siguranța rețelei rutiere saigoneze și care a eșuat în mod lamentabil, a adus o notă de comic involuntar acestei afirmații). El își argumentează scepticismul cu ajutorul unor date statistice care provin chiar din birourile Pentagonului ; dacă în cursul anului 1968, spune Kleineman, s-a înregistrat în medie un număr de 790 de acțiuni de luptă ale partizanilor în decurs de o lună, în 1969 media lunară a atins 975. *„În lumina acestor statistici, știrile despre slăbirea activității Vietcongului ca urmare a unui reviriment saigonez mi se par, după cum spunea Mark Twain, «exagerate»"* — scrie Kleineman, criticînd relatările trandafirii ale Pentagonului. Un foarte bun cunoscător al situației din Vietnamul de sud, ziaristul francez Jean-Claude Pomonti, corespondent al cotidianului „Le Monde", aduce precizări suplimentare asupra „eficacității" trupelor saigoneze: el declară că în cursul anului trecut, care include, firește, începutul procesului de „vietnamizare", numărul dezertărilor a atins un adevărat record — 130 000.

În aceste condiții, întregul eșafodaj, savant clădit, al „vietnamizării", rămîne suspendat în aer, fiind lipsit de baza sa de susținere și se reduce, în fond, la *„o mai profundă angajare a americanilor față de grupul cu veleități tot mai autoritare al lui Thieu"* („New York Post"). Reputatul comentator american James Reston pune, la rîndul lui, în lumină un alt aspect care concură în a demonstra șubrezenia teoriei „vietnamizării" și anume el se referă la distincția artificială pe care o fac oficialitățile americane între *„unitățile combatante"*, care urmează să fie retrase treptat, și *„unitățile de sprijin"*, care nu vor fi retrase. Aceasta înseamnă, precizează Reston, *„că în Vietnamul de sud vor rămîne circa 200 000 de americani pentru efectuarea misiunilor aeriene și navale, pentru instruirea și aprovizionarea trupelor sud-vietnameze, precum și pentru operațiuni de stat major"*. Iată, așadar, că „vietnamizarea" apare ca un mijloc de continuare a războiului de agresiune, de perpetuare a ocupării Vietnamului de sud prin înlocuirea unei părți a efectivelor americane și anume a trupelor terestre, care au de îndeplinit sarcinile cele mai periculoase, cu trupe autohtone, făcîndu-i deci pe vietnamezi să lupte împotriva vietnamezilor, și, totodată, prin continuarea operațiunilor aeronavale care au produs cele mai mari distrugeri, în special în rîndurile popu-

ției civile. Același Reston declara, de altfel: *„dacă politica noastră oficială este de a continua să-i sprijinim pe saigonezi pînă cînd aceștia vor dovedi că se pot ține pe propriile picioare, tot ceea ce au de făcut este să-și demonstreze în continuare ineficiența* (lucru pentru care nici nu trebuie să facă eforturi deosebite — n.n.) *pentru a avea garanția că noi, americanii, vom rămîne în luptă pe timp nedefinit"*. Sub o altă formă, aceeași este și concluzia la care ajunge săptămînalul britanic „Observer" care, punînd punctul pe i, scrie: *„O politică îmbinînd o retragere americană limitată cu eforturi pentru consolidarea forțelor sud-vietnameze, acordîndu-se, totodată, mînă liberă din punct de vedere politic actualului guvern de la Saigon, riscă să aibă cel mai prost rezultat posibil, amînînd la infinit atît dezangajarea americană cît și o reglementare de pace"*. Nu este de mirare, de aceea, că formula „vietnamizării" găsește o audiență foarte redusă chiar și în Statele Unite. Sintetizînd părerea americanilor care se opun actualei linii față de Vietnam, revista „Time", care în alte împrejurări și-a manifestat nu o dată deplina simpatie față de politica oficială, arăta într-un număr recent: *„Vietnamizarea este o impostură sau, în cel mai bun caz, un pariu atît de nesigur, încît nu justifică continuarea efortului de război"*.

Mărturii în acest gen ar mai putea fi găsite foarte multe. Am putea cita și părerea despre „vietnamizare", direct de la sursă, a unuia din consilierii americani în Vietnamul de sud, reprodusă de revista „Look": *„E ca un automobil Cadillac împingînd de la spate, de-a lungul unei șosele pline de noroi, un Ford hodorogit, cu toate cele patru cauciucuri sparte și cu un șofer care nu știe încotro se îndreaptă și nici nu-i pasă de asta"*. Iată o comparație care nu lasă de dorit sub aspectul plasticității; numai că se naște în mod firesc întrebarea: cum ar putea reuși o mașină hodorogită acolo unde moderna „limuzină" americană de ultimul tip s-a dovedit neputincioasă?

Ridicarea capacității de luptă a saigonezilor, privită cu scepticism de către toți experții, este, însă, numai una din componentele așa-zisului triptic în funcție de care oficialitățile americane condiționează retragerea trupelor lor. Celelalte două se referă la *„nivelul de activitate al părții adverse"* și la *„progresele convorbirilor de pace de la Paris"*. Nu este oare acest mod de a pune problema o răsturnare a lucrurilor cu capul în jos? Reprezentanții Guvernului revoluționar provizoriu al Vietnamului de sud au arătat limpede că, în momentul cînd se va anunța începutul unei retrageri masive a trupelor americane, forțele patriotice vor sista operațiunile împotriva unităților în curs de evacuare. De altfel, chiar așa s-au petrecut lucrurile în cazul retragerii corpului expediționar filipinez. Cît privește negocierile cvadripartite din capitala Franței, pe bună dreptate se pune întrebarea cum pot acestea progresa atîta vreme cît, de mai multe luni, nu au fost încă desemnați înlocuitorii fostului șef al delegației americane Henry Cabot Lodge și ai adjunctului acestuia, conducerea delegației revenind unui expert și nu unei personalități politice? Așezînd datele problemei în adevăratul lor cadru, „New York Times" își expunea deunăzi, într-un articol de răsunet, părerea că actuala politică oficială americană *„pare să se îndepărteze de negocieri ca mecanism preferat pentru realizarea dezangajării și să se orienteze spre vietnamizare"*, conchizînd că acest mod de abordare ridică multe semne de întrebare. Într-adevăr, poate „vietnamizarea" constitui un substitut al tratativelor? O înaltă oficialitate a Pentagonului în timpul administrației Johnson și la începutul administrației Nixon, Leslie H. Gelb, fost adjunct al secretarului de stat al apărării pentru planificare politică și controlul armamentului, opinează că *„nu trebuie să considerăm tratativele de la Paris ca un capitol uitat"* și, apreciind că delegațiile R.D. Vietnam și F.N.E. au dat dovadă de multă flexibilitate, sugerează că este cazul ca S.U.A. să profite de această atitudine binevoitoare și să anunțe în mod public o dată fixă de retragere a tuturor trupelor.

Astăzi nimeni nu mai tăgăduiește, inclusiv în cercurile oficiale americane, necesitatea de a se curma ostilitățile. În mesajul cu privire la Starea Uniunii, prezentat de către președintele Nixon, se vorbește, de pildă, că obiectivul major al politicii externe americane este de a se pune capăt războiului din Vietnam. Aceste afirmații au fost apreciate de observatori ca un element de realism. Experiența arată, însă, că SIMPLA RECUNOAȘTERE A NECESITĂȚII SISTĂRII OPERAȚIUNILOR MILITARE NU ESTE SUFICIENTĂ, CĂ SINGURA MODALITATE DE REGLEMENTARE A SITUAȚIEI DIN ACEASTĂ PARTE A LUMII O CONSTITUIE RECUNOAȘTEREA DREPTULUI POPORULUI VIETNAMEZ DE A-ȘI ORGANIZA, AȘA CUM CREDE DE CUVIINȚĂ, MODUL DE VIAȚĂ, FĂRĂ AMESTEC DIN AFARĂ. RECUNOAȘTEREA ACESTUI DREPT DE CĂTRE PARTEA AMERICANĂ ȘI TRAGEREA UNOR CONCLUZII PRACTICE DIN ACEASTA, CONSTITUIE CALEA CEA MAI SIGURĂ ȘI CEA MAI SCURTĂ CARE DUCE LA PACE. Din acest punct de vedere, soluția globală în zece puncte propusă de F.N.E., prevăzînd în principal retragerea tuturor trupelor americane și crearea unui guvern reprezentativ de coaliție în Vietnamul de sud, oferă o bază rezonabilă de tratative.

Tot mai multe personalități americane, unii senatori cu prestigiu și influență ca Mansfield, Fulbright, Mc Carthy, oameni politici cu vechi state de serviciu cum ar fi Averell Harriman, fost șef al delegației americane la tratativele de la Paris, Clark Clifford, fost ministru al apărării, sau George Ball, fost subsecretar de stat, se pronunță pentru revizuirea „programului de vietnamizare", pentru aducerea grabnică a „băieților" acasă. Arătînd că încetarea războiului și „vietnamizarea" sînt două soluții care se exclud reciproc, senatorul Fulbright sublinia, recent, că o continuare a ostilităților este fără sens, *„dat fiind că nici un interes vital al S.U.A. nu este în cauză"* și adăuga: *„Vietnamul reprezintă cel mai tragic și inutil angajament american din perioada postbelică, dacă nu din întreaga noastră istorie"*. Rezervele din ce în ce mai numeroase ale opiniei publice americane față de actuala linie a „vietnamizării" și-au găsit expresia și în recentele dezbateri ale comisiei senatoriale pentru problemele externe. Tonul acestor dezbateri a fost dat de un raport care, reducînd „vietnamizarea" la adevăratele sale dimensiuni, descria progresele realizate în această direcție ca *„atît de lente și de fragile încît ar putea fi spulberate peste noapte"*. Marea majoritate a senatorilor ce și-au expus poziția — deopotrivă republicani și democrați — s-au declarat în favoarea unei cît mai grabnice încetări a focului și a retragerii trupelor americane, reliefînd că „vietnamizarea" nu va duce la o reglementare a conflictului ci la prelungirea sa. Unul din senatori, Charles Goodell, a prezentat o rezoluție în acest sens, în timp ce George Mc Govern a spus că „vietnamizarea" nu are alt scop decît acela de *„a ascunde poporului american eșecul total al amestecului nostru în afacerile poporului vietnamez"*.

La lunga listă de critici la adresa „vietnamizării" am putea adăuga și declarația adoptată de comisia politică a partidului democrat — în perspectiva alegerilor din acest an — în care se exprimă punctul de vedere că retragerea efectivelor americane nu trebuie subordonată „tripticului" de condiții ci trebuie să aibă prioritate în contextul politicii S.U.A., fixîndu-se și un termen concret: 18 luni. Implicațiile electorale sînt evidente — în definitiv, nu democrații sînt cei sub a căror administrație s-a produs escalada militară în Vietnam? — dar nu este mai puțin adevărat că o asemenea platformă exprimă un deziderat larg răspîndit în S.U.A.

Și în rîndurile celor de pe front, prinde contururi o ostilitate crescîndă împotriva prelungirii războiului. Săptămînalul „Newsweek" a exemplificat aceasta într-un lung articol cuprinzînd numeroase cazuri concrete. Buletinul oficial al parlamentului american, „Congressional Record", a consemnat scrisoarea a 60 de militari din junglele sud-vietnameze în care se cere să se pună capăt „tragediei vietnameze" prin evacuarea întregului efectiv de trupe al S.U.A. încă în cursul acestui an.

La ultima sa conferință de presă, șeful Casei Albe a evitat să dea un răspuns precis la întrebarea dacă există perspectiva retragerii tuturor trupelor pînă la sfîrșitul acestui an. Este, de aceea, așteptat cu interes mesajul cu privire la „Starea lumii", primul mesaj de acest fel adresat de vreun președinte american Congresului — care va fi rostit în momentul cînd revista se află sub tipar — și care ar putea aduce unele clarificări în acest sens.

Cele trei etape ale „moratoriului", care au prilejuit cele mai mari manifestații văzute vreodată în S.U.A., pregătirile pentru a patra etapă, ce se va desfășura în cursul acestei luni, demonstrează cu prisosință care este starea de spirit a marei majorități a opiniei publice americane în privința războiului din Vietnam. Această stare de spirit „New York Times" a caracterizat-o prin cuvintele: *„Un program care să pună capăt amestecului S.U.A. în loc de a-l prelungi"*. Numai un asemenea program va corespunde cerințelor opiniei publice din întreaga lume, dornică de a vedea instaurată pacea pe pămînturile însîngerate ale Vietnamului.

Orientul Apropiat:

MERSUL EVENIMENTELOR

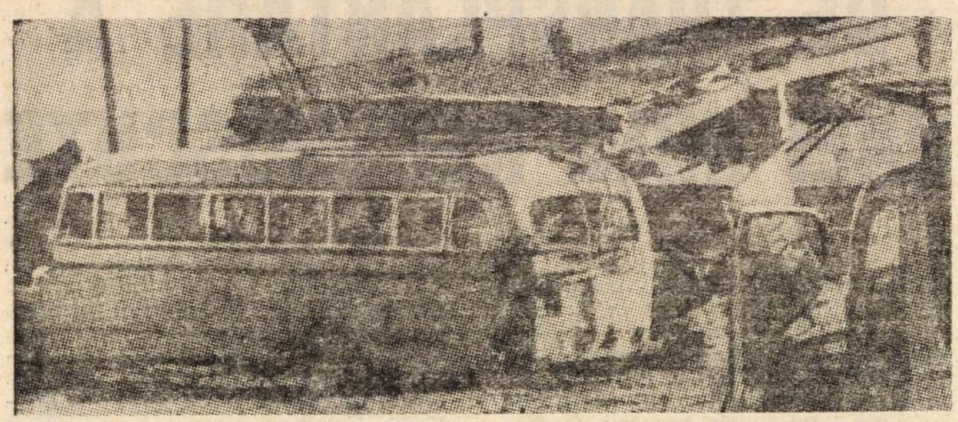

Bombardarea de către aviația israeliană a uzinei metalurgice de la Abu Zabal a stîrnit o vie dezaprobare în rîndul opiniei publice internaționale

În evoluția situației din Orientul Apropiat, ultima săptămînă înregistrează o gamă diversă de evenimente care reţin în modul cel mai serios atenția cercurilor oficiale și a opiniei publice internaționale. Înainte de toate, este vorba de accentuarea încordării, determinată de amplificarea înfruntărilor militare, de recurgerea tot mai frecventă la acte de forță care sporesc atmosfera de tensiune din zonă. Paralel, însă, se consemnează o efervescentă activitate politică și diplomatică, atît pe plan zonal cît și internațional.

Este adevărat că problemele care se cer rezolvate în Orientul Apropiat sînt complexe. Dar, după convingerea care-și găsește o tot mai largă audiență internațională, ele nu pot fi soluționate decît pe cale pașnică, politică, conform intereselor și drepturilor legitime ale popoarelor din această regiune a lumii. Opiniile exprimate în ultima vreme subliniază în continuare necesitatea și urgența depunerii unor noi și sporite eforturi pe calea soluționării politice a conflictului, potrivit rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967. În acest sens, este necesar să se retragă neîntîrziat trupele israeliene din teritoriile arabe ocupate, să se ajungă la recunoașterea și asigurarea integrității teritoriale și a independenței fiecărui stat din această parte a globului, să se rezolve problema refugiaților și a celorlalte probleme de care depinde restabilirea păcii în zonă.

Evenimentul săptămînii care, datorită amploarei și implicațiilor sale, a stîrnit cea mai legitimă îngrijorare și dezaprobare în rîndul opiniei publice din întreaga lume, a fost bombardarea de către forțele aeriene israeliene a uzinei metalurgice egiptene de la Abu Zabal, acțiune deosebit de periculoasă, care evidențiază un proces de „escaladare" a operațiunilor militare în regiune. După cum se știe, în cadrul raidurilor efectuate la 12 februarie asupra teritoriului R.A.U., aviația israeliană a pătruns adînc în interiorul țării, deasupra localității Abu Zabal, situată la numai 13 km de capitală, bombardînd o bază militară și o uzină metalurgică civilă. Acest bombardament s-a soldat cu 30 de morți și zeci de răniți din rîndul populației civile.

La 17 februarie, ambasadorul Israelului la București a fost invitat la Ministerul Afacerilor Externe al României și i s-a adus la cunoștință că guvernul țării noastre dezaprobă total atacul aerian israelian asupra uzinei metalurgice din Abu Zabal, considerînd că extinderea atacurilor asupra unor obiective civile și provocarea de victime omenești în rîndul populației adaugă noi elemente de agravare a situației din Orientul Apropiat și constituie o încălcare flagrantă a rezoluției Consiliului de Securitate din iunie 1967 privind încetarea focului. Țara noastră apreciază ca necesare și urgente încetarea oricărei acțiuni militare și rezolvarea conflictului din zonă în spiritul rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967.

Presa consemnează reacții de protest din țări arabe, țări socialiste, din numeroase alte state ale lumii. „Cifra ridicată a pierderilor de la uzinele metalurgice Abu Zabal suscită întrebarea dacă Israelul nu împinge prea departe strategia sa" („The Daily Telegraph"); „aceste cîteva bombe nu servesc păcii și nici Israelului" („Combat"); „Israelienii pretind că atacul lor asupra uzinei de lîngă Cairo a fost o eroare tehnică. Arabii consideră că a fost ceva deliberat. Oricum, faptul nu provoacă mai puțină îngrijorare" („Sunday Telegraph"); „Asemenea acțiuni nu pot decît să încordeze și mai mult atmosfera" („The Times"); „A sosit momentul ca guvernul israelian să acorde mai multă libertate de acțiune diplomaților săi și să frîneze forțele sale militare excesiv de zeloase" („The New York Times").

Bombardamentul de la Abu Zabal face să sporească îngrijorarea opiniei publice în legătură cu evoluția situației din Orientul Apropiat, confirmă necesitatea încetării acțiunilor de război, a preeminenței actelor politice asupra actelor de forță.

Încordarea situației în regiunea Orientului Apropiat s-a reflectat, săptămîna aceasta, și în dificultățile prin care trece Iordania. Pentru a treia oară în decurs de trei ani, raporturile dintre grupurile de rezistență palestiniene și autoritățile iordaniene au ajuns într-o fază critică, declanșată de măsurile restrictive adoptate la 10 februarie de guvern împotriva organizațiilor de rezistență activînd pe teritoriul Iordaniei.

Se părea că în urma „înghețării" acestor măsuri și a angajării de negocieri între cele două părți în vederea reglementării deplasării și activității organizațiilor palestiniene pe teritoriul iordanian, riscurile izbucnirii unui conflict armat au dispărut. Hotărîrea regelui Hussein de a amîna aplicarea deciziilor luate la începutul săptămînii trecute — subliniază comentatorii — „arată limpede că suveranul a vrut să evite o extindere a crizei". (Agenția France Presse). Într-o conferință de presă ținută la Amman, regele Hussein anunța că diferendul ivit recent între oficialități și forțele de comando „a fost pe deplin soluționat". În legătură cu aceasta, el preciza că măsurile adoptate de guvern „n-au urmărit să retragă armele fedainilor și încă și mai puțin să lichideze rezistența palestiniană. Dimpotrivă, ele au fost luate pentru ca acțiunea tuturor să fie mai bine coordonată". Fără să fie noi, sublinia Hussein, aceste măsuri constituiau, în realitate, o amplă reactualizare a unor dispoziții administrative existente de mult timp.

Negocierile între reprezentanți ai guvernului iordanian și cei ai forțelor de guerilă (regrupate, zilele trecute, într-un Comandament unificat al rezistenței palestiniene) vor continua începînd de sîmbătă, 21 februarie. Cu toate acestea, agențiile de presă relatează că în capitala Iordaniei situația continuă să fie încordată, ambele părți manifestînd o mare nervozitate; în cursul zilei de duminică a fost înregistrat un nou incident armat în apropiere de Amman, între unități iordaniene și cele ale comandourilor.

După evenimentele tragice de la Abu Zabal și unele confruntări militare de amploare mai scăzută ce au urmat, centrul de greutate al activităților din regiune pare a se fi deplasat, în zilele din urmă, pe planurile politic și diplomatic.

Părțile direct implicate în conflict și-au expus din nou punctele lor de vedere față de problemele din zonă în legătură cu evoluția pe care o iau evenimentele. Într-un interviu acordat ziaristului James Reston și apărut concomitent în „New York Times" și „Al-Ahram", președintele Nasser, după ce a declarat că în prezent se studiază circumstanțele în care s-a produs bombardamentul de la Abu Zabal, urmînd ca ulterior să fie „luată o hotărîre corespunzătoare", a subliniat că nu se poate vorbi de încetarea focului fără retragerea trupelor israeliene de pe teritoriile ocupate, relevînd că dacă va interveni o hotărîre de încetare a focului însoțită de această retragere, ea va fi acceptată. Totodată, președintele a arătat că nu poate fi acceptată încetarea focului ca atare, „atîta timp cît va persista intenția Israelului de a modifica statu quo-ul teritoriilor arabe pe care le ocupă".

În același timp, revista americană „Time" relatează că, în cadrul unei dezbateri, desfășurată săptămîna trecută în cabinetul israelian, Abba Eban a propus ca Israelul să înceteze în mod unilateral operațiunile sale militare, „nu numai

pentru a îmbunătăți perspectivele păcii, dar și pentru a recîștiga o parte din bunăvoința pe care a pierdut-o". Premierul Golda Meir ar fi respins aceste propuneri.

Zilele trecute, agențiile de presă anunțau că vicepremierul Yiga Allon a cerut eliberarea sa din funcția de ministru însărcinat cu problemele arabe în teritoriile ocupate de Israel. Demisia — arată France Presse — are drept cauză dezacordul dintre Yiga Allon și ministrul apărării Moshe Dayan, în ceea ce privește politica autorităților israeliene în teritoriile arabe aflate sub ocupație.

În afara zonei, evenimentul diplomatic cel mai însemnat înregistrat de presă săptămîna trecută îl constituie mesajele adresate de Alexei Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., către guvernele S.U.A., Angliei și Franței în legătură cu conflictul din Orientul Apropiat. În acest mesaj — dat publicității după primirea răspunsurilor celor trei guverne occidentale — se arată că este necesară inițierea fără întîrziere a unor acțiuni hotărîte, care să ducă la destinderea încordării militare în această zonă. Se subliniază necesitatea de a folosi în mod eficient posibilitățile pe care le oferă consultările dintre cele patru mari puteri : U.R.S.S., S.U.A., Anglia și Franța. În mesaje se arată că „trebuie să se realizeze cît se poate de repede retragerea trupelor israeliene de pe toate teritoriile arabe ocupate și restabilirea păcii în Orientul Apropiat. Uniunea Sovietică se pronunță pentru îndeplinirea de către toate părțile interesate a tuturor punctelor din rezoluția Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967".

Răspunsurile transmise de S.U.A., Anglia și Franța au nuanțe proprii. Răspunsul francez se concentrează aproape exclusiv asupra aspectului politic al conflictului ; cel britanic abordează problema unui embargo sau a limitării livrărilor de arme către țările din Orientul Apropiat. Subliniind necesitatea respectării încetării focului și a încheierii urgente a unui acord între „cei patru" prevăzînd „sugestii concrete" care să permită lui Gunnar Jarring să-și reia misiunea (poziție care concordă cu cea franceză), răspunsul britanic pune explicit problema fie a instituirii unui embargo total, fie a limitării furnizărilor de arme către beligeranți. „Astfel — subliniază ziarul «Le Monde» — Wilson a mers în această chestiune puțin mai departe decît Nixon care, în scrisoarea sa, nu vorbește de un embargo asupra livrărilor, ci numai de limitarea lor". Răspunsul american reia, de altfel, propunerile avansate în decembrie de secretarul de stat Rogers (respinse, la vremea lor, atît de țările arabe cît și de Israel).

Trecerea în revistă a evenimentelor petrecute în vremea din urmă confirmă pe deplin punctul de vedere — afirmat în mod constant de țara noastră — că tendința care trebuie să prevaleze, și singura rezonabilă, o constituie desfășurarea activă a eforturilor spre soluționarea problemelor conflictuale pe cale politică, în spiritul rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967 ; astfel se pot crea premisele unui climat de liniște și securitate în Orientul Apropiat, corespunzător intereselor tuturor popoarelor din regiune, ale păcii generale.

Rodica GEORGESCU

MANIFESTUL RADICALILOR FRANCEZI SAU TENTATIVA DE TRANSPLANTARE A UNEI INIMI NECUNOSCUTE

Ușor parafrazat, titlul penultimei piese a lui Mirodan mi se pare o metaforă adecvată recentei încercări a partidului radical francez de a redobîndi robustețea juvenilă de mult pierdută, prin adoptarea unui program care trebuie să fi sunat ciudat, pe alocuri necuviincios, în orice caz străin, multora dintre fidelii grupării. Au fost și fenomene de respingere, pe care congresul avea să le elimine prin tratamente adecvate pentru a ajunge la adoptarea spectaculoasă de duminică, dar care se exprimaseră, între publicarea „manifestului" (sfîrșitul lui ianuarie) și congresul de la sfîrșitul săptămînii trecute, în declarațiile publice ale unor destul de numeroase personalități și federații radicale. Explicabil, deci, că, în ziua congresului chiar, cu cîteva ore înainte de deschiderea lucrărilor, agenția „France Presse" semnala în prima sa știre: „Nu există azi dimineață nici un ziar care să nu consacre editorialul său de politică internă acestui congres".

Într-un alt moment, o asemenea simultaneitate ar fi fost destul de improbabilă și ar fi putut trece, în cel mai bun caz, drept un gest deferent față de cel mai vechi partid din peisajul politic al Franței contemporane. Aproape centenar, partidul radical își are originile în lupta republicanilor împotriva celui de al doilea Imperiu. Puțin după proclamarea Republicii a III-a (1871) — mai exact, în urma alegerilor din 1876 care îi desemnează ca majoritari — republicanii se scindează în mai multe formații politice, printre care, expresie a unor categorii burgheze progresiste și dinamice, partidul radical. Scindat, la rîndul lui (1893), în republicani radicali și radicali-socialiști, se reunifică în 1901 ca „partid radical și radical-socialist". Agitat în permanență de curente contradictorii și uneori de rivalități personale, el joacă, totuși, în anii celei de-a III-a Republici, la făurirea căreia a contribuit, și mai cu seamă între cele două războaie mondiale, un rol de prim plan în viața politică franceză. Dar nu și-a mai recucerit niciodată influența în perioada post-belică: prestigiul unui Edouard Herriot, care și-a reluat (1947—1954) locul în fruntea Adunării Naționale, scurta existență a unui cabinet Pierre Mendès-France care a avut meritul de a pune capăt războiului din Indochina, nu au compensat amintirea celuilalt Edouard, Daladier, care a acceptat în 1938 capitularea de la München și, implicit, catastrofalele ei consecințe. În opoziție (și cu o reprezentare parlamentară infimă) — de doisprezece ani — de la întoarcerea la putere a generalului de Gaulle în 1958 — partidul radical corespunde destul de bine acestei caracterizări ironic bucolice (Jacques Laurent, în „Paris-Match"): „Și-a făcut reputația de a exclude aventura, de a fi mai dotat pentru a da sentimentul securității decît pentru a pasiona, pentru a netezi asperitățile decît pentru a le agrava. Categoric centrist, este alcătuit din notabili, consilieri generali, primari, medici din circumscripțiile rurale, veterinari, funcționari municipali, născuți toți la poalele unor coline moderate, îndeletnicindu-se deseori cu cultivarea trandafirilor sau cu pescuitul amator în rîuri și iazuri..."

Chiar și în această lume care se vrea tihnită pătrund, însă, neliniștile societății înconjurătoare. (Dacă n-ar fi decît acelea generate de Piața comună în rîndurile unei populații de agricultori, de meseriași, de mici industriași și comercianți...) Pătrund și preocupările liderilor radicali de a-și croi din nou loc în viața politică a țării, dinamizînd în acest scop îngrijorările economice actuale ale clientelei lor electorale, reanimînd nostalgiile ei mai vechi de a fi „luată în considerație". O tentativă în acest sens a fost, acum cîțiva ani, asocierea partidului radical cu socialiștii S.F.I.O. și cu Convenția instituțiilor republicane condusă de François Mitterrand în cadrul Federației Stîngii Democratice și Socialiste (F.G.D.S.). Federația nu a supraviețuit, însă, multă vreme singurului (și remarcabilului) succes repurtat la primul tur al alegerilor prezidențiale, datorită platformei comune și unității de acțiune cu P.C.F.: ea s-a destrămat curînd, părăsită, în primul rînd, de radicalii incapabili să se pună de acord între ei... Noua tentativă, cea de acum, pornește, pe de o parte, de la ideea că retragerea generalului de Gaulle creează condiții mai propice unei operații de reafirmare. Pe de alta, de la întîlnirea între nevoia partidului radical (resimțită îndeosebi de aripa cea mai activă a partidului, reprezentată, în primul rînd, de președinte, Maurice Faure) de a găsi o formulă programatică răsunătoare și dorința lui Jean-Jacques Servan-Schreiber de a descoperi, după expresia unui comentator, „o rampă de lansare pentru racheta care este «manifestul» lui".

De notat — și observatorul notează — că proiectilul pare a-și fi pierdut, pe traiectoria parcursă de la publicare și pînă la adoptarea în congres, cîte ceva din forța de percuție. Textul are tot vreo două sute de pagini, este împărțit tot în 11 capitole, își propune tot să adapteze societatea la mutațiile pe care le impune revoluția tehnico-

industrială în curs, și aceasta tot pe calea a patru categorii de măsuri: 1) „separarea puterii economice de puterea politică"; 2) „reducerea distanțelor sociale"; 3) „desființarea puterii private ereditare"; 4) „redistribuirea puterii publice". Dar, notează agenția „France Presse", în noaptea de sîmbătă spre duminică, comisia pentru redactarea documentelor congresului „a evitat bătălia între clasici și moderni", făcînd concesii în „problemele spinoase". Au suferit, de pildă, asemenea atenuări propunerile referitoare la suprimarea moștenirii mijloacelor de producție (punctul 3 în sistematizarea de mai sus ; textul adoptat exceptează de la aceste prevederi întreprinderile mici și mijlocii), la sarcina statului de a-și asuma răspunderea educării copiilor începînd de la doi ani (punctul 2; în textul adoptat, această școlarizare timpurie în vederea asigurării „egalității șanselor" de promovare socială a devenit facultativă), la înlocuirea serviciului militar printr-un „serviciu civil cu vocație economică, pedagogică și socială" (tot punctul 2; textul adoptat prevede că serviciul „civil" va putea fi efectuat „în organizații de apărare"). „Textul amendat, scrie agenția, apare mai puțin îndrăzneț decît era cel inițial".

Oarecum, la drept vorbind, „Paris Match" este o publicație solid legată de interese industriale tradiționaliste și unde nu se glumește cu asemenea interese. Or, folosind condeiul dezinvolt care descria compoziția și aspirațiile ereditare ale radicalilor, Jacques Laurent constata (în același articol, scris înainte de congres și de „netezirea" textului): „De altminteri, privit mai bine, manifestul e ușor de domesticit, căci nu e chiar atît de nărăvaș". Într-adevăr, dacă documentul frapează la prima vedere printr-o anumită incisivitate, aceasta se exercită exclusiv în ceea ce privește descrierea unor deficențe de funcționare ale societății franceze contemporane (economie, instituții, pregătirea profesională) în această perioadă de transformări accelerate — și e servită de seva unui talent publicistic recunoscut. S-a spus deseori, în perioda îndelungatei eclipse a partidului radical, că n-a rămas din el decît o retorică puțin bombastică și desuetă. Retorica pare să nu-și fi pierdut drepturile, dar apare modernizată de preocupările tehnocratice și de remarcabila calitate a experienței ziaristice pe care „J.-J. S.-S." le aduce, în ghiozdanul lui de „copil teribil", venerabilului partid radical. El merge pînă la a spune că „partidul radical nu acceptă capitalismul ca model de civilizație" (iar într-o emisiune televizată, după ce s-a lepădat din nou de capitalism, a afirmat și că obiectivele radicalilor „sînt nu numai cu totul aceleași ca ale partidului socialist, dar sînt aceleași obiective ca ale partidului comunist"). Un observator sagace al vieții politice franceze, ca Maurice Duverger, constată, însă, în „Le Monde", sub titlul „Un manifest socialist ?" : „Analiza rămîne incompletă pentru că autorul manifestului radical nu îndrăznește să incrimineze în mod explicit capitalismul, deși simte răspunderea acestuia. El impută eșecul pe plan uman dezvoltării economiei în general... În fapt, contradicția națiunilor din Occident este contradicția capitalismului modern. Eșecul pe plan uman nu provine din progresul tehnic însuși, ci din orientarea pe care căutarea profitului o dă acestui progres tehnic".

Analiza fiind incompletă, soluțiile — elocvent generoase sau lapidar îndrăznețe în enunțarea lor — rămîn cînd nebuloase în contururi, cînd dezlipite de condițiile concrete ale realității, cînd proiectate într-un viitor nedefinit (deși revine deseori formula „radicalii își acordă cinci ani pentru..."), în general pentru a pune piatra de început a unui edificiu complicat). Printre numeroasele referiri la autori care, sub o formă sau alta, s-au preocupat de problemele societății occidentale — de la Léon Blum la John Galbraith și de la Paul Valéry la John Kennedy (despre care se spune că ar fi modelul după chipul căruia autorul manifestului radical și-ar construi aspirațiile politice) — o idee apare cu multă stăruință. Aceea, cunoscută cititorilor lui Jean-Jacques Servan-Schreiber mai cu seamă din best-seller-ul „Sfidarea americană" și din articolele publicate în „L'Express" după apariția „Sfidării", de a promova o nouă categorie socială — aceea a „managerilor", adică a cadrelor cu misiuni de conducere și organizare modernă a marilor întreprinderi. În scopul de a obliga clasa conducătoare franceză „să iasă din cadrele ei învechite, să-și înnoiască modul de recrutare, să renunțe la conservatorismul ei", spre a redobîndi „șansele pe care capitalismul internațional o face să le piardă". „Nici o clipă, înregistrează Gilles Martinet în «Le Nouvel Observateur», Jean-Jacques Servan-Schreiber nu acceptă ideea, admisă în mod tradițional de o largă fracțiune a stîngii, că actuala «clasă conducătoare» va trebui să cedeze puterea unei alte clase, în speță clasei muncitorilor salariați... Soluția pe care o propune, adică împrospătarea și lărgirea «clasei conducătoare» burgheze, mi se pare derizorie: ea asigură, prin intermediul «manager»-ilor menținerea predominanței unei minorități capitaliste asupra unei majorități de salariați autorizați să conteste și chiar să «participe», dar într-un rol subaltern".

„Manifestul radical" face parte din ceea ce s-ar putea numi goana după cea mai atrăgătoare formulă care să îngăduie capitalismului contemporan să-și demonstreze capacitatea de a depăși problemele generate de revoluția tehnico-industrială în curs și chiar de a se „adapta" exigențelor sociale contemporane. Nu e simplă coincidență faptul că publicații atît de diferite prin mediile pe care le reprezintă și prin opiniile pe care le profesează, ca „Entreprise", „Le canard enchaîné" sau „La France catholique", fac apropieri între manifestul redactat de J.-J. Servan-Schreiber și proiectul de „nouă societate" lansat de premierul Chaban-Delmas. De altfel, chiar acesta a declarat „excelente" unele din ideile manifestului adoptat în ajun de radicali — în rîndurile cărora și-a făcut cîndva debutul politic — și anume acele idei care, după părerea sa, există și în gîndirea gaullistă, „chiar dacă altfel exprimate". El a adăugat că guvernul „nu pretinde că deține monopolul ideilor bune" și că își propune — aci, termenii sînt ai relatării agenției „France Presse" — „să aplice el însuși ideile noi ale partidului radical în măsura în care, studiate, ele ar apărea realizabile". Se formulează, uneori, ca un test întrebarea: cu cine vor să se asocieze radicalii pentru urmărirea programului lor ? Poate că un început de răspuns îl oferă adeziunea entuziastă acordată manifestului de Gaston Defferre, primarul socialist al Marsiliei, același pe care Jean-Jacques Servan-Schreiber îl oferea în 1965 electoratului francez, în vederea alegerilor prezidențiale, ca pe un „Monsieur X" capabil să întrunească în juru-i toată „stînga" nu necomunistă, ci... anticomunistă. Ceea ce face să se întrevadă din nou, atît la socialiști cît și la radicali, tensiuni în perspectivă între aripile drepte și stîngi. Complicate, la cei din urmă, cu „bătălia între clasici și moderni", pe care congresul recent a putut s-o frîneze temporar, dar nu s-o rezolve. Transplantarea unei inimi necunoscute (ar fi, eventual, mai exact să spunem artificiale) poate fi plină de surprize.

Florica ȘELMARU

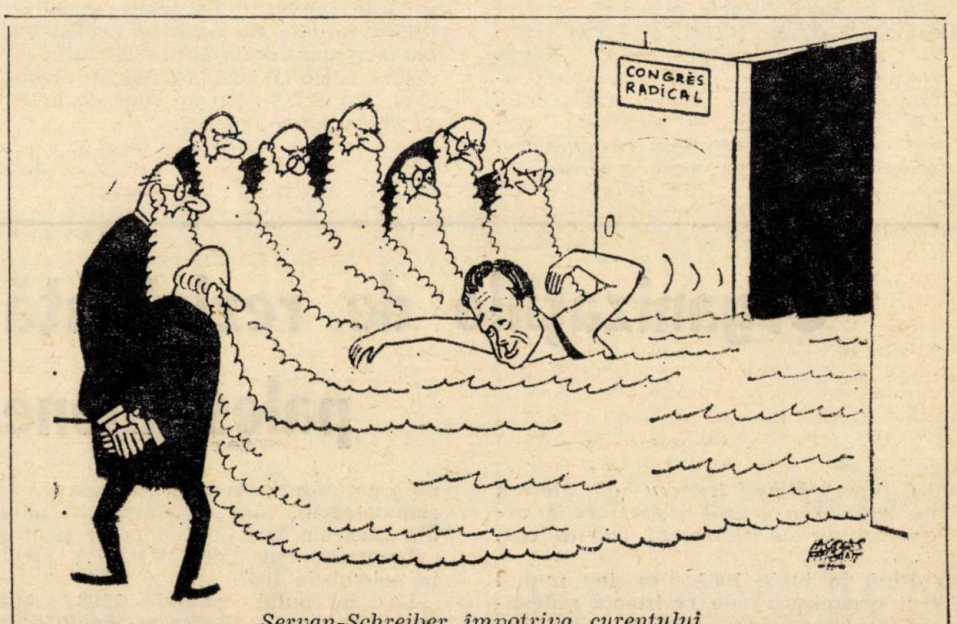

Servan-Schreiber împotriva curentului
(Din **Le Figaro**)

sinteze

Schimburile comerciale între R. D. Germană şi R. F. a Germaniei

Cititorul Dumitru D. Nicolescu, din Tîrgovişte, doreşte să cunoască date privind evoluţia schimburilor comerciale dintre R. D. Germană şi R. F. a Germaniei.

Schimburile comerciale dintre Republica Democrată Germană şi Republica Federală a Germaniei au cunoscut, în ultimii ani, următoarea evoluţie :

În milioane mărci-valută	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Export R.D.G. în R.F.G	826,6	750,2	686,1	764,9	817,3	902,3	941,9	906,3	1050,1
Import R.D.G. din R.F.G.	759,3	690,1	653,2	636,9	877,7	878,8	1213,1	1082,4	1045,4

Sursa : Statistisches Jahrbuch der Deutschen Demokratischen Republik 1969 (Anuarul Statistic al Republicii Democrate Germane 1969)

După cum se poate observa, în perioada 1960—1968, exporturile R.D.G. în R.F.G. au crescut cu 27 la sută, iar importurile R.D.G. din R.F.G. cu 37,6 la sută. Volumul total al schimburilor reciproce s-a ridicat, în 1968, la peste două miliarde mărci-valută, ceea ce marchează un spor de 32,1 la sută faţă de 1960.

Potrivit aceleiaşi surse statistice, volumul schimburilor comerciale reciproce situează, în continuare, Republica Federală a Germaniei ca principalul partener comercial dintre ţările capitaliste dezvoltate al Republicii Democrate Germane; aceste schimburi au reprezentat în 1968 peste o treime (35%) din totalul schimburilor comerciale ale R.D.G. cu ţările respective.

La sfîrşitul anului 1968, au fost încheiate la Berlin unele acorduri privind comerţul dintre R.D.G. şi R.F.G., care — aşa cum arăta ziarul „Neues Deutschland" — „sînt rezultatul unor tratative de mai mulţi ani". Cu acest prilej — continua ziarul — „a fost desfiinţată compensarea anuală a soldurilor, care prevedea un calcul reciproc al importurilor şi exporturilor la mijlocul fiecărui an şi împiedica serios relaţiile continue ale partenerilor comerciali. Totodată, «swing»-ul obişnuit în comerţul internaţional a fost adaptat dezvoltării comerţului şi pus pe o nouă bază de calcul. S-a stabilit o sporire a contingentelor reciproce de export şi import pentru produsele construcţiei de maşini, ceea ce corespunde mai bine structurilor de producţie". „Reglementările comerciale dintre cele două state germane — aprecia ziarul — reprezintă un pas destinat să înlăture piedicile existente în calea comerţului dintre R.D.G. şi R.F.G. Ele servesc ambelor părţi şi sînt în interesul partenerilor comerciali".

Recent, într-un articol privind evoluţia comerţului Est-Vest în anul 1969, publicaţia poloneză „Rynki Zagraniczne" arăta, folosind datele oferite de buletinul de specialitate „East-West Trade News", că „în ce priveşte exportul R.F.G. destinat ţărilor socialiste, pe primul loc se află R.D.G. (cu o creştere valorică, în raport cu 1968, de la 254 milioane la 370 milioane dolari, adică cu circa 50 la sută)" şi că „în ceea ce priveşte importul din ţările socialiste, R.F.G. rămîne un achizitor principal (cu o creştere de la 819 la 972 milioane dolari, adică cu 18,6 la sută), în primul rînd, din R.D.G. (cu un spor de la 233 la 285 milioane dolari)".

I. S.

Organizaţiile de rezistenţă palestiniene

Cititorul Mihail Ionescu din Slatina ne solicită o scurtă prezentare a organizaţiilor de rezistenţă palestiniene.

Pînă în iunie 1967, existau numai trei organizaţii de rezistenţă palestiniene: Organizaţia pentru eliberarea Palestinei (O.L.P.), Mişcarea de eliberare naţională a Palestinei (Al Fatah) şi mica organizaţie Aptal al Aounda (Eroii reîntoarcerii), care va constitui unul din nucleele Frontului popular pentru eliberarea Palestinei (F.P.L.P.), creat în noiembrie 1967.

La începutul anului 1968, Ahmed Shoukeiri părăseşte conducerea O.L.P. şi organizaţia va fi condusă de Yahia Hammouda pînă în februarie 1969, cînd, printr-o reorganizare generală, va lua fiinţă, cu ocazia conferinţei Consiliului naţional palestinian de la Cairo, o nouă Organizaţie pentru eliberarea Palestinei. Aceasta s-a constituit în jurul lui Al Fatah, înglobînd vechea O.L.P. şi majoritatea ramurilor politice ale organizaţiilor de rezistenţă palestiniene. Are în frunte un comitet format din 11 membri. Preşedintele ei este Yasser Arafat. Cît priveşte Armata populară pentru eliberarea Palestinei, ramura militară a vechii O.L.P., aceasta a refuzat să participe la congresul de la Cairo, pretextînd repartizarea inechitabilă a celor 105 locuri din Consiliul naţional palestinian. Pandantul pe linie militară al O.L.P. este Comandamentul luptei armate palestiniene (C.L.A.P.). Vom reveni asupra acestui punct.

Al Fatah este cea mai veche organizaţie de rezistenţă palestiniană. Nucleul său iniţial a fost constituit de către Yasser Arafat, în 1956, la Gaza. Din 1958, a luat numele de Al Fatah, iar din 1965 şi-a creat o organizaţie militară — Al Assifa. Al Fatah s-a impus drept cea mai puternică organizaţie de rezistenţă palestiniană. Principalii săi conducători sînt Yasser Arafat, Salah Kelef, Khalil Wassir şi Farouk Kadouni.

Alte organizaţii de rezistenţă palestiniene au apărut după iunie 1967. În luna noiembrie a aceluiaşi an, a luat fiinţă amintitul Front pentru eliberarea Palestinei (F.P.L.P.), prin unirea a trei grupări: „Eroii reîntoarcerii" — condusă de Ahmed Djibril, „Mişcarea naţionalistă arabă (ramura palestiniană — al cărei fondator şi conducător este G. Habesh), Organizaţia militară a Mişcării — denumită „Tinerii revanşei" (Chabab el Sahr). Un al patrulea grup — „Mişcarea ofiţerilor liberi" — constituit în Iordania, se va uni cu Frontul în 1968. F.P.L.P. lansează primele operaţiuni militare în noiembrie 1967 şi participă la congresul palestinian din iunie 1968 de la Cairo. Ulterior, traversează o perioadă de disensiuni interne care duc la mai multe sciziuni. În noiembrie 1968, se desprinde gruparea condusă de Ahmed Djibril. În februarie 1969, are loc o sciziune, în urma căreia se creează Frontul democrat popular de eliberare a Palestinei (F.D.P.L.P.), condus de Hayef Nawatmeh. Aripa condusă de Georges Habesh păstrează în continuare titulatura de F.P.L.P.

După iunie 1967, a luat fiinţă, la Damasc, şi organizaţia „Avangărzile războiului popular de eliberare", cu ramura sa militară — El Saika. Are principalul centru de recrutare şi antrenament în Siria. În Irak a luat fiinţă, în 1969, Frontul arab pentru eliberarea Palestinei.

Tot după iunie 1967, eforturile organizaţiilor de rezistenţă palestiniene s-au concentrat în vederea creării, din elemente disparate, a unei rezistenţe unitare (în plan politic şi militar). Un consiliu de urgenţă palestinian, grupînd în principiu toate sindicatele, partide-

le, organizațiile și mișcările armate palestiniene, a fost creat în urma incidentului de la 4 noiembrie 1968 dintre forțele de securitate iordaniene și organizațiile de rezistență. Consiliul cuprindea și un birou de coordonare militară. Acesta s-a numit ulterior Comandamentul luptei armate palestiniene (C.L.A.P.) și a reușit, în 1969, să grupeze următoarele opt organizații de comando : El Assifa (1) — cuprinde ea însăși, potrivit publicației „Le Monde Diplomatique", tot atîția combatanți cît celelalte organizații la un loc (între 5 000 și 15 000); El Saika (2); F.P.L.P. (3) — a aderat la C.L.A.P. abia în octombrie 1969 ; F.D.P.L.P. (4) — s-a grupat în C.L.A.P. în martie 1969; Forțele pentru eliberarea populară a Palestinei (5); Frontul Arab de eliberare a Palestinei (6); Mișcarea arabă pentru eliberarea Palestinei (7) — formată în urma unei mai vechi sciziuni a F.P.L.P. este condusă de Ahmed Zahrour. Ca și Frontul luptei populare palestiniene (8) condus de Abou Garbiya, este o organizație fără mare importanță politică sau militară.

Singura mișcare armată palestiniană care nu face parte din C.L.A.P. este grupul, puțin important, al lui Ahmed Djibril — F.P.L.P. (direcțiunea generală). Pe lîngă organizațiile de comando, Armata de eliberare a Palestinei (armată clasică) dispune de circa 15 000 de oameni.

Organizațiile de comando lîngă care am pus între paranteze cifrele 1, 2, 4, 5, 7 și 8, plus de data aceasta F.P.L.P. (direcțiunea generală) și Armata de eliberare a Palestinei au cîte o reprezentanță a ramurii lor politice în sînul Organizației de eliberare a Palestinei (O.L.P.), despre a cărei creare am amintit mai înainte.

Intre 1 și 6 septembrie 1969, s-a ținut la Cairo al șaselea congres palestinian. Din cei 112 delegați, erau prezenți 105. El Fatah dispunea la congres de 33 de locuri, El Saika — de 12, F.D.P.L.P. — de 8. F.P.L.P. — căruia i se oferiseră în timpul negocierilor pregătitoare 12 locuri, a refuzat să participe. Sindicatele aveau 5 locuri, studenții — 3, F.P.L.P. (direcțiunea generală) — 3, Frontul luptei populare palestiniene — 2, Mișcarea arabă pentru eliberarea Palestinei — un loc. Aceste date ne oferă posibilitatea să cunoaștem mai bine importanța pe care organizațiile de rezistență, ele însele, și-o acordă. Pe de altă parte, elementele cunoscute din dezbaterile congresului arată că s-a convenit asupra cîtorva măsuri practice: adoptarea principiului după care forțele Armatei de eliberare a Palestinei staționate în R.A.U. ar trebui să plece în Iordania ; puteri sporite acordate comandanților unităților luptătoare. A fost reafirmat, de asemenea, refuzul de a accepta rezoluția Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite din 22 noiembrie 1967.

Zilele trecute, Comandamentul Unificat al rezistenței palestiniene a anunțat constituirea unui Consiliu Politic Unificat și a unui Consiliu Militar Unificat, organisme care cuprind o serie de organizații palestiniene, inclusiv Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei (F.P.L.P.).

Ion MADOSA

Problema kurdă

Cititorii Ion Mustață din Brașov și D. Mach din Cimpia Turzii ne-au solicitat date în legătură cu problema kurdă.

La 25 ianuarie a.c., Consiliul comandamentului revoluției irakiene a comunicat stabilirea unor importante măsuri tinzînd spre normalizarea situației în regiunea nordică a Irakului, locuită de kurzi. A fost decretată o amnistie generală pentru toți civilii și militarii implicați în revolta kurdă, a fost anulată obligația anterioară prin care persoanele în cauză urmau să restituie armele și muniția aflate în posesia lor, iar funcționarii care participaseră la evenimentele din nord și fuseseră concediați ulterior obțineau dreptul de a fi reintegrați în funcții.

Populația kurdă (care numără, potrivit unor surse, 8—10 milioane de oameni răspîndiți în Irak, Iran, Turcia, Siria și Liban) locuiește o regiune muntoasă, în care se cultivă viță de vie, bumbac și orez. Este una din cele mai vechi populații cunoscute în această parte a Asiei, care a rezistat oricărei tentative de absorbire din partea babilonienilor, hitiților, asirienilor, sasanizilor etc. Din punct de vedere etnic, nu există nici o înrudire între kurzi și arabi sau turci. Vorbesc mai multe dialecte de origine indo-europeană, pe care lingviștii le-au grupat sub numele de „limba kurdă". Din punct de vedere religios, kurzii sînt în majoritate musulmani și aparțin sectei sunite.

Încercarea populației kurde de a obține independența și a forma un stat aparte, după destrămarea imperiului otoman, (cînd interesele kurde au fost reprezentate de generalul Șerif Pașa și susținute de Sir Mark Sykes la Conferința de pace din ianuarie 1919) nu-și află o concretizare. Regiunea locuită de kurzi este împărțită, prin tratatul de la Lausanne din 1923, între Turcia, Iran, Irak și Siria. Populația kurdă din Irak continuă, însă, lupta pentru drepturi politice. Deși constituția irakiană din 1958 recunoaște acest drept al kurzilor, în practică situația lor a rămas neschimbată ; lupta populației kurde reizbucnește în 1961, printr-o insurecție armată condusă de generalul Barzani.

De-a lungul anilor, s-au încheiat mai multe acorduri între guvernul irakian și kurzi : în februarie 1963, în februarie 1964, în iunie 1966. Acest ultim acord — un compromis între revendicările kurzilor și interesele puterii centrale — prevedea recunoașterea formală prin constituție a „drepturilor naționale ale kurzilor", o largă descentralizare, acceptarea limbii kurde ca limbă oficială în regiunile cu majoritatea kurdă, reprezentarea proporțională a kurzilor în toate organismele statului. Limba kurdă urma să se predea la universitatea din Bagdad. Urma să fie instituit un minister special pentru reconstrucția provinciilor din nord, care au o economie extrem de înapoiată (caracteristici : lipsa industriei, a electricității, a școlilor, folosirea în agricultură a unor metode din Evul Mediu).

Acordul din 29 iunie 1966 — considerat de kurzii conduși de bătrînul general Mullah Mustafa Al Barzani ca satisfăcînd „obiectivul lor minimal" și fiind, în acest fel, un prim pas spre o reglementare durabilă — a rămas în stadiul de plan pînă în iulie 1968, cînd a venit la putere actualul guvern. La 3 august 1968, noul cabinet se angajează să rezolve problema kurdă, „într-un mod echitabil", conform acordului stabilit anterior. În februarie 1969, generalul Hassan El-Bakr anunță eliberarea prizonierilor politici „pentru a crea o atmosferă favorabilă unificării tuturor eforturilor" și lansează un apel către populația kurdă. În primăvara anului trecut, însă — potrivit unor informații transmise de unii corespondenți ai agențiilor occidentale de presă — ostilitățile ar fi fost reluate. Armatele irakiene ar fi început o ofensivă împotriva forțelor armate kurde care au ripostat prin bombardarea instalațiilor petrolifere de la Kirkuk, aparținînd Companiei Iraq Petroleum. Deși în confruntarea armată directă, superioritatea forțelor guvernamentale este evidentă, militarii kurzi beneficiază de avantajul de a cunoaște perfect regiunea muntoasă și de sprijinul acordat de populație. În aceste regiuni din nordul Irakului, locuite în cea mai mare parte de kurzi, se află importante zăcăminte de petrol a căror exploatare, după opinia unei mari părți a observatorilor politici, ar constitui o sursă principală de conflict.

În vara anului trecut, au fost reluate convorbirile între reprezentanții celor două părți, convorbiri care au dus la promulgarea mai multor decrete culturale în favoarea populației kurde, în ultimele luni. Astfel, limba kurdă va fi predată în școlile secundare, în universități și institutele pedagogice și chiar și la Academia militară. Scriitorii kurzi vor avea dreptul să se asocieze și să-și publice scrierile. Este autorizată apariția ziarelor și revistelor în limba kurdă. „Actualele contacte dintre kurzi și autoritățile de la Bagdad — a declarat Saddam Hussein, vicepreședintele Consiliului comandamentului revoluției — se înscriu în cadrul recunoașterii de către Irak a naționalității kurde".

Stelian ȚURLEA

reportaj pe glob

CAMBODGIA

Adrian Ionescu

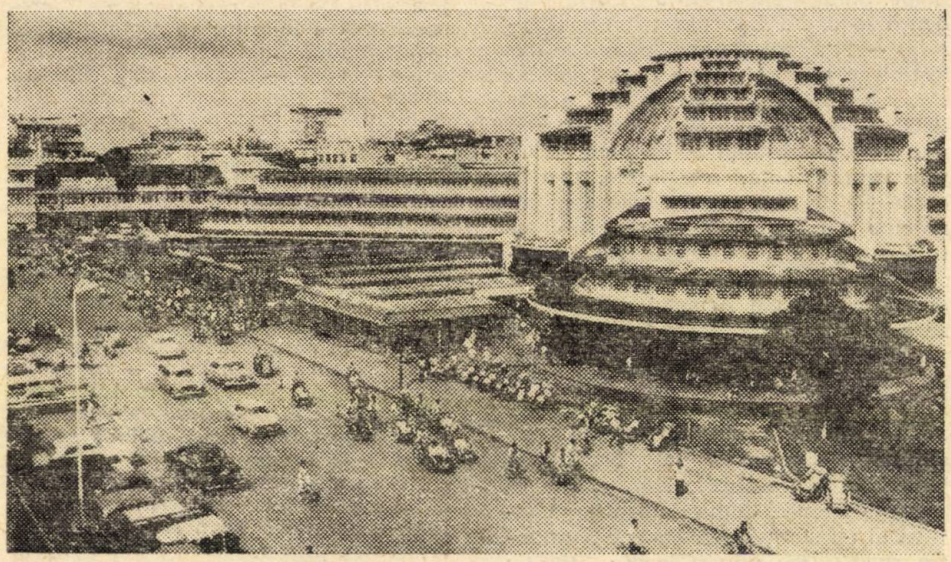

O arteră centrală din Pnom-Penh

Dansatoare khmere

Nu aș putea caracteriza mai bine o vizită în Cambodgia decît o călătorie între trecut și viitor.

Fii ai lui Kambu, strămoșul mitic al acestui popor, cambodgienii și-au redescoperit de-abia în zilele noastre mărturiile trecutului lor glorios. În țara khmerilor, vestigiile acestui trecut le întîlnești astăzi pretutindeni. Dar pînă nu de mult, oricît de paradoxal ar părea, cele mai multe și cele mai importante dintre ele au rămas neștiute secole de-a rîndul, îngropate în oceanul verde al pădurilor tropicale ce puseseră stăpînire pe aceste pămînturi odinioară înfloritoare, fremătînd de viață. Conștiința unei vechi și mîndre origini a unei istorii tumultuoase dar plină de strălucire, se transmisese numai oral, constituind pentru străini legende misterioase, rod al imaginației populare. Prea puțin se cunoștea despre acest popor menționat pentru vechimea lui încă din secolul al șaptelea, în Istoria de la Suei. Iar această uitare a dăinuit pînă în a doua jumătate a secolului trecut. În acea epocă, după descoperirea orașului din junglă, a palatelor și templelor fantastice de la Angkor Thom, omenirea a luat cunoștință de ceea ce a fost numită „o nouă minune a lumii".

Într-adevăr, străvechea capitală de la Angkor Thom a ieșit la lumină în toată splendoarea sa de acum aproape un mileniu ; am avut prilejul s-o cunosc în acea zi de hotar între un an și altul, cînd mă aflam în mijlocul mulțimii adunate pe Terasa Elefanților, salutînd clipa îndeplinirii unui act tradițional al pămîntului — Chrat Preah Nonghol : plecîndu-se cu putere pe coarnele plugului, prințul Norodom Sianuk răstoarnă prima brazdă de pămînt în momentul trecerii în noul an budist. O datină străbună, reamintind că în regatul fondat de fiica lui Naga, stăpînul mitologic al apelor, propășirea țării, prosperitatea oamenilor, depind încă și azi, în bună măsură, de felul cum va fi recolta de orez.

Totul pare nealterat de scurgerea timpului. Aceeași cîmpie tălăzuind de omenire veselă, multicolor îmbrăcată, sub lumina vie a soarelui tropicului, dominată de înălțimea maiestuoasă a templului Bayon. De jur-împrejur, aceeași junglă luxuriantă, mustind de seva primăverii, într-o explozie de culori vii și arome amețitoare. Iar în mijlocul naturii renăscute, sub zidurile celor peste șase sute de palate și temple, adevărate poeme în piatră, întrupări în granit de credințe și mituri, tălmăcind tîlcul vieții și năzuințele vechilor khmeri, au loc aceleași întreceri bărbătești : tineri în *sampoi*, acea fustă lungă înfășurată în jurul coapselor, și cu bustul gol, avînd pe cap *mokot-ul*, încrucișează săbiile sau trimit săgeți bine țintite.

O senzație stranie, de reîntoarcere în trecut, am avut-o seara, sub lumina lunii ce învăluia templul de la Angkor Vat. Din porticurile sale întunecate au apărut, ca dintr-un genune a vremii parcă, plutind într-un dans lent, *devatas* — dansatoare khmere, suple, cu pieptul acoperit de bijuterii, cu mîinile mlădioase sclipind de nestemate, învăluite în lungi sampoturi ce lasă să se vadă glezna subțire prinsă în brățări, purtînd pe cap tiare conice, din pietre prețioase. A